

Årsrapport 2013

Fylkesmannen i Finnmark

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 4
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer	Side 11
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 19
Kongehuset	Side 19
Miljøverndepartementet	Side 19
Landbruks- og matdepartementet	Side 23
Kunnskapsdepartementet	Side 36
Statens Helsetilsyn	Side 56
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Side 60
Justis- og beredskapsdepartementet	Side 64
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 73
Arbeidsdepartementet	Side 77
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 79
Samferdselsdepartementet	Side 91
Utenriksdepartementet	Side 91
Kulturdepartementet	Side 91
Fomyings-, administrasjons- og kirkedepartementet	Side 92
Andre	Side 95
Endringer i årsrapporten	Side 97

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket generelt

Fylkesmannen skal sørge for at Stortingets og Regjeringens vedtak, mål og retningslinjer følges opp, og bidra til samhandling med og mellom kommuner, fylkeskommune, øvrig regional stat, publikum og næringsliv.

Embetet er videre sektor- og tilsynsmyndighet innenfor en rekke fagområder som helse, sosial, barnevern, oppvekst, utdanning, miljø, landbruk og beredskap, og skal gjennom veiledning, tilsyn og klagebehandling ivareta rettssikkerheten for enkeltmennesker i Finnmark.

Fylkesmannen er administrativt underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet, men utfører oppdrag for tolv ulike departementer og seks direktorater. De aller fleste oppgaver i 2012 ble videreført også i 2013. I tillegg har Fylkesmannen fra sommeren 2013 fått førsteansvar for Vergemål, som tidligere lå hos kommunene (overformynderiene).

Ved utgangen av 2013 var vi rundt 105 medarbeidere hos Fylkesmannen i Finnmark, en økning på 5 personer fra forrige årsskifte, etter at vergemål ble del av embetets oppgaver. Vår økonomiske ramme var på ca 70 millioner kroner inkludert prosjektfinansiering mv.

Virksomhetsplanen for Fylkesmannen i Finnmark 2013 beskrev de oppgavene vi skulle arbeide med, hvilke mål vi søkte å nå og hvilke tiltak som skulle gjennomføres på det enkelte området. Virksomhetsplanen var derfor det viktigste styringsverktøyet for vår aktivitet.

Fylkesmannen i Finnmark sine oppdrag er gitt i fylkesmannsinstruksen, i tildelingsbrev fra Fornyings- administrasjons- og kirkedepartementet, og i særskilte utfyllende embetsoppdrag fra hvert av de tolv departementene og seks direktoratene vi jobber for.

Summen av oppgavene gitt fra sentrale oppdragsgivere overgikk embetets samlede ressurser. Vi har høye reisekostnader og bruker mye tid på reising på grunn av lange avstander, som det ikke er gitt full dekning for. I tillegg har vi høy turnover. Vi har dermed store utfordringer i oppgaveløsningen sammenlignet med andre fylker.

Mange kommuner i Finnmark har små administrasjoner og problemer med å rekruttere arbeidskraft. Derfor opplever vi at behovet for rådgivning og direkte bistand øker. Antall klagesaker er også høy og økende.

Disse elementene gjør at vi var nødt til å nedprioritere oppgaver innenfor de fleste fagområdene våre. Vi prioriterte oppgaver som vedrørte rettssikkerhet for enkeltmennesker, blant annet gjennom tilsyn og klagebehandling, og oppgaver som oppfattes viktige for utviklingen i fylket generelt, i tråd med embetets visjon; *Vi bryr oss om Finnmark*.

Fylkesmannen har en *Strategisk plan* for oppgaveløsningen på mellomlang sikt (seksårsperiode). Planen gir en overordnet beskrivelse av målene for arbeidet, og strategier for hvordan disse skal nås.

De målene vi har valgt å framheve er *Robuste Finnmarkskommuner med gode levekår, Kompetanse, Rettssikkerhet, Areal, Infrastruktur og samfunnssikkerhet, Klima og miljø, Utvikling og fornying*

Disse målene søker vi å nå gjennom strategiene: *Samordning, Kompetanse, Ledelse og Bidrag til det gode liv i Finnmark*

I disse målene og strategiene gjenspeiles både oppdragsgivernes krav, brukernes forventninger og eksterne og interne utfordringer for arbeidet. Planen tar utgangspunkt i vedtatt visjon, verdigrunnlag, lederplakat og kommunikasjonsstrategi.

De utfordringene Finnmark til enhver tid står overfor, preget også arbeidet vårt i 2013, og la føringer for de tiltakene vi arbeidet med.

Egenvurdering av Fylkesmannsembetets resultatoppnåelse 2013

Embetet har i 2013 løst de viktigste oppgaver vi er pålagt gjennom tildelingsbrev, embetsoppdrag og utallige tilleggsoppdrag innkommet gjennom hele budsjettåret. Vi har i likhet med tidligere år prioritert oppgaver som vedrører rettssikkerhet for enkeltmennesker og oppgaver vi anser viktige for utviklingen i fylket generelt i tråd med Embetets visjon; *Vi bryr oss om Finnmark*.

I 2013 har vi i enda større grad enn tidligere måttet kutte pålagte oppdrag for å sikre akseptabel saksbehandlingstid på de høyest prioriterte områder. Oppgaver som ved starten av året ble prioritert ut, er meddelt i direkte dialog med oppdragsgivende myndighet, gjennom innsendt tilsynskalender (januar 2013) og gjennom utsendt VP. Dette gjelder særlig oppgaver på Miljø- og Helsetilsyns-området, hvor både påleggene er mest konkrete og oppdragene mest overbooket.

Når det gjelder saksbehandlingstid er vi godt innenfor krav for saker etter *Lov om sosiale tjenester i NAV*.

For *pbl-saker* har vi alle tre tertialer ligget godt over målkrav, men er ved siste årsskifte igjen kommet ned på målkrav. Årsaken til høye tall i 2013 er både feilrapportering og total utskifting i staben. Vi vil redusere ytterligere saksbehandlingstid gjennom allerede iverksatte tiltak.

For *barnevernsaker* har vi hatt svært lang saksbehandlingstid for hendelsesbaserte tilsynssaker grunnet mange tunge saker (ikke eksakt krav), mens vi på rettighetsklager er nær krav (90% på 3mnd). Økende restanser på hendelsesbaserte saker innebærer behov for nye tiltak.

På *helse/omsorgsområdet* er vi nær kravet (med.5mnd) for hendelsesbaserte tilsyns-saker og på kravet (med.3mnd) for rettighetsklager (les pasientreisesaker). Vi opplever imidlertid økende restanser på begge områder, og har ikke hatt andre tiltak å sette inn enn å omdisponere ressurser fra planlagt tilsyn.

Vesentlige resultatavvik utover dette skulle det ikke være. Vi minner samtidig om:

- 15-20% overbookete oppdragsbrev,
- reell reduksjon i finansiell ramme for embetet på 25% siste 10 år, og føring på at de økonomiske rammer må styre samlet aktivitet.
- 13% av vår saksbehandler/leder-kapasitet går bort i reis
- stor info-pågang grunnet manglende kompetanse i kommunene.
- Kompetansemangel i egne rekker pga høy turn-over, særlig på jusområdet
- Økning i klagesaker på flere områder

Gjennom pålagt risikostyring og måten vi implementerer det i VP, har vi for øvrig fått et langt mer bevisst forhold til hva vi er i stand til å utføre og ikke av pålagte oppdrag allerede fra årets start, og praktiserer det som nevnt i tiltagende grad.

Finnmark ved inngangen til 2014

Finnmark preges også ved inngangen til 2014 av fortsatt positiv utvikling, og hvor de viktigste utfordringene for realisering synes knyttet til mangel på arbeidskraft og fagkompetanse, nødvendig energitilgang, dårlig økonomi i mange kommuner, manglende plangrunnlag for etablering av ny aktivitet, og attraktive offentlige og private tjenestetilbud som sikrer lysten til fortsatt å bo i fylket.

Men Finnmark vil i kommende år kunne bli berørt negativt av tendenser til svekket etterspørsel i sektorer hvor vi samhandler med resten av landet og utlandet.

Samtidig har det skjedd mye positivt siste året. Vi er blitt universitets-fylke, med campus etter hvert flere steder i fylket. Det er avdekket og forventes nye ressurser på bunn og i grunn, og ressursene i havet er fortsatt på topp.

Kortversjonen for fylket når det gjelder de tradisjonelle utviklingsindikatorne er at folketallsøkningen vi har opplevd over mange år nå, ble mer avdempet siste år, samtidig som ledigheten igjen har økt litt, om enn fortsatt historisk lav. Men fortsatt flytter for mange finnmarkinger ut av fylket, det er innvandring som står for veksten.

Går vi nærmere inn på utviklingen for enkeltindikatorne ser vi at **ledigheten** i fylket er nær halvert siden 2005, men har gjennom siste år gradvis løftet seg og ligger nå i området 3,5 % som er et prosentpoeng over landssnittet.

Ser vi på ledigheten kommunevis ved årsskiftet, framstår den helt tradisjonelt, men med høye utslag på 6-10 % i de mest typiske fiskeriavhengige kystkommunene, som skyldes tradisjonell sesongledighet i fiskeindustrien.

Med unntak av slik sesongpreget ledighet innebærer dette at vi fortsatt har tilnærmet null arbeidsløshet i fylket når vi korrigerer for den manglende mobilitet og den høye uføregrad vi har akseptert å leve med i vårt arbeidsmarked. Men det innebærer samtidig at vi har lite frie arbeidskraftressurser til å serve ny aktivitet i fylket.

Optimismen i fylket slår videre ut i fortsatt **folketallsvekst** for sjettede år på rad, om enn mer dempet sammenlignet med fjoråret (0,9 mot 1,3%), og folketallet har nå passert 75000. Vi ligger imidlertid fortsatt vel 4000 personer under folketallstoppen fra 1975 på knapt 80000.

15 av 19 kommuner har netto innflytting, hvilket er positivt. Men korrigerer vi for utenlandsflytting framkommer at bare 5 kommuner har positiv flyttebalanse med resten av landet. Fylket totalt har en netto utflytting til rest-Norge på 430 mennesker tilsvarende netto tilveksten i samme periode.

Både byene, kystkommunene og fylket samlet har en innenlands utflytting tilsvarende overskuddet fra utlandet.

Det er altså innvandring som styrer befolkningsutviklingen i Finnmark og det er fortsatt kystkommunene som har relativt sett størst netto innvandring fra utlandet, og byene og kysten har begge stor netto utflytting til rest-Norge.

Ser vi på enkeltkommuner er også utviklingen fortsatt positiv for de aller fleste sammenlignet med bare få år tilbake.

14 kommuner hadde tilvekst, og spesielt gledelige tall for Nesseby, Gamvik, Båtsfjord, Berlevåg og Hammerfest, alle med vekst på over 2%. Men her er det ofte bare små tall – ja kanskje bare en storfamilie – som skiller mellom vekst og reduksjon, slik at utviklingen må ses over lengre tid for at det kan trekkes slutninger for handling.

I en situasjon med så stor lekkasje til rest-Norge er det viktig å vite hvem det er som utgjør veksten, har de jobb, hvilke familierelasjoner har de, hvor blir de av i permisjonsperioder, hva kreves fra kommunen for å sikre bofasthet for disse menneskene. Regionrådet i vest har gjort en interessant undersøkelse om dette som er verdt å følge opp i de andre regionene.

En oversikt over **aldersstrukturen** i fylket viser at gruppen 67+ varierer mellom 10 og vel 20 prosent, med jamnt over størst forgubbing i kystkommunene.

Sorterer vi etter gruppen 0-19 år varierer gruppen samlet mellom 20 og 30%, og ikke overraskende med jamnt over motsatt kommune-rekkefølge. Den arbeidsdyktige del av befolkningen er noenlunde lik i kommunene. Dette varsler om store utfordringer både i eldreomsorgen og i forhold til behov for barnehager og skoler i framtiden for mange kommuner i fylket.

Selv om hovedtrenden er fortsatt vekst i folketallet viser redegjørelsen ovenfor at det er fortsatt grunn til å følge befolkningsutviklingen i fylket nøye.

Tiltak: Det er en rekke forhold som må på plass for å få fart på utviklingen i fylket. Fra Fylkesmannen har vi så langt kanskje utvist størst engasjement i forhold til å sikre gode **levkår og velferdstjenester**, forsyningssikkerhet særlig for energi, og kommuneøkonomi; sistnevnte som viktig fundament i forhold til å kunne serve befolkningen på tunge rettighetsbaserte områder som utdannings-, helse- og sosialområdet.

Arbeidet med oppgradert **kraftnett** går svært tregt, med resultat svekka forsyningssikkerhet og risiko for at manglende utsikter til energi kan svekke interessen for etableringer for utnyttelse av nye ressurser.

Økonomien i Finnmarkskommunene gir fortsatt grunn til bekymring. Typisk for våre kommuner er svake driftsresultat, høy overførings-avhengighet, høy lånegjeld og lite på bok. Heller ikke for 2014 vil stats-budsjettet medføre noe løft i kommuneøkonomien som har letta arbeidet i forhold til å måtte foreta store innstramminger for å sikre balanse. I flg statsbudsjettet vil halvparten av kommunene få en svak negativ reell vekst i frie inntekter, hvorav flere opplevde samme utvikling også i fjor.

Vi er spesielt bekymret for den høye gjeldsbelastningen mange kommuner har pådratt seg. Flere kommuner har som følge av overinvesteringer de på investeringstidspunktet visste de ikke hadde råd til, måttet ta ned tjenesteaktivitet.

Mange kommuner sliter også med **bemanningsproblemer** og indre stridigheter i en tid hvor alle burde dra

sammen. Fylkesmannen skal utvise større omsorg og bistå med utstrakt rådgiving i slike tilfelle. Men vi kan ikke opptre på en måte som setter oss innhable i forhold til at saker kan komme til oss som klagesaker eller for legalitetskontroll. Vi opplever også drakamper på tvers i fylket, hvor vi heller burde gå sammen om tiltak og ta hele fylket i bruk.

Utfordringer innenfor Fylkesmannens sektorområder.

På **helse- og sosialområdet** har barn og unge hovedfokus. Finnmarks *barn og unge* er fylkets viktigste ressurs for å utnytte nye muligheter og bygge fremtiden. Det er trist å konstatere at barn i Finnmark presterer dårligere og færre fullfører videregående skole og vi har flere barnevernsaker enn i resten av landet. Det er derfor viktig å kvalitetssikre og trygge alle sider ved våre barns oppvekstforhold, og sikre at flest mulig passerer gjennom det 13-årige skoleløpet og tilbys relevant videregående utdanning og arbeide i fylket.

Fylkesmannen tok høsten 2013 initiativ til et løft i arbeidet for fylkets barn og unge - *et sjumilssteg* for Finnmarks framtid - som alle kommunene nå følger opp. Barnevernsløftet fortsetter også med fokus på mer robuste og kompetente kommunale barnevernstjenester, bla gjennom nye stillingshjemler, fagsamlinger, opplæringsprogram for undersøkelses-saker og spesiell oppfølging av særlig berørte kommuner.

Finnmarkskommunene kommer dårlig ut på mange helse- og sosialstatistikker, og som gjerne henger sammen med historiske og kulturelle betingelser og spesielle sosioøkonomiske forhold i nord. Mange Finnmarkskommuner tar nå *folkehelseutfordringene* på alvor.

Forebygging av rus og psykiske helseproblemer er en av de største folkehelseutfordringene, og kommunene er viktigste aktør. Forvaltning av alkoholloven er ett av virkemidlene, og Fylkesmannen tilbyr opplæring i alkoholloven for de folkevalgte.

Kommunens planarbeid er likevel kanskje det viktigste virkemidlet i *folkehelsearbeidet*, og fokus på trivelige og helsefremmende lokalsamfunn skal gjenspeiles i arealdisponeringen så vel som i samfunnsdelen.

Interkommunalt samarbeid om legevaktsentraler i det nye nødnettet blir en viktig utfordring i 2014.

På **oppvekst og utdanningsområdet** er vi opptatt av å få god kvalitet gjennom kompetanseheving innenfor både skole og barnehage. Alle barn har rett og krav på et trygt miljø. Hovedfokus vil være tilsyn, kompetanse og psykososialt miljø, og med vekt på veiledning både under og før gjennomføring.

Videre er vi opptatt av at kommunene er gode skoleeiere og barnehagemyndighet. Som skoleeier er det avgjørende at kommunen setter mål og har klare forventninger om utvikling.

De største utfordringene innen **miljøområdet** er knyttet til klima, bruk og utslipp av miljøgifter og trusler mot naturmangfoldet. Gjennom god planlegging kan kommunene møte en del av disse utfordringene.

Statlig planretningslinje sier hvordan kommunene skal innarbeide tiltak og virkemidler i sine planer for å redusere utslipp av klimagasser og sikre mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging. Kommunen kan i bestemmelsene til reguleringsplan legge inn punkter som sikrer at miljøgifter i forurensede sedimenter eller forurenset grunn blir håndtert riktig.

Finnmarkslandbruket preges av fortsatt nedgang i antall bruk og utfordringer i forhold til rekruttering, generasjonsskifter og fornyelse av driftsbygg. Dette svekker det landbruksfaglige miljø i fylket, som igjen kan føre til ytterligere frafall og skape utfordringer for å opprettholde videreforedling og leverandørtjenester. Samtidig er det potensiale både i melke- og kjøttproduksjonen i fylket og næringen er til tross for få aktører, viktig for bosetting i store deler av fylket.

Vi er alle opptatt av at det fortsatt skal være trygt å bo i fylket og kommunene våre. Det gjenstår viktig **beredskapsarbeid** for å forebygge og håndtere uønska hendelser i fylket. Det er ikke mulig å eliminere alle farer og påkjenninger, men det er mulig å minske farene for og konse-kvenser av uønskede hendelser gjennom kartlegging av potensielle hendelser, vurdere egen sårbarhet og planlegge tiltak for å redusere konsekvensene. En nylig revidert fylkesROS vil være nyttig i arbeidet.

På **Justis- og samfunnsområdet** knytter det seg særlige utfordringer til behandlingen av plan- og bygningssaker og oppfølging av vergemåls-ansvaret, som ble overført fra kommunene til Fylkesmannen som førsteinstans fra juli 2013 for å ivareta bedre rettsikkerhet og integritet for berørte.

Som klagemyndighet for plan og bygningssaker er vi gjennom ulike administrative grep igjen kommet på rette siden mht frister for saksbehandling. Det er fortsatt ønske om bedre tilrettelagte saker fra kommunene som vil korte ned saksbehandlingstiden ytterligere. På Vergemålområdet er vi noenlunde å jour i saksbehandlingen trass store startvansker med saksbehandlingsverktøyet.

På **pbl-området** lever vi for øvrig med stor grad av utdatert planverk og behov for dispensasjoner for å ivareta nye arealbehov. Dette er ingen tilfredsstillende situasjon, og flere kommuner bør intensivere arbeidet med nytt planverk. Like urovekkende er det at flere kommuner med oppdatert planverk også utøver stor grad av dispensasjoner, med klager fra sektor-myndighetene hvor dispensasjonene oppfattes å være i strid med nasjonale eller viktige regionale interesser. Erfaringsvis vil det ofte være like tidkrevende med dispensasjoner som ender i klagerunder som å fremme egen reguleringsplan for tiltaket.

Satsinger på tvers av fagområder og avdelinger

Fylkesmannen besluttet for 2013 følgende tverrsektorielle satsingsområder:

- Barn og unge
- Plan

- Tilsyn

- Samisk språk

Vår tverrsektorielle satsing på **barn og unge** ble forankret i helse- og sosialavdelinga, med bidrag fra de andre fagavdelingene. Satsingen tok utgangspunkt i “Sjumilsteget” som har vært prøvd ut i Troms, men tilpasset til vårt fylke og innlemmet en del av våre øvrige oppdrag. Fylkesmannen var pådriver og kompetansebase, mens det meste av tiltakene etter hvert skulle foregå ute i kommunene.

Plan. Mange av kommunene i Finnmark mangler tilstrekkelig plankompetanse. Dermed får vi større utfordringer med å ivareta rollen som planveileder og følge opp nasjonal arealpolitikk i planprosessene. Vi styrket derfor det tverrsektorielle samarbeidet hos oss med fokus på kompetanse og bevisstgjøring.

Tilsyn. Fylkesmannen har en omfattende og økende **tilsynsaktivitet**. Kommunesektoren er hovedmålgruppen. For at kommunene skal få større utbytte og lære mer av våre tilsyn, var det viktig å samordne denne aktiviteten. Et nytt tilsynsforum er etablert, med mål å gjøre Fylkesmannens tilsyn mest mulig gjenkjennelig for kommunene.

Fylkesmannen skal også samordne alle statlige tilsyn i fylket. Vi tok initiativ til bedre dialog og koordinering mellom tilsynsaktørene.

Vi har et mål å bli bedre på informasjon på **samisk** språk. Det er opprettet nettportal med fast informasjon for Fylkesmannen på samisk, men vi kan gjøre mer. Det ble samarbeidet om konkret oppspill for ledelsen om økt satsing.

Regionalt grenseoverskridende samarbeid - **nordområdesatsingen** - er en videreføring fra tidligere og representerer også en tverrsektoriell satsing. Nordområdefokuset og samarbeid over landegrensene en stadig viktigere strategisk premiss for utvikling av fylket vårt.

Fylkesmannen i Finnmark har som regional statsetat et ansvar for å følge opp Regjeringens nordområdesatsing generelt innenfor egne ansvarsfelt – både i eget fylke og over landegrensene. Vi skal også ta initiativ i tråd med *Felleserklæringen om styrket norsk-russisk grensenært samarbeid* av november 2010, og utføre særskilte oppdrag pålagt av sentrale myndigheter. Vi har med bakgrunn i dette en stadig større internasjonal oppgaveportefølje.

Fylkesmannen samarbeidet over landegrensene i nord gjennom deltakelse innen multilateralt samarbeid (Barentssamarbeidet, Nordkalottensamarbeidet, Arktisk Råd), gjennom trelandssamarbeid i Pasvik, og bilateralt med regionale myndigheter i Lappland, Murmansk og Arkhangelsk fylker. Vi hadde også ansvar for gjennomføring av store prosjekter i nord under Atomhandlingsplanen og Miljøvernavtalen. Siden 2010 har vi hatt ansvaret for å koordinere samarbeidet mellom Nord-Norge og Nordvest-Russland på landbruksområdet.

Samarbeidet mot Lappland startet med etableringen av *Den norsk-finske grensevassdragskommisjonen* for

mer enn 30 år siden, og har siden utvidet seg til andre prosjekter og områder. I 1987 startet vi et samarbeid med Guvernøren i Murmansk om felles miljøprosjekter. Dette er siden videreført og utvidet, og omfatter i dag prosjekter innenfor alle felles ansvarsområder som miljø, radioaktivitet, landbruk, helse, utdanning og beredskap. Samarbeidet ble formalisert i en rammeavtale mellom partene våren 2011. Målet med samarbeidet er å realisere pågående og nye fellesprosjekt, bidra i relevante fora mellom landenes regjeringer og utveksle fagkompetanse og informasjon om saker av betydning for den annen part.

Risikostyring

Vår virksomhet har i forbindelse med vår virksomhetsplanlegging hatt ytterligere en gjennomgang av risikostyringen ved embetet.

- a) Det er utarbeidet risikovurderinger for hver avdeling og stab ved embetet. Vurderingen tar utgangspunkt i risiko for manglende måloppnåelse og er synliggjort i vår VP-tabell
- b) Risikovurderingene blir oppdatert 2 ganger pr. år
- c) Vesentlige risikoområder følges opp med embetsledelsen 2 ganger pr. år og eventuelt oftere ved behov
- d) Risikoreduserende tiltak dokumenteres gjennom vår virksomhetsplan og følges opp 2 ganger pr. år
- e) Rapportering av risiko er en del av vår gjennomgang av virksomhetsplan som gjennomføres med embetsledelsen 2 ganger pr. år

Helhetlig og strategisk ledelse

Embetet har i 2013 jobbet med helhetlig og strategisk ledelse gjennom fellessamling for alle lederne ved embetet hvor dette har vært tema. I tillegg har vi hatt fokus på personallederrollen gjennom seminar høsten 2013. Vi har også startet arbeidet med revidering av virksomhetens reglement for fullmaktsdelegering og personal- og lønnspolitisk dokument. Utover dette har følgende hatt fokus innenfor ledelse i 2013:

- Ledermøtet som strategisk arena for topplederne. Presentere hovedutfordringer i hverandres embetsoppdrag i VP-møte og ledermøter
- Prioritere opp fokus på strategi og koordinering
- Fokus på reell prioritering av embetets portefølje som skal avspeiles i virksomhetsplanens tekst og tabelldel
- Økt fokus på beslutningstaking og gjennomføring
- Involvere medarbeiderne direkte og gjennom IDF, i grunnlaget for, og gjennomføringen av, strategiske og andre viktige beslutninger
- Dialog rundt utøvelse av lederskap gjennom ledermøtet, avdelingsmøter og fellessamlinger for alle lederne

1.2 Ressursbruk og andre økonomiske forhold

Kommentarer til fagdep:

Tallene som fremkommer under fagdepartementene synes å inneholde kun lønn for vårt embete. Da tallene

vedrørende ressursbruk pr. resultatområde var kraftig forsinket har vi ikke hatt mulighet til å kvalitetssikre tallene på 1510 eller fagdep.

	Tildeling 2013	Regnskap pr. 31.12.2013	
Kapittel 1510 post 01	53 420 000,00	56 988 011,11	
Kapittel 4510 post 15, 16, 18 og 02		-3 685 081,43	
Netto		53 302 929,68	
Kapittel 1510 post 21	481 000,00	7 906 039,14	
Kapittel 4510 post 01		-6 929 363,74	
Resultatområde		Kapittel 1510	Fagdep.
Miljøverndepartementet		kr 6 459 004,00	kr 5 247 979,57
Landbruks- og matdepartementet		kr 6 264 870,81	kr 475,92
Kunnskapsdepartementet		kr 5 858 533,72	kr 1 016 193,67
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet		kr 1 682 769,52	kr 256 735,20
Justis- og beredskapsdepartementet		kr 2 945 370,52	kr 2 038 248,59
Kommunal- og regionaldepartementet		kr 1 622 409,42	kr 0,00
Arbeidsdepartementet		kr 1 888 929,14	kr 487 136,20
Helse- og omsorgsdepartementet		kr 7 957 250,90	kr 1 129 097,90
Andre		kr 18 623 736,62	kr 0,00
Sum:		kr 53 302 874,00	kr 10 175 867,00

1.3 Andre forhold

Fylkesmannen følger de sentrale føringer når det gjelder IKT-arkitektur. Sentrale føringer om sentralisering av brukerdata er gjennomført. Vi startet arbeidet med å overføre samtlige pc'er til sentral løsning i 2013.

Fylkesmannen prøver å inngå rammeavtaler på flest mulig områder. Vi startet arbeidet med å fornye våre avtaler om møbler og rekvisita i 2013. Avtale inngås på nyåret. Videre er arbeidet med å få en innkjøpsavtale på ikt-utstyr påbegynt.

Arbeidet med informasjonssikkerhet gjennomføres som pålagt og med et fungerende sikkerhetsutvalg. Det ble sendt rapport på området i oktober. En oppdatert versjon av informasjonssikkerhetspolicyen ble utarbeidet i oktober 2013. Sikrere utskrift av dokumenter er gjennomført. Sikkerhetsleder deltok på seminar om informasjonssikkerhet i regi av FAD i mai 2013 og workshop i informasjonssikkerhet i regi av DIFI 5. november 2013.

Fylkesmannen i Finnmark har ikke hatt lærlinger i 2013.

Fylkesmannen er en IA-bedrift og våre ansatte har blant annet særlige rettigheter til helsetilbud - "Raskere tilbake" og utvidede rettigheter vedrørende bruk av egenmeldingsdager.

Vi arbeider kontinuerlig med Klarspråk. Det er et av satsingsområdene i kommunikasjonsstrategien med tilhørende tiltaksplan og er målsetning i virksomhetsplan under resultatområde for informasjon og kommunikasjon.

I 2013 har vi informert alle nyansatte om klart språk og viktigheten av det, hatt kurs i klarspråk for nyansatte, språkvasket alle dokumenter som ble revidert i 2013, språkvasket tekster til nettsida og kommet med innspill til formuleringer i brev. Vi har startet arbeidet med å kartlegge behovet vårt for samisk oversetterkompetanse og utreder muligheten for å oversette relevante nyhetssaker på nettsiden til samisk. Vi jobber i tillegg med å få de elektroniske løsningene vi har (eksempelvis ePhorte) til å akseptere samiske tegn.

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generellesamordningsoppgaver. Fornyning av offentlig sektor

Toppledergruppa, Kommunegruppa og Tilsynsgruppa er embetets viktigste fora for samordning. Kommunal- og samordningsseksjonen er et viktig redskap. Andre grupper på tvers i embetet med viktige samordningsoppdrag er arealplangruppa og webgruppa.

Fokus på samordning i ledergruppen er rettet mot strategisk valgte tema og mot de daglige oppgaver ved embetet. I Virksomhetsplanen 2013 var tverrgående satsingsområder Barn og unge, plan, samordning av tilsyn, nordområdene og samisk språk.

Kontakten med kommunene er høyt prioritert. De aller fleste kommunene i fylket er små og marginalt bemannet på viktige rettsikkerhetsområder. I tillegg er kompetansemangel en gjennomgående utfordring. Det er en viktig årsak til at kommunene i stor grad generelt kontakter Fylkesmannen for informasjon og veiledning. Også gjennom vår omfattende tilsynsaktivitet understrekes viktigheten av vår rolle som veileder og formidler av informasjon.

Årlig gjennomføres flere besøk til utvalgte kommuner der embetsledelsen og avdelingene møter politisk og administrativ kommuneledelse. I 2013 besøkte vi Sør-Varanger, Hasvik, Loppa, Båtsfjord, Berlevåg, Nordkapp og Alta.

Det årlige kontaktmøtet med ordførere og rådmenn ble for 2013 skjøvet til januar 2014 etter ønske fra kommunene. Møtet ble gjennomført i Kirkenes med godt oppmøte. Alle kommunene var representerte, de fleste med både ordfører og rådmann. Tema: plan- og bygningsloven, kommuneøkonomi, motorferdsel, vår satsing på barn og unge kalt sjumilssteget og våre nye områder: vergemål og reindrift. Det årlige kontaktmøtet med kommunene er svært viktig for dialogen mellom embetet og kommunene i Finnmark.

Store avstander og griskrendt bosetting fører til stor og krevende reisevirksomhet til kommunene for embetets ansatte. Reiseaktiviteten representerer i seg selv mer enn ti årsverk; 13 % av embetets saksbehandler- og lederkapasitet regnet i årsverk. De spesielle rammebetingelsene i Finnmark gjør det utvilsomt mer utfordrende enn andre steder i landet å planlegge samlinger for kommunene. Disse har begrensede reisebudsjett, reising tar mye tid og fravær er sårbart for de små kommunene.

På grunn av geografien og demografien i Finnmark er internett og videokonferanser blitt et viktig arbeidsredskap. Her har vi fortsatt et behov for videreutvikling.

Kontakten med Finnmark fylkeskommune betraktes som god. Vi gjennomfører faste årlige møtermellom fylkesmann og fylkesordfører. I tillegg ble det i år etablert et nytt møte mellom ledergruppene på administrativt nivå. Det er også god kontakt på enkeltsaker. Vi deltar på fylkestingsmøtene. Vi stiller også på andre relevante arenaer med fylkeskommunen hvor regional utvikling er tema.

Fylkesmannen har god kontakt med KS Finnmark. KS inviteres til Fylkesmannens kontaktmøte med ordførere og rådmenn og embetet inviteres til store samlinger i regi av KS regionalt. Vi har i 2013 møtt rådmannsutvalget i KS om aktuelle saker. Det gjennomføres også saksorienterte møter med KS på avdelingsnivå i løpet av året.

God kommuneøkonomi er en forutsetning for gode offentlig tjenestener. Høy lånegjeld, nedgang i folketallet og endringer i befolkningssammensetning for mange av kommunene våre gir imidlertid grunn til bekymring – ettersom inntektssystemet de senere årene har utviklet seg mer i retning av fokus på per capita-fordeling. På kommunalt nivå ser vi også mer tendenser til tilpasning via osthøvelkutt.

Betydning av avstander og klimatiske forhold er større i vårt fylke enn mange andre steder. Vår erfaring er også at kommunene i Finnmark er vant til kontinuerlige driftstilpasninger. Det er utfordrende for flere av de mindre kommunene å finne gode løsninger som krever mindre ressurser. Flere kommuner har de siste årene valgt å legge frem forslag om nedlegging av hele grendeskoler eller ungdomstrinnet ved slike skoler. Det gjøres både av økonomiske hensyn og fordi en ut fra skolefaglige vurderinger kvalitetsmessig ser dette som gode løsninger. Slike løsningsalternativ resulterer imidlertid i motstand både politisk og blant folk flest.

Vi fordeler som tidligere år tilbakeholdte skjønnsmidler til kommunale omstillingsprosjekter etter søknad. Vi prioriterer interkommunale prosjekter og reelle fornyingsprosjekter. Vi forsøker å formidle erfaringer fra enkeltprosjekter på vår internettside, på samlinger og møter.

Fylkesmannen må balansere sin rolle der vi på den ene siden krever økonomisk balanse, samtidig som vi gjennom tilsynsaktivitet og andre statlige pålegg er talsmenn for ressurskrevende oppgaver. Samordning internt i embetet er veldig viktig. Både når det gjelder tilsyn, men også i vår generelle oppfølging av kommuner og spesielt for de som sliter økonomisk.

Vårt viktigste bidrag for bedre samordning i 2013 har vært å etablere en tilsynsgruppe som har som mål å harmonisere våre tilsyn. Fylkesmannen har pålegg om mange tilsyn fra sine oppdragsgivere og enkelte kommuner rapporterer tilbake at de opplever et stor tilsynspåtrykk. Fylkesmannen har også et fast årlig møte i begynnelsen av året med andre statlige tilsynsaktører. Formålet med møtet er å dele informasjon om planlagte tilsyn og koordinere aktiviteten.

Samtlige kommuner i Finnmark er nå organisert i interkommunale samarbeidsorganer: Vest-Finnmark Regionråd, Avjovarre urfolksregion og Øst-Finnmark regionråd. Aktiviteten i disse er noe ulik, men Fylkesmannen anser disse som viktige arenaer for å kunne videreutvikle relasjonene mot kommunesektor i fylket framover.

Oppdragene synes gjennom dette i hovedsak gjennomført.

2.2 Velferd, helse og personlig tjenesteyting

Også innenfor velferd, helse og personlig tjenesteyting har Fylkesmannen i Finnmark hatt fokus på barn og unge i 2013. Dette gjenspeiles både i vår tilsynsvirksomhet og i vårt arbeid med å implementere nasjonal politikk. Vi har ført tilsyn med helsestasjonstilbudet for barn 0 - 6 år i fire kommuner, ledet det regionale tilsynsteamet i BUP-tilsynet, ført tilsyn med familievernkontorenes meldeplikt til barnevernet og med det kommunale barnevernets oppfølging av barn i fosterhjem i tre kommuner.

Erfaringene fra disse tilsynene har bidratt til å komplettere vårt bilde av hvordan det er å vokse opp i Finnmark. Vi har også sammenstilt andre data om barns oppvekstvilkår i vårt fylke. På viktige indikatorer som barnevernssaker, andel av foreldrene som er enslige forsørgere og/eller sosialhjelpsmottakere, skoleprestasjoner, tannstatus mm kommer vi dårlig ut. Disse dataene har vært presentert i en rekke forskjellige sammenhenger for politikere, administrativ kommuneledelse, NAV-ledere og på folkehelsekonferanser, for å motivere til et krafttak for barn og unge i vårt fylke. Med NAV-lederne har vi drøftet viktigheten og den samfunnsøkonomiske nytten av tidlig innsats overfor barnefamilier og ungdom som faller utenfor. Øvrige aktiviteter innenfor sosiale tjenester omtales under de respektive resultatområdene.

Innenfor områdene rus og psykisk helse har vi også hatt fokus på forebygging og tidlig intervensjon overfor barn og unge. Årets rusforum ble arrangert i sammenheng med vår store barn- og unge-konferanse, der vår storsatsing "Sjumilssteget" ble sparket i gang. Dette omtales mer utførlig i punkt 2.3.

I arbeidet med samhandlingsreformen har også vårt fylke lidd litt under at den regionale koordinatorstillingen har stått vakant en stor del av året. Fylkeslegen deltar imidlertid aktivt i OSO (Overordnet SamarbeidsOrgan mellom Finnmarkssykehuset og kommunene), som i 2013 bl.a har arbeidet med fremtidens ø.hjelps døgntilbud i kommunene. P.g.a Finnmarks spesielle geografiske og klimatiske utfordringer mener vi at sykestueplassene må videreføres - som en slags mellomting mellom "framskutt spesialisthelsetjeneste" og kommunale ø.hjelpsplasser. Arbeidet med å spesifisere funksjonskrav til sykestueplassene fortsetter i regi av et eget klinisk samarbeidsutvalg under OSO.

Også når det gjelder den nye turnusordningen for leger har Fylkesmannen tatt en aktiv rolle overfor OSO. Kommunene var svært dårlig forberedt på den nye ordningen, og OSO nedsatte et hurtigarbeidende utvalg med representanter for kommunene, Helse Finnmark HF, KS og Fylkesmannen. Sammen greide vi å framskaffe det antallet sykehusplasser i andre helseforetak (i tillegg til plassene ved Finnmarkssykehusene) som var nødvendig for å forsyne alle kommuneplassene i Finnmark, og knytte grupper av kommuner opp mot hvert sykehus. Våre plasser ble utlyst i første pulje, og vi fikk en overveldende mengde søknader. Dette var gledelig, men medførte en svær arbeidsbelastning for helseforetakene.

Vårt arbeid i forbindelse med Omsorgsplan 2015 og fremtidens omsorgsutfordringer blir behørig omtalt i kapittel 3. På overordnet nivå vil vi løfte fram at vi på alle omsorgsområdene har hatt mye igjen for å satse på *nettverksarbeid* og ressursgrupper sammen med Utviklingssentrene. P.g.a de geografiske forholdene i Finnmark er det begrenset hvor mange faglige fora og kompetansehevingstiltak tjenesteyterne kan delta i. Derfor prøver vi å kombinere flere tiltak når folk først samles, og holde kontakten internt i nettverkene også mellom samlingene.

Oppdragene anses i all hovedsak utført.

2.3 Oppvekst, barnehager og opplæring

For Fylkesmannen er det et overordnet mål at alle barn og unge skal få en god oppvekst i Finnmark. Den viktigste garantisten for dette er kommunen, som må sikre at hvert barn og hver familie får nødvendige, tilstrekkelige og samordnede tjenester, samt at barn og unge får delta i samfunnsutviklingen og medvirke i utformingen av sin egen fremtid. Med utgangspunkt i FN's Barnekonvensjon er *Sjumilssteget* en velprøvd metode for å arbeide med dette.

2013 ble kick-off for embetets barn/unge-satsing, med intern fagdag på våren og en stor barn/unge-konferanse 4.-5.november. *Sjumilssteget* handler om tidlig innsats, samordning av tjenester, samarbeid på tvers av fagområder og barns medbestemmelse. Det overordnede prinsippet i dette arbeidet er "barnets beste". For kommunene er *Sjumilssteget* en metode for å konkretisere artiklene i Barnekonvensjonen og gjøre kommunene i stand til å bruke disse når de planlegger og kvalitetssikrer sine tjenester til barn og unge. Samtlige kommuner i fylket er med i denne satsingen, har oppnevnt egen koordinator og mottatt kartleggingsverktøy som det nå arbeides med. Vi har i år informert om at Fylkesmannen vil sette av penger til kommuner som vil satse på barn og unge og *Sjumilssteget* i forbindelse med tildeling av skjønnsmidler for 2014. Vi har en egen medarbeider som er prosjektleder for arbeidet med *Sjumilssteget* der alle fagavdelingene er representert. Hun sitter også i Finnmark fylkeskommunens faggruppe Ny Giv.

Gjennom Fylkesmannens satsing på barn og unge har vi i Finnmark et særskilt ansvar knyttet til minoritetsbarn- og unge. I tillegg til samiske barn og unge, har de fleste Finnmarkskommuner en flerkulturell befolkning som følge av bosetting av flyktninger og tilflytting fra andre land. Dette gir oss særlige utfordringer knyttet til flerkulturell kompetanse og dermed og tilrettelegging av tilbud i et flerkulturelt perspektiv. Fylkesmannen vil ha et samarbeid med Sametinget for å kvalitetssikre tilbudet gjennom denne satsingen.

Innenfor barnevernsområdet har tilsyn og klagebehandling hatt en hovedprioritet også i år. Tildeling av midler til en halv stilling hjalp på vårt arbeid innenfor området. Vi har likevel, som følge av arbeids- og ressursituasjonen vært nødt å prioritere bort noen av de planlagte tilsynene. Vi har gjennomført landsomfattende tilsyn i tre kommuner der tema var kommunenes oppfølging av barn i fosterhjem. Videre har vi gjennomført tilsyn med barn i institusjoner etter barnevernloven. Vi legger stor vekt på å gjennomføre tilsynene på et tidspunkt barna er tilstede, ved at vi alltid legger samtaler med ungdommene til etter skoletid. Alle ungdommene som er på institusjonen får tilbud om å snakke med oss. De ungdommene som av en eller annen grunn er ute, kontaktes pr telefon med tilbud om å snakke med oss. Vi ønsker særlig å snakke med ungdommer som er nye ved institusjonen.

Vi mottar mange henvendelser fra personer som på forskjellige måter er berørt av barnevernssaker. Henvendelsene er ofte knyttet til ulike forhold ved barneverntjenestens håndtering og behandling av saken. En del av disse henvendelsene fører til hendelsesbaserte tilsynssaker. Noen av disse sakene er komplekse og meget tidskrevende, og har vakt stor medieinteresse. Vi konkluderte med lovbrudd i 11 saker. Lovbruddene omhandler forhold knyttet til barneverntjenestens behandling av melding og undersøkelser, oppfølging av tiltak og oppfølging av samvær

Også i år har vi hatt mange henvendelser rundt spørsmål om habilitet og taushetspliktsbestemmelsene. Vi har hatt 12 saker som omhandlet oppnevning av settekommuner. Dette er påtrengende problemstillinger i våre mange små kommuner der "alle kjenner alle".

I forbindelse med Regjeringens satsing på å styrke det kommunale barnevernet har vi tildelt midler til økning av fagstillinger med 4,8 stillinger i Finnmark. Midler til samhandling og kompetanseheving ble tildelt i henhold til retningslinjer, og disse er nærmere omtalt under resultatområde 45.7. Fylkesmannen har også selv, og i samarbeid med Fylkesmannen i Troms, arrangert flere fagsamlinger for barneverntjenestene, som beskrevet i punkt 45.1.

Som et ledd i Fylkesmannens kontakt med myndighetene i Murmansk fylke, har vi fortsatt vårt samarbeid for å verne barns rettigheter og sikre gode oppvekstvilkår for barn og unge i vår region. Samarbeidet ble initiert av varaordføreren i fylkes-dumaen, og omfatter dumaens komité for barn og familiesaker, barneombudet i Murmansk fylke og guvernørens administrasjon. Fra norsk side deltar BUFetat region nord i tillegg til fylkesmannen. De to grensekommunene Sør-Varanger og Pechenga har vært vertskap for de to møtene i 2013 og orientert om kommunalt barnevern på begge sider av grensen.

Samarbeidet hadde sitt opphav i en del vanskelige (russiske-norske) barnevernssaker, og vi har brukt en del tid på å orientere hverandre om lovverk, organisering og arbeidsmetoder i de to landene. Dette har materialisert seg i en felles brosjyre ment for familier og andre som kan møte barnevernet på begge sider av grensen. Brosjyren, som ble ferdigstilt i 2013, orienterer om gjeldende regelverk og aktuelle myndigheter på begge sider. Den er trykt i 1000 eksemplarer og distribueres ellers på nett.

På vårt siste møte i november ble det utarbeidet og undertegnet en protokoll om videreføring av regionalt barnevernsamarbeid, og neste samarbeidsmøte planlegges i mars-april i Murmansk.

Vi har i år gjennomført tilsyn med krisesentertilbudet i fire kommuner. Tilsynene ble gjennomført som modifiserte systemrevisjoner, bestående av dokumentgransking av kommunes styringsdokumenter og kommunenes sjølmelding på elektronisk spørreskjema. Et gjennomgående trekk er at kommunene tror de har oppfylt sine plikter når de har inngått samarbeidsavtale med et krisesenter, og i liten grad går inn i styringen av krisesentertilbudet og sikrer at det er i samsvar med alle gjeldende lovkrav. Vår erfaring er at tilsynet har vært nyttig for å synliggjøre overfor kommunene det ansvar de har for å sørge for et forsvarlig krisesentertilbud, og for å knytte sammen de ulike aktørene i kommunens helhetlige krisesentertilbud.

Vi har gjennomført tilsyn med alle fire familievernkontorene i fylket. Tilsynene ble gjennomført som modifiserte systemrevisjoner, bestående av dokumentgransking av styringsdokumenter og familievernkontorenes sjølmelding på elektronisk spørreskjema. Tema for tilsynet var opplysningsplikten til barneverntjenesten, lov om familievernkontorer § 10. Det ble ikke påpekt avvik i noen av tilsynene, men gitt en merknad til to av kontorene.

Fylkesmannen har avsluttet sju tilsyn med kommunen som barnehagemyndighet. Vi ser gjennom de to oppfølgingstilsynene at praksis ikke er endret selv om rettet påleggene fra forrige tilsyn, og vi har som en konsekvens, drevet mer aktiv veiledning i 2013 overfor kommunene. Vi har deltatt med alle fagpersonene på Utdanningsdirektorates kompetansekurs, og synes barnehagetilsynet har fått et lite løft. En utfordring er at det er tildels lite kjennskap til barnehageloven, og Fylkesmannen har hatt flere fagdager der regelverk er tatt opp. Vi har behandlet to klagesaker om økonomisk likeverdig behandling av ikke-kommunale barnehager, og det har også vært tema på våre reginale fagdager som omhandler lov- og regelverk.

Alle kommuner i Finnmark innfrir retten til barnehageplass.

Nesten alle kommunene har søkt og fått tildelt midler til kompetanseutvikling. Vi har i rapporten kommentert at ingen barnehager i Finnmark har deltatt i sentralt initierte prosjekt i samarbeid med U/H sektoren, og dette er noe vi prøver å stimulere til i vår kommunikasjon med sektor. Glød nettverket arbeider aktivt med rekruttering, og har deltatt på utdanningsmesser og hatt seminar. Finnmark har relativt mange ansatte i barnehagen som har dispensasjon fra utdanningskravet, og det å rekruttere og ikke minst beholde kompetente fagfolk er en viktig oppgave for de fleste kommunene.

Tilsyn og veiledning var også i 2013 vår hovedoppgave på opplæringsområde, og vi hadde tilsammen 23 tilsyn. Alle kommunene har nå hatt tilsyn med psykososialt miljø. Selv om det fortsatt gis pålegg når det gjelder dette tilsynsystemet er tilstanden blitt bedre, og at både skolene og skoleeiere har større kjennskap til regelverket. Dette er noe vi samtidig har med som et dialogpunkt når vi møter kommunene enkeltvis på kommunemøter. For første gang hadde vi tilsyn med samisk opplæring på en videregående skole, og denne fikk ikke pålegg da tilsynet viste at samisk opplæring ble godt ivaretatt.

I 2013 har mange av kommunene deltatt i de statlige tiltak for økt kvalitet i opplæringen. Ordførere og rådmenn møtte til et dialogmøte med Kunnskapsministeren der dette var et tema. Kommunene startet opp med Vurdering for læring, Veilederkorpsset, prosjektet " Gode skoleeiere " og pulje 1 i ungdomstrinnsatsingen. Vi ser at noen kommuner ikke deltar i noen av satsingene, og vi vil følge dette opp bl.a. på kommunemøtene. Vi inviterer kommunene til å utveksle kunnskap og erfaringer på våre fagmøter slik at alle skal få del i det som skjer av kompetanseutvikling på skolene.

Fylkesmannen mottok en klage i forhold til introduksjonsloven i 2013. Vi bidro også med innlegg på IMDI's konferanse i fylket. Vi gjennomførte med god deltakelse etterutdanningskurs for lærere i samarbeid med VOX. Nytt er at vi tok initiativ til å opprette et nettverk blant lederne som styres av dem selv, og der Fylkesmannen kan

bidra.

Tilsyn etter introduksjonsordningen var nytt for embetet i 2013, og erfaringen med de to tilsynene som ble gjennomført var at det var ressurskrevende tilsyn bl.a. på grunn av stor dokumentasjonsmengde. Det tok lengre tid enn antatt slik at den ene tilsynsrapporten først ble ferdig på nyåret 2014.

Som redegjort for i innrapportering til Helsetilsynet i januar 2013 manglet vi ressurser til å gjennomføre flere pålagte tilsyn på helse- og sosialområdet og noen tilsyn er gjennomført som modifiserte systemrevisjoner. Ett tilsyn på utdanningsområdet har falt bort pga. sykdom. Forøvrig anses oppdragene utført.

2.4 Arealdisponering, byggesaker og universell utforming

Fylkesmannen ga i 2013 innspill og høringsuttalelser til 116 kommunale arealplaner, (reguleringsplaner, kommuneplaner, kommunedelplaner). Det ble fremmet 5 innsigelser i 2013.

I tillegg ble det avgitt høringsuttalelser til en rekke søknader om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel, samt dispensasjon fra reguleringsplaner. Det ble også gitt høringsuttalelser til søknader om mindre endring av reguleringsplan.

Oppgavene gjennomføres i et samarbeid mellom embetes avdelinger, blant annet gjennom interne arealplanmøter. Særlig er uttalelse og deltakelse i prosesser som gjelder utarbeiding av kommuneplanens arealdel komplekse og tidkrevende. Relativt nytt lovverk (både pbl og nml) er utfordrende både for oss og kommunene.

Det gjennomføres jevnlig arealplanmøter hvor Fylkesmannens sektormyndigheter ved fagavdelingene, klageinstans ved juridisk seksjon og Finnmark Fylkeskommune møtes. Her redegjøres det for pågående planer og avklares utfordringer tilknyttet disse. Man søker å veilede kommunene slik at deres arealplaner blir i overensstemmelse med lov og politiske føringer.

I 2013 ble det gjennomført en mekling tilknyttet mineralutvinning i Kvalsund (Nussir) uten at det ble oppnådd full enighet. Avviklingen av meklingen ble utsatt flere ganger grunnet oppmøteutfordringer for innsigelsesparten fra reindriften. Vi meklet også i 3 reguleringsplaner mellom Lebesby kommune, Fylkesmann, Fylkeskommune og Reindriftsforvaltningen og oppnådde enighet.

I løpet av 2013 ble det iverksatt tiltak som gjorde at man oppfylte kravet om høyst 12 ukers saksbehandlingstid på klager etter Plan- og bygningsloven. Dette søkes opprettholdt fremover.

Arbeidet oppfattes utført i tråd med pålegg.

2.5 Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Landbruksområdet

Fylkesmannen har en viktig oppgave med å bidra til utvikling og verdiskaping i tilknytning til landbruket og bygdene i Finnmark. Med en stadig nedgang i antall gårdsbruk er det viktig å bygge sterke fagmiljø og nettverk både i primærlandbruket og bygdenæringer.

Fylkesmannen har ansvaret for å utarbeide regionale strategier for landbruksrelatert næringsutvikling, og koordinere bruken av midlene. Dette gir anledning til regional og lokal tilpasning av nasjonale virkemidler.

I 2013 har vi i samarbeid med fagmiljøet i fylket ferdigstilt Regionalt næringsprogram for Finnmark 2013 - 2016, et av programmene under Regionalt Bygdeutviklingsprogram for Finnmark. Hovedmålsettingen for programmet er: "Finnmark skal ha 20 % økning av landbruksproduksjonen frem mot 2030". Vi har også arbeidet videre med utforming av en nettbasert plan for nærings- og bygdeutvikling for Finnmark, brukfinnmark.no.

Vi har også i 2013 hatt fokus på landbrukets primærproduksjon, og har igangsatt og/eller deltatt i flere prosjekter: Videreføring av prosjektet "Trainee i landbruket" og studietur med driftsbygninger til sau som tema.

Prosjektet jordbruk og vekst i Avjovarri-regionen kom også godt i gang i 2013. I tillegg deltar vi med økonomiske virkemidler og faglige ressurser i prosjektene "Melk i Finnmark" i samarbeid med TINE, og "Grovforbasert kjøttproduksjon" i samarbeid med Nortura, og 2 rekrutteringsprosjekter i regi av Tana vgs og 4H, samt bidratt til nettbasert agronomutdanning ved Tana vgs.

Fylkesmannen ser stort behov for en større satsing på bruksutbygging, og vurderer hvilke tiltak som kan gjøres på dette området.

Inn på tunet og videreføring av mat og opplevelser er også i fokus. En ny 3-årsperiode av Inn på tunet-prosjektet ble satt i gang, med fokus på nettverksbygging, og 2013 var siste prosjektår for "Mat i Finnmark". Fylkesmannen støtter også noen av matfestivalene i fylket, og har deltatt på Grüne Woche i samarbeid med Nordland og Troms med fokus på arktisk landbruk. Innen Skogbruk har Finnmark Treforum blitt et viktig forum for skognæringa.

Landbruksavdelingen har ansvaret for fordeling av bygdeutviklingsmidlene i fylket mellom Innovasjon Norge og Fylkesmannen. I 2013 ble det fordelt kr 15,22 mill. i tilskuddsmidler, og kr. 38 mill. i rentestøtte til Innovasjon Norge.

Embetet deltar i det regionale partnerskapet som utformer et nytt Regionalt utviklingsprogram (RUP) for Finnmark for 2014 – 2023. Frem til 2013 har videreføring av råvarer fra landbruket vært et viktig satsingsområde, gjennom programområdet "Matfylket Finnmark" som har hatt særlig fokus på samordning av primærnæringene i fylket med tanke på videreføring, produktutvikling og markedsføring av råvarer produsert i Finnmark.

Fylkesmannen har videreført samarbeidsoppgavet mot NWRussland, slik redegjort for i styringsmøte i oktober 2013

Atomsamarbeid i nord

Andrejevabukta

Ferdigstillingen av vann-nett og veinetten i den tekniske delen av Andrejevabukta har stoppet opp. Slutføring av prosjektet var ikke mulig i 2013, da omfanget av den radioaktive forurensingen i grunnen, som ble oppdaget ved utgravingen av tomte til bygning 153 (bygning over tørrlagringstankene for brukt kjernebrensel), var mye større enn først antatt. 2014 vi gå med til å justere planene og fullføringen kan først finne sted i 2015.

En nødvendig oppdatering av prosjektet dekontamineringsanlegg og et lett mekanisk verksted er gjennomført. Videre er det utviklet en forstudie for et svakstrømsnett som skal knytte sammen alle typer sensorer for radioaktivitet, brann, alarmer, overvåking samt for kommunikasjon og tekniske installasjoner i et integrert system, som er et nødvendig hjelpemiddel for å øke sikkerheten ved uttransport av brukt kjernebrensel og ved eventuelle ulykker/hendelser.

En forstudie for et databasert program, som vil være relevant for å kunne øve personellet som vil bli involvert i arbeidet med uttransport av det brukte kjernebrenselet er utarbeidet i 2013.

Vi har sammen med det russiske forsvarsdepartementets direktorat for hydro- og oseanografi i 2013 gjennomført oppgradering av sjømerker/lykter med passive radarreflektorer langs den seilingsleden Andrejevabukta til Murmansk for at båttransport av brukt kjernebrensel skal skje på en sikker og miljømessig trygg måte.

Fyrlykter

Det er i 2013 gjennomført ombygging og påmontering av ny energikilde på i alt 17 fyrlykter i Finskebukta. Det gjenstår å ombygge og påmontere strøm fra solceller på 10 fyrlykter som planlegges utført i 2014.

Vi har i 2013 fått utarbeidet og trykt en sluttrapport som omfatter avfallsbehandling av høyradioaktive strontiumbatterier som har vært strømkilde på fyrlykter i Nordvest-Russland og montering av alternativ strømkilde på de samme lyktene.

Miljøvernområdet:

Fylkesmannen har ikke funnet å kunne prioritere øket skogvern, til tross for at store og dokumenterte miljøverdier i fylkets barskogområder har blitt dokumentert de seinere år. Dette har blant annet sammenheng med at andre viktige, allerede innsendte vernesaker ennå ligger uavklarte i MD. Innen marin vern er embetet ikke gitt oppdrag i aktuelle kandidatområder i 2013.

Klimahensyn og sikring av arters leveområder blir prioritert i forbindelse med saker etter plan- og bygningsloven. Embetet har imidlertid i liten grad kunnet prioritere arbeidet med miljødata og miljøinformasjon/ Miljøstatus utover arbeidet som skjer i gjennom ordinær saksbehandling.

Arbeidet med kartlegging og styrking av kunnskapsgrunnlag for trua arter er videreført og arbeidet med å ivareta viktige slåttemarker i fylket er nå godt i gang.

Fylkesmannen følger opp verdiskapingsprogrammet for naturarven ved å delta i styret for to verdiskapingsprogrammer knyttet til nasjonalparkene i Øst- og Midtfinnmark. I tillegg har Fylkesmannen en rolle i arbeidet med Pasvik-Inari Trilateral park og i forhold til Norges deltagelse i Green Belt samarbeidet.

Fylkesmannen har prioritert tilsyn mot bedrifter som håndterer, lagrer eller har farlige kjemikalier som avfall, og deltatt i landsomfattende tilsynsaksjoner. En bedrift er anmeldt for brudd på forurensningsloven, men saken er ikke ferdig etterforsket hos politiet.

Fylkesmannen har arbeidet med oppfølging av skipsverftene.

Arbeidet med vannforvaltning er svært omfattende, og det er gjort et solid stykke arbeid knyttet til det miljøfaglige beslutningsgrunnlaget. Fylkesmannen har et tett og godt samarbeid med Finnmark fylkeskommune som er vannregionmyndighet.

Fylkesmannen deltar i arbeidet med å dokumentere effektene fra utslippene fra nikkilverket på russisk side og i arbeidet for å redusere disse utslippene.

Embetsoppdraget på miljøområdet er klart overbooket og en del oppdrag er i forståelse med miljødirektoratene ikke fulgt opp. I tillegg er noen av oppdragene i embetets virksomhetsplan for 2013 ikke gjennomført grunnet langtidssykemeldinger og permisjoner.

2.6 Samfunnsikkerhet og beredskap

Fylkesmannen i Finnmark har spesielle utfordringer som stiller krav til beredskapsarbeidet i fylket.

Klima, geografi og nærheten til Russland er forhold som må ivaretas i det daglige arbeidet med samfunnsikkerhet og beredskap. Dette gjør at vi ikke bare kan forholde oss til nasjonale og regionale beredskapsutfordringer, men også ta hensyn til utfordringer som har utgangspunkt utenfor landets grenser.

Fylkesmannen i Finnmark har hatt en bilateral samarbeidsavtale med Regjeringen i Murmansk Oblast. Avtalen skal reforhandles i 2014. Fylkesmannen forsøkte i 2013 å få til en avtale med Regjerring Murmansk Oblast om varsling av atomhendelser, men dette førte ikke fram.

Fylkesmannen har gjennom øvelser, tilsyn og veiledning lagt vekt på å bedre kommunenes kompetanse innen ROS, krisehåndtering og samfunnsikkerhet innen plan og areal i kommunene.

Eksterne samarbeidspartnere inviteres til å delta som observatører som et bidrag til å styrke samarbeidet mellom kommunene og andre beredskapsaktører i fylket. Fylkesmannen legger vekt på at relevant faginformatjon er gjort tilgjengelig for kommuner og andre aktører gjennom brev, epost og Fylkesmannens hjemmesider.

Fylkesmannen har i 2013 hatt fokus på kommunenes oppfølging av kommunal beredskapsplikt.

Plansaker etter plan og bygningsloven har hatt prioritet i henhold til fylkesmannens sektoransvar innen samfunnsikkerhet. Vi ser fortsatt en fremgang i kommunenes oppfølging av risiko og sårbarhet knyttet til arealforvaltningen. Vi ser en klar bedring på reguleringsplannivå, men at samfunnsikkerhetsperspektivet kan styrkes enda mer på kommuneplannivå.

Fylkesmannen har fokus på sivil/militært samarbeid gjennom bl.a. sivil/militært kontaktmøte og andre fora hvor

dette naturlig hører hjemme.

Fylkesmannen benytter krisestøtteverktøyet DSB-CIM. Vi har gjennomført varslingsøvelser med kommunene og fylkesberedskapsrådet ved bruk av DSB-CIM. Vi har også deltatt i nasjonale varslingsøvelser.

Fylkesmannen har, som en oppfølging av 22. julikommisjonens rapport, gjennomført et seminar om sikkerhetskultur. Målgruppen var politisk og administrativ ledelse i kommunene.

Forsyningssikkerhet har vært gjenstand i møter med NVE. Det har også vært gjennomført regionalt kraftsystemmøte og møte med KDS og KBO-enhetene i fylket.

Fylkesmannen har deltatt på møter med Direktoratet for nødkommunikasjon (dNk). dNk deltok på møte i fylkesberedskapsrådet og regionalt beredskapsforum.

Fylkesmannen har i 2013 revidert FylkesROS for Finnmark.

Vi er i prosess med implementering av nytt gradert samband ved embetet.

Oppdraget er gjennomført

Kapittel 3 - Resultatområder

Kongehuset

00.1 Kongelige besøk

Fire offisielle besøk fra Kongehuset i Finnmark 2013.

H.K.H. Kronprinsen besøkte Kirkenes 5.-6. februar i forbindelse med kulturarrangementet Barents Spectacle.

H.K.H. Kronprinsen besøkte Honningsvåg 28. august i forbindelse med Dignity day ved Nordkapp Maritime fagskole og videregående skole.

H.K.H. Kronprinsen besøkte Alta i forbindelse med innvielse av Nordlyskatedralen.

H.M. Kongen og H.K.H Kronprinsen besøkte Karasjok 15. oktober i forbindelse med åpningen av det 7. Sametinget

00.2 Saksforberedelse av tildeling av ordener og medaljer

I 2013 har det vært behandlet 8 saker vedrørende fortjenestemedaljer.

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 – 06 Naturmangfold, vannforvaltning og vannforurensning

Vannforvaltning

Fylkesmannen har kontinuerlig gjort oppdateringer i vann-nett, når det har fremkommet ny kunnskap om påvirkninger og tilstand i vannforekomster. Vi har også lagt ned betydelig innsats i inndeling av elvevannforekomster uten påvirkning, hvor vi har hatt et etterslep. Dette har tidligere vært nedprioritert, da det ikke har vært avgjørende for utarbeidelse av overvåkningsprogram og tiltaksprogram.

Vi har utarbeidet forslag til regionalt overvåkingsprogram, begrenset til tiltaksovervåkning og problemkartlegging. Programmet kunne ikke fullføres og legges frem for vannregionutvalget, da vi avventer bidrag fra Miljødirektoratet på basisovervåkning.

Vi har gjort tiltaksvurderinger og utarbeidet forslag til tiltak innenfor eget sektoransvar. Dette arbeidet vil slutføres i januar 2014, og legges frem for VOU og VRU.

Fylkesmannen har gjennomført arbeidsmøter med korresponderende myndigheter i Finland, som del av arbeidet med å oppfylle kravene i vannforskriftens § 31 for internasjonale vannregioner.

Avløp har vært nedprioritert. Vi har myndighet for to tettsteder etter forurensningsforskriften kap. 14.

Akutt forurensning:

Veiledning er gitt. Vi deltok ikke på øvelser i 2013.

Artsforvaltning:

Innenfor artsforvaltning har bevaring av villaksen vært prioritert. Miljødirektoratet er informert om bestandsstatus (eller behovet for regulering) i forbindelse med reguleringene i fiske etter anadrom fisk i sjø og vassdrag. Vi har gitt midtveisevaluering av fisket etter laks, oppdatert sjølaksefiskeregisteret, sendt fangstdagbok til sjølaksfiskerne, fulgt opp fangstrapportering for laks, sjørøye og sjøørret, deltatt som sakkyndig til norsk delegasjon i forhandlingene om ny overenskomst om fisket i Tanavassdraget, følger opp kunnskap om bestandene av laks, sjørøye og sjøørret og er pådriver for fremskaffelse av mer kunnskap om enkeltbestander, uttalt oss i saker som angår laksefisk. Behandlet søknader til fiskefond og gitt fisketillatelse. arbeider for å hindre etablering av pukellaks i elvene.

Fylkesmannen har deltatt på et samordningsmøte om forebyggende arbeid mot spredning av G.Salaris. I det forebyggende arbeidet er rolleavklaringen mellom statlige etater noe uklar, området er derfor lite prioritert av fm. Mye forebyggende arbeid som kan gjøres på grenseoverganger mot Finland og Russland.

Rovviltforvaltning er høyt prioritert og ressurskrevende,

De høye reintall i fylket medfører høye tap, og gir gode forhold for rovvilt. Vi prøver å få til god samordning av virkemidler slik at de virker i bærekraftig retning. Vi ser imidlertid at det mangler retningslinjer for dette og vi har sendt brev til Miljødirektoratet om dette. *Næring og rovviltprosjektet* er startet i samarbeide mellom rovviltnemnda, FM samt Nesseby og Porsanger kommuner for å nå flere mål i forvaltningsplan. Vi har høyt fokus på rovviltjakkurs og stimuleringstilskudd og prosjekter for å øke resultater i ordinær rovviltjakt, dette i samarbeid med Finnmark Jeger og Fisk. Med de tilgjengelige ressurser er det ikke mulig å nå ambisjonsnivået i rovviltforliket.

Vi har hatt høyt fokus på negative effekter fra havbruk, som innslag av rømt fisk og lakselus, og forsøker å holde MiDi løpende orientert om disse sakene. To rømninger er registrert i fylket i 2013. Flere elver har høyt innslag av oppdrettslaks på høsten.

Fylkesmannen arrangerte i 2013 møte om mårhund i samarbeid med Pasvik Zapovednik i Russland. Vi har inngått en avtale om forebyggende arbeide med zapovednikken om utveksling av informasjon og overvåking av områder med forekomst av mårhund langs Pasvikelva. Tilskudd til viltkamera er tildelt Pasvik Zapovednik for å overvåke mulige yngleområder. Fylkesmannen har arrangert temakveld for fangst av mink i Vardø, og deltok i uttak av mink med hund på Hornøya og Vardøya i samarbeide med SNO. Tilskudd til minkfeller er tildelt elveforpaktere for bekjempelse langs laksevassdrag som ligger nært verneområder.

Har ikke formidlet handlingsplan for fjellrev til kommuner, dette vil bli gjort i 2014.

Vi har i 2013 hatt fokus på forvaltningsplaner med bevaringsmål, arbeidet med kartlegging av status for sjeldne/ trua arter, utvalgte naturtyper/ slåttemark og nødvendige forskriftsrevisjoner.

Når det gjelder forvaltningsplanene er vi ikke helt i mål. Forvaltningsplanene for Slettnes og Hornøya og Reinøya gjenstår det noe arbeid med i 2014. Forvaltningsplan for Kongsøya, Helløya og Skarholmen kan ferdigbehandles når forskriftsendringen er behandlet i Miljødirektoratet. Forvaltningsplanen for Pasvik naturreservat, som er et Ramsar-område, ble i løpet av 2013 godkjent av Miljødirektoratet. Vi har ikke startet arbeidet med forvaltningsplan for Tanamunningen.

Endring av forskrift for 10 sjøfuglreservater blir oversendt Miljødirektoratet i løpet av kort tid.

Svært mye av vår tid går med til nødvendig, men tidkrevende enkeltsaksbehandling. På grunn av ressurs- og personalsituasjon og tunge forvaltningsoppgaver, blir det for lite tid til oppfølging av planlagte tiltak i verneområdene.

Vi har utfordringer knyttet til forvaltningen av Øvre Anarjohka. Det faktum at avklaring om vern fortsatt lar vente på seg, vanskeliggjør forvaltningen ytterligere. Ressursene som burde vært satt inn i forvaltning av området mangler, både faktisk og sammenlignet med nasjonalparker med lokal forvaltning. Gamle verneforskrifter gjør at søknader om jakt blir svært ressurskrevende. Det er ikke åpnet for lisensjakt på jerv og ulv og kvotejakt på gaupe i området i dag på bakgrunn av komplisert regelverk. Dette gir en uforutsigbarhet og er lite tilfredstillende for Fylkesmannen mht. rådgivning overfor brukergrupper.

Samarbeidet med SNO fungerer godt. Det samme gjør samarbeidet med nasjonalparkstyrene. Samtlige styrer/

sekretærer er i gang med forvaltningsplan, og har blant annet arrangert felles prosessmøter.

Uten tildelingene fra Miljødirektoratet, hvor vi har mulighet for å hente inn noen ekstra ressurser, ville måloppnåelsen vært ganske mye dårligere.

En nasjonalparkforvalter er sluttet 1. august, dette ga en del merarbeid for avdelingen. frem til ny forvalter var på plass 1. desember

Det har som vanlig vært lagt ned en omfattende innsats i det løpende arbeidet med revisjon av forskrifter for skuterløypenettet og i behandling av klagesaker på kommunale vedtak. Omfanget av barmarkskjøring er fortsatt omfattende, men følges ikke opp av FM av eget tiltak på grunn av blant annet ressursmessige årsaker og manglende overordnede avklaringer.

Når det gjelder arbeidet med forvaltning av utvalgte naturtyper og prioriterte arter er ressursene i hovedsak brukt. Vi har fokusert ekstra på kartlegging av finnstjerneblom i Vadsø i år, pga at mye av de kjente forekomstene her er truet av nedbygging. Også på kulturlandskap er midlene brukt som planlagt.

Resultatområde 07 Godt bymiljø

Arbeidet med godt bymiljø er fulgt opp gjennom medvirkningen i planarbeidet. Fylkesmannen har hatt barn og unge som avdelingsovergripende satsingsområde i virksomhetsplanen for 2013. Vi har særlig hatt fokus på omfang og kvalitet på lekeareal, etter hvert som byene i fylket vokser/ fortettes.

Resultatområde 08 Aktivt friluftsliv

Fylkesmannen følger opp arbeidet med aktivt friluftsliv gjennom medvirkning i planarbeidet, spesielt i overordnede planer. Vi har særlig fokus på strandsonen langs sjø og vassdrag i plansaker.

Resultatområde 09 Giftfritt miljø

Sedimenter

Arbeidet med prioriterte skipsverft er fulgt opp og rapportert tertialvis til Miljødirektoratet. Vi har 6 prioriterte lokaliteter og ga pålegg om opprydding i sjø og land ved tre av disse. Det ene pålegget ble påklaget og er til behandling. En klage på pålegg om miljøundersøkelse er til behandling hos Miljødirektoratet. De to siste lokalitetene vil følges tettere opp i 2014. Arbeidskrevende saker.

Saker om mudring, dumping og utfylling i sjø er fortløpende håndtert. Har deltatt i prosjektstyringsgruppe for Hammerfest Ren havn som kommunen styrer.

Grunnforurensning

Kvalitetssikring av Grunnforurensning er gjort løpende. Har jobbet med flere uregistererte lokaliteter iht. direktoratets veileder. De prioriterte grunnforurensingssakene er fulgt opp.

Avfall og gjenvinning

Søknader om mottak og mellomlagring av avfall og farlig avfall er behandlet. Avfallsselskaper, kommuner og publikum har fått råd og veiledning.

Resultatområde 10 Rein luft

Vi følger opp temaet i planarbeidet.

Resultatområde 11 Stabilt klima

Resultatområdet følges i hovedsak opp ved at beredskapshensyn knyttet til klimaendringer og havnivåstigning integreres i planprosesser.

Resultatområde 12 Resultatkrav knyttet til Tverrgående virkemidler

12.1 Planlegging for en bærekraftig utvikling

Vi har deltatt og medvirket som planlagt i regionalt og kommunalt planarbeid. Utviklingen av fylket preges fremdeles i stor grad av mangelfullt regionalt plangrunnlag og gamle kommuneplaner. Mange kommuner sliter med manglende ressurser og kompetanse på planområdet.

I 2013 har vi hatt på høring 8 kommuneplaner, 6 kommunedelplaner og 102 reguleringsplaner. Vi har fremmet 5 innsigelser knyttet til henholdsvis naturmangfold, landskap, barn- og unge sitt oppvekstmiljø og formalfeil.

Vi arrangerer jevnlig dialogmøter med kommuner, hvor plan er et tema. Det er i 2013 også gjennomført to opplæringsdager for politikere, hvor fokus blant annet var rettet mot viktigheten av rullering av kommuneplaner. I høst ble det arrangert plankonferanse for alle kommunene. Fylkesmannen har også arrangert interne seminar hvor plan- og bygningsloven var tema.

12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling

Resultater fra landsdekkende og regionale kontrollaksjoner er rapportert i Forurensning. Vi har deltatt på landsdekkende tilsynsaksjoner og utført egeninitierte kontroller ved tre virksomheter etter forurensningsforskriften kap. 29. Forskiiftskommentarer til kap. 29 etterlyses.

Foreløpig budsjettrapport er oversendt i henhold til prosedyre for budsjett og fakturabehandling.

Der har vært 2 saker vedrørende klage på lokalisering av akvakultur under konsesjonsbehandlingen.

12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon

Det er ikke gjennomført kartlegging av nye områder med tanke på naturtyper i 2013. Vi har heller ikke fått gjort noe med det store etterslepet vi har knyttet til kvalitetssikring og innlegging av naturmangfolddata i Naturbase.

12.4 Internasjonalt samarbeid

Fylkesmannens deltakelse i internasjonalt miljøvernssamarbeid er prioritert til de områder hvor arbeidet sikrer egen måloppnåelse.

Arbeidet på dette området skjer i henhold til internasjonale avtaler:

- Den blandede norsk-russiske miljøvernkommisjon og dens arbeidsprogrammer; herunder trepartssamarbeidet i Pasvik (Pasvik-Inari trilateral park - www.pasvik-inari.net og Pasvikprogrammet - trelands miljøovervåking) og trelands samarbeid om den atlantiske laksen i Barentsregionen ("Kolarctic salmon 2011-2013").
- Barentsrådet med ministerdeklarasjoner og Barents Regionrådet og dens regionkomité.
- Norsk- finsk grensevassdragskommisjon
- Overenskomst mellom Norge og Finland om fisket i Tanaelvens fiskeområde og Neidenelven
- Nordkalottens miljøråd under Nordkalottrådet
- Arktisk råd

Resultatene fra prosjektene gir et bedre kunnskapsgrunnlag for miljøvernforvaltningen i Finnmark, da de er med på å avdekke og overvåke utslipp fra naboland, og til å beskrive miljøtilstanden i grenseområdet. Prosjektene bidrar også til å gi lokalbefolkningen svar på spørsmål om miljøtilstanden. På sikt vil man oppnå en bedre, mer

langsiktig og mer samstemt forvaltning av grensekryssende dyrebestander og felles vannressurser.

Miljøsamarbeid i internasjonale miljøfora, herunder EUs miljøsamarbeid og UNEP

FM har i samråd med fylkeskommunen arrangert samarbeidsmøter innen vannområdet med relevante myndigheter i Finland

Geografisk rettet miljøsamarbeid, herunder miljøbistand

Fylkesmannen har deltatt i utvalg under arktisk råd "Forurensning i områder der urfolk bor"

Miljøsamarbeid i nord og polarområdene

Gjennomførte aktiviteter i 2013 er:

- **Norge-Russland samarbeidet:** videreutvikling og oppfølging av det felles norsk-russisk-finske miljøovervåkingsprogrammet (Pasvikprogrammet) som skal vise og dokumentere effekter av grenseoverskridende utslipp i et klima under endring og effekter av vassdragsregulering (gjennomføring av 2. prosjektår av prosjektet *TEC* 2012-2014). Utvikling og videreføring av trepartssamarbeidet om verneområdene i Pasvik-Inari regionen, oppfølging av den felles tiltaksplan og bidratt til Miljødirektoratets arbeid med oppfølging av memorandum om *Green Belt of Fennoscandia*. Gjennomføring av *Kolarctic salmon* prosjektet (3. og siste året) et trelands sjølaksefiskesamarbeid mellom Finnmark, Murmansk og Lappland (Er delfinansiert gjennom EUs Kolarctic ENPI CBC program i årene 2011-2013).
- **Barentssamarbeidet:** Deltatt i den nasjonale og den regionale miljøverngruppen og deltatt i den nasjonale undergruppen for vannspørsmål.
- **Den norsk-finske grensevassdragskommisjon:** gjennomført det årlige møtet i kommisjonen i Vadsø og Tana kommuner 26.-29.8.2013, samt fulgt opp saker fra møtet
- **Tana og Neiden laks:** Overenskomst mellom Norge og Finland om fisket i Tanaelvens fiskeområde: Gjennomført forhandlinger med finsk part, ELY-sentralen om fiskeregler for tilreisende fiskere i Tanavassdraget, samt bidratt som sakkyndig i forhandlingene om ny overenskomst. Møter om forvaltningen av fisket i Neiden er gjennomført med rettighetshavere.
- **Nordkalottens miljøråd:** deltatt i miljørådets møter og deltatt i gjennomføring av prosjekter.
- **Arktisk råd:** Fylkesmannen har deltatt i utvalget "Forurensning i områder der urfolk bor"

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
01-06 Naturmangfold, vannforvaltning og vannforurensning	kr 4 579 995,92	kr 4 218 410,95
09 Gifffritt miljø	kr 1 439 754,24	kr 0,00
Andre oppgaver under MD	kr 139 537,50	kr 0,00
11 Stabilt klima	kr 0,00	kr 0,00
12.1 Planlegging for en bærekraftig utvikling	kr 263 774,08	kr 25 500,00
12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling	kr 35 268,98	kr 465 720,75
12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon	kr 0,00	kr 0,00
12.4 Internasjonalt samarbeid (Finnmark)	kr 673,28	kr 538 347,87
Sum:	kr 6 459 004,00	kr 5 247 979,00

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Matsikkerhet

En hovedutfordring i Finnmark er å opprettholde antall gårdsbruk, etter en jevn nedgang i fylket i mange år. Primærproduksjonen i fylket holder seg noenlunde stabil, men nedgang i antall gårdsbruk bidrar til å tynne ut

fagmiljøene i distriktene, og svekke grunnlaget for logistikk og infrastruktur. Antall søkere om produksjonstilskudd var 322 i 2012 og 313 i 2013. Fulldyrka jordbruksareal og innmarksbeite i drift var i 2012 på 95 344 mot 94 013 i 2013, en nedgang på hele 1331 da og 1,4 %.

Det har vært moderat aktivitet i bruksutbyggingen, og flere, spesielt unge gårdbrukere har hatt utfordringer med å finansiere bruksutbygging. Det er fare for at store deler av driftsapparatet går ut på dato de nærmeste åra dersom ikke flere snarlig kommer igang med ombygging eller nybygg.

Fylkesmannen har sett behov for å øke innsatsen i enkelte deler av fylket, spesielt der det er fare for stor nedgang i jordbruksaktiviteten i årene fremover. I enkelte områder er det lav aktivitet i bruksutbygging og rekruttering. Gjennom Avovarprosjektet som er et samarbeid mellom kommunene Karasjok, Kautokeino og Porsanger, arbeider en spesielt med disse utfordringene.

I andre områder, spesielt i kyst-Finnmark er jordbruksaktiviteten lagt ned tidligere, men grunnlaget for å gjenoppbygge deler av landbruket og tilleggsnæringer ut ifra eksisterende ressurser er tilstede. I slike områder kan utvikling av landbruk og tilleggsnæringer være et viktig bidrag til verdiskaping i tilknytning til for eksempel reiseliv, utmarksnæringer og Inn på tunet, og bidra til å styrke lokalsamfunnene.

På samme måte er det ulikheter i fylket med tanke på press på jordbruksarealer. I Alta er tilgang på jord for mange gårdbrukeres vedkommende en begrensende faktor, mens det i andre områder i fylket må fokuseres på å unngå gjengroing av jordbruksarealer. Nesseby kommune er et godt eksempel på god vekst i landbruksproduksjonen, samtidig som det er store arealer ute av drift. Dette er en utfordring med tanke på at arealenes produksjonsverdi og kulturlandskapsverdien forringes.

Totalt sett er det en utfordring å sikre arealgrunnlaget for jordbruket, og bevisstgjøre kommunene om dette ifbm. arealplanarbeidet. Kommunene, og spesielt det politiske nivået, viser ofte liten interesse for landbrukets arealbehov, og det er utfordrende å nå frem med jordvernbudskapet.

Arbeidet med Regionalt Bygdeutviklingsprogram for Finnmark ble ferdigstilt i 2013. Vi er også igang med å ferdigstille ei ”nettbygd” som skal bidra til å samle fagmiljøet i Finnmark. Nettbygda BrukFinnmark.no skal være lett tilgjengelig, brukervennlig, dynamisk og inspirerende både for unge og godt voksne.

Det er ikke brukt midler fra kap 1144 post 77 til rovviltretta arbeid i 2013.

Fylkesmannens hovedinntrykk er at kommunene i Finnmark tar ansvaret alvorlig med å sikre en tilfredsstillende dekning av veterinærer. De interkommunale samarbeidsavtalene fungerer godt de fleste steder, mens det er utfordringer i et par av vaktområdene. På lokalt nivå er det generelt et godt og konstruktivt samarbeid mellom administrasjonskommunene og veterinærene som bidrar til en tilfredsstillende klinisk veterinærdekning og vaktordning. Vaktordningen kunne regnskapsmessig og rapporteringmessig vært gjort mer rasjonell ved at en kom frem til en løsning hvor kalenderåret blir fulgt.

For å sikre kliniske dagtjenester fremkommer det i rapporteringen for 2012 at mange av kommunene må bruke til dels betydelige egne midler til stimuleringstiltak utover den statlige potten som Fylkesmannen tildeler.

Kommunene forventer at staten stiller opp med midler til dette lovpålagte ansvarsområdet.

21.1 Økt matproduksjon og trygg mat

Fylkesmannen i Finnmark har vært prosjektleder for Nord-Norge til Grüne Woche både i 2012 og 2013.

Størstedelen ble finansiert over Utviklingsprogrammet for lokalmat og grønt reiseliv med supplement fra de fylkesvise BU-midlene i Nordland, Troms og Finnmark.

For Grønt reiseliv har Fylkesmannen foretatt en kartlegging av aktuelle bedrifter i denne kategorien som starten på å samle dem i et fylkesvis nettverk. Det ble planlagt en studietur, men pga vakanse i stillinger, måtte den utsettes.

Prosjektet “Mat fra Finnmark” er inne i sitt siste år. Kartlegging av aktuelle deltakere i nettverket er foretatt, mulige distribusjonsløsninger er sett på og det arbeides nå med å ferdigstille en forretningsplan for framtidig drift av nettverket.

Det er også gitt støtte til matfestivaler med fokus på lokal mat og lokale produsenter.

Koordineringsansvar for arbeidet på landbruks- og matområdet mellom Norge og Russland:

Vi har hatt en rekke møter om forlengelsen av samarbeidsavtale på landbruksområdet mellom Guvernøren i Arkhangelsk oblast og Fylkesmannen i Finnmark som gikk ut i september 2013. Det er stor vilje til forlengelse av avtalen.

Vi har videreformidlet henvendelser fra Arkhangelsk om hjelp til å knytte kontakter med norske skogsentreprenører.

Det har vært samarbeidet med Det nordlige Arktiske føderale universitetet i Arkhangelsk (NaRFU) på flere områder: rekruttering av studenter til norske universiteter og høyskoler; praktikantordning for studenter som er i andre og tredje studieår samt klimasamarbeid, hvor også Finland deltar.

I samarbeid med Landbruk Nord rekrutteres praktikanter fra Agrarny Teknikum (landbruksskolen) i Arkhangelsk til norsk landbruksnæring. Det er et større behov for praktikanter enn det som rekrutteres fra Agrarny Teknikum. Derfor samarbeider vi også med Murmansk fylke og republikken Karelia for å utvide rekrutteringsgrunnlaget.

Murmansk fylkes landbrukssatsing er svært begrenset, og dette resulterer i begrenset aktivitet i vårt samarbeid med dem. Samarbeidet handler i hovedsak om rekruttering av russiske studenter til Høyskolen i Nord-Trøndelag (HINT) og til Universitetet på Ås (UMB).

Vi har et faglig samarbeid med Polar Forskningsstasjon i Apatity i Murmansk fylke, i regi av Bioforsk gjennom et Kolarctic-prosjekt. Vi jobber også med å få finansiering til et forprosjekt for å øke avlingene på 3 gårdsbruk i Alta kommune, sammen med forskere fra Polar Forskningsstasjon i Apatity.

Petozavodskis statlige universitet er sentralt i vårt samarbeid med Republikken Karelia, om mulig oppstart av prosjekter med praktikantordning i fiskeindustrien. Arbeidet har så langt ikke gitt resultat.

Prosjektet "Økt bruk av tre i moderne bygg" har fått oppmerksomhet fra flere land, men går utover oppdraget både tematisk og geografisk, og er faset ut.

Regnskap: Det er belastet drøyt 286.000 på kap. 1144.77 til Russlandsarbeidet. Pengene går i hovedsak til reiser og tolketjenester, samt overhead. Vi har brukt litt over 400.000 på dette arbeidet, men ca 120.000 er feilført på kap. 151001 og vi rakk ikke å ompostere innen fristen.

Det er grunn til å evaluere hvorvidt resultatene oppfyller intensjonen med ordningen.

Resultatområde 22 Landbruk over hele landet

22.1 Bruk av landbruksarealer

Finnmark hadde i 2013 en pott på kr 115 000,- på 114477 til kommuneretta tiltak og regionale og lokal tiltak i landbruket til rovviltforvaltning. Denne potten er brukt til kommuneretta tiltak. Det har ikke vært behov for samfinansiering med midler til forebyggenede tiltak mot rovviltskader over Mijøverndepartementets budsjett, da de aktuelle prosjektene har oppnådd finansiering andre steder.

I 2013 har tap av sau til rovvilt på utmarksbeite gått ned i forhold til i 2011 og 2012. 32 gårdbrukere har søkt om erstatning, 31 fikk innvilget sin søknad. Det ble utbetalt totalt 1,08 millioner i erstatning for i alt 465 sau. Det totale tapet av sau på utmarksbeite var 1 157 sau av totalt 17640 sau og lam som ble sluppet på utmarksbeite. 55 sau ble innlevert til Statens Naturoppsyn for kadaverundersøkelse, av disse ble 14 antatt/dokumentert drept av fredet rovvilt.

I forvaltningsplanen for rovvilt i region 8 (Troms og Finnmark) er det opprettet bestemte områder til rovvilt og bestemte områder til beite. Det er et problem at særlig jerv, men også gaupe, vandrer ut av rovviltområdene og inn i beiteområdene. Bestanden av jerv og gaupe i Finnmark er høyere enn det målet som ble satt i rovviltforliket i 2011. Jerv og gaupe går ofte etter lam, og det kan i så måte være vanskelig å oppdage tap da lammekadaver ofte forsvinner fort i naturen.

Kommunale og interkommunale fellingslag er det viktigste virkemiddelet for å nå målsettingen i

rovviltforvaltningen. Fellingslagene har en nøkkelrolle for å redusere tap ved at jerv, gaupe, bjørn og ulv felles før skadene blir store og konfliktene eskalerer. Per i dag er det kun et aktivt kommunalt fellingslag i Finnmark. Det kan brukes av midler til forebyggende- og konfliktdependende tiltak (FKT-midler) til å gi støtte til å etablere lag. FKT-midlene kan ikke brukes til å støtte administrasjon av lagene. Flere kommuner avstår fra å danne fellingslag da administrasjon er en frivillig og ressurskrevende oppgave.

Eksempler på forebyggende og konfliktdependende tiltak som har vært benyttet i Finnmark, og som har vist seg å fungere er tidlig nedsanking i områder der det er jerv, og bruk av radiobjeller og e-bjeller. FKT-midlene har tidligere finansiert både innkjøp og abonnement for bruk av radio-/e-bjeller. Det er ikke lenger anledning å gi støtte til bruk av radio-/e-bjeller gjennom FKT-midlene. De bjellene som allerede er innkjøpt vil derfor bli avhendet i år. Bruk av radio-/e-bjeller gjør det enklere å følge bevegelsen til sauene i beiteområdet og med det lettes tilsynsarbeidet for gårdbrukerne. Det blir også lettere å finne døde dyr, uansett årsak.

Ordningen med FKT_midler bør vurderes.

Gårdskartprosessen og forvaltning av AR5

Det er gjennomført ett kurs i forvaltning av AR5 i Finnmark i 2013.

De fleste kommunene i Finnmark er ferdig med gårdskartprosessen i løpet av 2013. Det gjenstår 5 kommuner, hvorav Sør- Varanger kommune er an av disse. De har frist til å bli ferdig i 2014. De øvrige 4 kommuner har ikke prioritert gårdskartprosessen.

Det er ikke gjennomført noe periodisk ajourhold av AR5 i Finnmark i 2013.

GEOVEKST og Norge digitalt

Som aktiv GEOVEKST part er Fylkesmannen bevisst på nytteverdien av data fra GEOVEKST. Det er i hovedsak FKB-C og FKB-D data som er mest benyttete GEOVEKST data i bruk ved Fylkesmannen i Finnmark. Dette har sin naturlige forklaring i Finnmarks geografi.

Fra Norge digitalt er det stort sett temadata som benyttes.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2013	2012
FMFI	6635	11005	73	4,06	9,1	7,21	7,97
Sum	6635	11005	73	0	0	0	

22.2 Eiendom og bosetting

Det ble behandlet 9 saker etter landbrukets særlover i 2013. Av disse var 7 saker klager etter jordlova og en var settesak fra Troms. Den siste saken var jordlovssak i første instans, samt en klage etter konsesjonsloven.

Det faktum at vi har få saker til behandling tyder på at avslagsprosenten i kommunene er lav.

I 2013 har vi ikke foretatt kontroll ved innhentet jord- og konsesjonslovssaker fra kommunene med hjemmel i jordlova § 3.

Det er behov for opplæring i kommunene, men Fylkesmannen har ikke gjennomført kurs for kommune i 2013. Dette skyldes i hovedsak at juriststillingen på avdelingen var vakant frem til mai. Vi bruker for øvrig endel ressurser på å bistå kommunene med juridisk kompetanse.

22.3 Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll

I Finnmark er det 19 kommuner, og 9 landbrukskontor, hvorav 4 betjener flere kommuner. I tillegg er det 3 kommuner som ikke er tilknyttet den etablerte kommunale landbruksforvaltningen. Kommunene i Finnmark har felles skogforvaltning med en skogbrukssjef som betjener alle kommunene. Totalt er det 9,5 årsverk tilknyttet kommunenes landbruksforvaltning.

En utfordring for landbruksforvaltningen i kommunene er at det er satt av relativt små ressurser til dette i de fleste kommunene, og for de som arbeider med landbruk i kommunene er det utfordrende å holde seg oppdatert

på alle fagområder i landbruksforvaltningen.

Kommunene prioriterer de mest sentrale forvaltningsoppgavene høyest, og utviklingsoppgavene er nedprioritert i de fleste kommunene i dag. På denne måten holder kommunene akkurat tritt i forhold til de økonomiske og juridiske virkemidlene, men har liten mulighet til å prioritere utviklingsoppgaver.

Landbruksvikar

Finnmark disponerer tilskudd til 4 årsverk til landbruksvikar. I 2013 ble 3,5 årsverk benyttet. Av fylkets 19 kommuner fikk 6 kommuner tilbud om landbruksvikar gjennom denne ordningen, det er 1 kommune mer enn året før. Hovedutfordringen i Finnmark er å få flere gårdbrukere til å bruke vikaren, samt å få tak i avløsere. Med tanke på dekning av fylket er geografi og avstander en utfordring.

Kontroll

Kontrollplanen for 2013 ble ikke fulgt. Dette skyldes ressursmangler i form av permisjon og vakanse i stillinger. Likevel fikk vi på slutten av året gjennomført kontroll av skogforvaltningen i fylket. Dette er kontroll vi har jobbet med lenge for å klare å få i "god havn". Kontrollen viste en saksbehandlingspraksis som ikke er i tråd med gjeldende regelverk. Med bakgrunn i gjennomføring av kontrollen og resultatene av denne har vi stor tro på å få endret denne praksisen.

I avdelingen er det tre personer som inngår i kontrollgruppa.

Ingen foretak ble kontrollert i 2013. Selv om dette ikke var i tråd med kontrollplanen er vi likevel fornøyd med å ha kontrollert 18 foretak siden 2009.

Rutinene i forbindelse med intern kontroll jf. bla. Reglement for økonomistyring i staten § 14 og Bestemmelsene om økonomistyring i staten pkt. 6.3.8 Oppfølging og kontroll (forvaltning av tilskuddskuddsordninger) ble gjennomgått på avdelingen. Fremdeles gjenstår det litt arbeid her, som å gjennomgå en del av avdelingens brev, samt få på plass noen rutiner.

Fylkesmannen ser helt klart behovet for å drive med kontroll. Mindre ressurser på landbruksiden i kommunene gjerne i kombinasjon med nyansatte gir utfordringer både for kommune og Fylkesmannen.

Avkorting

På spørsmål til kommunene om hvordan de håndterer avvik og avkorting er tilbakemeldingen at dette ikke praktiseres.

Feil og uoverstemmelser i søknader om PT og AVL blir rettet til det søkeren er berettiget til. Det blir i hovedsak ikke konsekvenser ut over dette. Avklaring/oppklaring skjer gjennom telefonisk kontakt med søker i løpet av saksbehandlingsprosessen.

Det viser seg at kommunene har ulik forståelse av begrepet "avkorting". Dette gjør at vi i 2014 vil ha fokus på "avvik og avkorting" i kommunene. I hovedsak gjennom veiledning av kommunene gjennom PT-prosessen.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2012 - antall

Klagebehandling

Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
19	1	0	0	9	1

Dispensasjonssøknader

Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
6	0	0	0	0	0	6	0	0

Fylkesmannens kontroll av landbruksvirksomheten i 2012

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll?

Årsverk: 0,1

Antall personer: 3

2. Gjennomførte kontroller av kommunenes landbruksforvaltning(forvaltningskontroller)

Kommune:	Finnmark fylkeskommune
Orninger/omfang:	NMSK I Finnmark er det en person som har ansvaret for behandlingen av skogsaker i fylket.
Registrerte avvik:	9 avvik og 2 merknader. Avvik i forhold til delegasjonsreglementet. Kommunen utarbeidet ikke aktivitetsplan/virksomhetsplan og tiltaksstrategi. Skjema som skulle brukes iht. forskriften ble ikke brukt. Kommunen stilte ikke krav om sluttregnskap. Sluttutbetaling ble gjort uten at det forelå skriftlig anmodning. Kontroller ble ikke dokumentert. I noen tilfeller var klageinstans med på kontrollene. Tiltak som ikke ble gjennomført ble liggende i restanse til senere år. 5 tilskuddsbrev som ble gjennomgått under kontrollen tilfredsstilte ikke kravene til Reglement for økonomistyring i staten bla. til kontrolltiltak som kan iverksettes og mulige reaksjonsformer. Merknad i forhold til fvl. og foreløpig svar. Kravet til rapportering fra tilskuddsmottaker ble ikke ivaretatt. Kommunen mente fristen for rapportering var for tidlig (merknad).
Oppfølging av avvik:	Vi har på nåværende tidspunkt ikke fått tilbakemelding fra kommunen på den foreløpige kontrollrapporten

3. Gjennomførte foretakskontroller. Foretakene kan anonymiseres ved A, B, C etc.

4. Andre kommentarer/ innspill:

Vakanse i husdyragronomstillingen er årsaken til at det ikke er gjort kontroller på husdyrkonsesjonsområdet. På grunn av bemanningssituasjonen er det ikke gjennomført foretakskontroller i 2013.

22.4 Regionalt tilpasset innsats

Generelt vurderer vi at kontakten med kommunene er god på saksbehandlernivå, i noen tilfeller er også kontakten med kommunens øvrige administrasjon god. Det politiske nivået i kommunen kan være utfordrende å nå frem til. Engasjementet om landbruk i kommunepolitikken er bekymringsfullt lavt i mange kommuner. Fylkesmannen legger endel ressurser i å tilby opplæring av nye politikere i kommune etter at det har vært valgår, og effekten av disse tiltakene tror vi er bra, men langt fra tilstrekkelig.

Vi inviterer politikere til våre fagsamlinger og konferanser, og ser at slik involvering gir noe økt engasjement. Landbruksavdelingen deltar på Fylkesmannens kommunebesøk hos enkeltkommuner, og på Fylkesmannens årlige møte med fylkets ordfører- og rådmannsmøte. Her retter vi fokus på de viktigste utfordringene og mulighetene. I forkant av kommunebesøkene utarbeides et kommunebilde der situasjonen i kommunen oppsummeres pr. sektor.

Disse møtene er viktige arenaer for formidling av den nasjonale landbrukspolitikken, og utforming av regional og lokal landbrukspolitikk. I tillegg deltar vi på FMs møte med stortingsrepresentanter fra Finnmark og kontaktmøter med fylkeskommunen.

I juni og oktober 2013 arrangerte Fylkesmannen hhv. studietur og fagsamling for kommunene mtp. SMIL, RMP og kulturlandskap, og i overgangen til nye regionale miljøtilskudd. I tillegg har vi hatt møter med kommunene og fagmiljøet ifbm ferdigstillelse av regionalt bygdeutviklingsprogram for Finnmark 2013 - 2016. Vi anser det som

viktig at kommunene er involvert i utarbeiding og oppfølging av strategidokumenter.

Regionsamarbeidet i Avjovarri-regionen kom endelig i gang i juli 2013. Avjovarriprosjektet har vært arbeidet fram som et forsøk på interkommunalt samarbeid innen landbruksbasert næringsutvikling. Bakgrunn for initiativet fra FM og IN er den store nedgangen vi har sett i de samiske jordbrukskommunene.

Kontakten med KS regionalt har også i 2013 bestått i samarbeid gjennom ulike fylkesomfattende fora ifm. f. eks. ungt entreprenørskap, ulike planfora etc. KS inviteres på alle fagsamlinger i regi av FMLA, og er en naturlig samarbeidspartner i flere ulike prosesser. KS er med i Inn på tunet-satsingen og deltok i arbeidsgruppa som planla den nasjonale IPT-konferansen i Alta i 2013.

Finnmark fikk en tildeling på kr 115 000,- i midler til kommuneretta arbeid i 2013. Denne potten ble brukt som følger:

Fagsamling, Regionalt Bygdeutviklingsprogram	12 000,-
SMIL og RMP studietur for kommunene, juni	93 000,-
Møte om RMP og regionale miljøtilskudd, oktober	8 550,-
Sum	113 550,-

Landbruksavdelinga deltar aktivt i den landbruks- og bygdebaserte næringsutviklinga i fylket, og bidrar med kompetanse, faglige og økonomiske ressurser. Fylkesmannen er en bidragsyter i regionalt samarbeid, også i politikktutforming, plan og stategiprosesser. Samarbeidet og deltakelse skaper god kontaktflate både mot offentlige virkemiddelaktører og næringslivet i fylket.

I det regionale RUP-partnerskapet deltar landbruksavdelingen i de pågående prosessene og i aktuelle arbeidslag. RUP for 2014 – 2023 er under arbeid, og primærnæringsenes plassering i den nye RUP-en er ikke klar.

Fylkesmannen har et godt samarbeid med Innovasjon Norge både i enkeltsaker og i utforming av strategier, planer og prosjekter. Forvaltning av BU-midlene skjer i samarbeid med Innovasjon Norge og Finnmark Fylkeskommune, i noen tilfeller også Sametinget. Prosjektene Trainee i landbruket, Inn på tunet, Mat fra Finnmark, BrukFinnmark.no, og Avjovarriprosjektet er gode eksempler på samarbeid mellom flere forvaltingsorganer i fylket.

Regionalt bygdeutviklingsprogram og Regionalt Næringsprogram ble ferdigstilt i 2013 i samarbeid med faglagene og fagmiljøet for øvrig. Det lages egne tiltaksstrategier for hvert av programmene. Næringsprogrammet følges opp av FMLA, IN, fylkeskommunen, Sametinget, kommunene, faglagene, samvirkeorganisasjonene og veiledningstjenesten innenfor landbruket.

Miljøprogrammet følges opp av FMLA, kommunene, faglagene, beitelagene og landbruksforetakene gjennom RMP, SMIL, miljøprogram, Utvalgte kulturlandskap, og ulike andre miljøtiltak.

Skog- og klimaprogrammet følges opp av FMLA, kommunenes skogbrukssjef, kommunene, IN, Finnmarkseiendommen og Finnmark treforum.

Kommunene hadde pr 1.1.13 9,5 årsverk tilknyttet landbruksforvaltningen.

Ved Fylkesmannens landbruksavdeling var det 1.1.13 11 årsverk, pluss et halvt årsverk på prosjekt. 31.12.13 var status den samme for de faste stillingene, men prosjektstillingen ble avsluttet ved årets utgang.

22.5 Reindriftsforvaltning

Med bakgrunn i beslutningen om nedleggelse av områdestyrene og overføring av reindriftsforvaltningen til Fylkesmannen ble det høsten 2013 gjennomført fylkesvis prosess vedrørende administrativ overføring av områdekontorene til Fylkesmannen i Finnmark. Styringsgruppen for den fylkesvise prosessen i Finnmark leverte sin rapport til fylkesmannen 28.10.13. I rapporten anbefalte en samlet styringsgruppe blant annet at det ble opprettet en ny reindriftsavdeling og tilsatt en rådgiver og en avdelingsdirektør som leder for den nye avdelingen med kontorsted Vadsø. Fylkesmannen gav sin tilslutning og anbefalte i brev 1. 11. til LMD at gruppas forslag ble fulgt. Departementet gav sin tilslutning til ny organisasjonsmodell i brev 22.11.13

Resultatområde 23 Økt verdiskaping

23.1 Næringsutvikling innen jordbruk og bygdenæringer

Det overordna målet i Finnmark er å øke landbruksproduksjonen med 20 % innen 2030.

For å oppnå dette, må det satses på det tradisjonelle landbruket, styrke produsentmiljøer og arbeide for rekruttering og kompetanseheving. Omdømmebygging og videreutvikling av bygdenæringer og videreforedling er også satsingsområder. Ved vurdering av prosjekter som søkes finansiert, ser vi til våre fokusområder og hvordan prosjektene kan bidra til å nå målet. Det mener vi i stor grad vi lykkes med.

Ved den direkte prioritering i bruken av midlene er ikke partnerskapet involvert. Involveringen skjer på et tidligere tidspunkt når strategier og fokusområder diskuteres.

Finnmark har prioritert følgende fokusområder i Regionalt næringsprogram 2013 – 2016:

1. Nye krefter inn i landbruket
2. Kunnskap gir lønnsomhet og trivsel
3. Landbruket har et godt omdømme
4. Mer melk fra Finnmark
5. Gode beiter og godt grovfôr gir arktisk kvalitetskjøtt
6. Et solid landbruk krever moderne driftsbygninger
7. Ta vare på jorda, drive jorda
8. Lam produsert på Finnmarks rike utmarksressurser
9. Finnmark – best i verden på arktisk landbruk
10. Inn på tunet gir arbeidsplasser i bygdene og meningsfylte tilbud til mange brukergrupper
11. Gode opplevelser i det arktiske landbruket
12. Hogst og foredling i Finnmarksskogen

Fokusområdene omfatter med andre ord rekruttering, kompetanseheving, omdømme, melkeproduksjon, kjøttproduksjon, driftsbygninger, jord i drift og jordvern, sau og lam på utmarksbeite, arktisk landbruk, Inn på Tunet, reiseliv og opplevelser og skogbruk

Hos Fylkesmannen i Finnmark blir en del av de fylkesvise BU-midlene til ”Utrednings- og tilretteleggingstiltak” øremerket praktikantordning, grøftetilskudd, tilskudd til onnebarnehager og landbruksrelatert undervisning.

Tiltakene vil fremkomme av tiltaksplan for 2014.

Inn på tunet-prosjektet har i 2013 vært organisert med en prosjektleder i 50 % stilling. Den første prosjektperioden ble avsluttet 31.12.12, men prosjektet videreføres i et nytt treåring prosjekt fra 2013. I 2013 administrativt tilknyttet Fylkesmannen deretter Finnmark fylkeskommune.

Prosjektperioden 2013 - 2015 er godt i gang. Vi har jobbet med kvalitetssikring av IPT-gårdene i Finnmark. 27 gårder har søkt om godkjenning, og pr. dags dato er 19 gårder i Finnmark godkjente gjennom KSL/Matmerk-systemet. Finnmark er dermed best i landet med flest godkjente Inn på tunet-gårder pr. aktive gårdsbruk. Vi har nå en andel på 5,8 % godkjente IPT-gårder. Nestemann på lista er Troms med 2,4 %.

Av de 19 godkjente gårdene ligger 6 i det samiske forvaltningsområdet (3 i Tana, 2 i Porsanger og 1 i Karasjok). Dette er vi meget godt fornøyd med.

En viktig satsing innen IPT har i 2013 vært å få på plass et regionalt tilbydernetverk i Finnmark. Utviklingsprogrammet *Farmen i fokus* har som mål å styrke kompetansen hos utvalgte gårdbrukere innen Inn på tunet for deretter å gi disse funksjoner som mentorer for andre IPT-tilbydere i fylket. Programmet skal være en katalysator for nettverksbygging innen IPT-næringen i Finnmark. I forbindelse med *Farmen i fokus* har det vært arrangert bedriftsutviklingskurs og markedsføringskurs for fokusgårdene.

I 2013 har vi ellers jobbet med mobilisering av tilbyderne med tanke på nettverksetablering, der i blant annet nettverksmøter innen Fokusgård-prosjektet. Vi har gjennomført IPT landskonferansen 2013 i Alta april med ca

150 deltakere fra hele landet. I tillegg ble det arrangert studietur for tilbydere med 12 deltakere i november 2013. Inn på tunet-prosjektleder har også vært en del av Fylkesmannen sin arbeidsgruppe på området barn og unge i 2013.

I samarbeid med helse- og sosialavdelingen hos Fylkesmannen har det i 2013 vært satset stort på dagaktiviteter på gårdsbruk for personer med demens. Seks pilotkommuner har deltatt i dette utviklingsarbeidet. Det har vært avholdt to samlinger og temamøter i forbindelse med denne satsingen.

Generelt er tverrsektorielt samarbeid en kritisk suksessfaktor for IPT. Vi har derfor hatt stor fokus på å nå frem og engasjere både kommuner og flere ulike etater i samfunnet for å øke kunnskapen om IPT. Dette bidrar igjen til større etterspørsel, som igjen danner grunnlag for etablering av IPT-tilbud.

23.2 Skogbruk

23.2 Skogbruk

Skogkultur

Det er stort behov for investering i skogkultur i fylket, særlig tynning i barskogområdene. Av NMSK-midler var kr 450 000,- tilgjengelig og hele beløpet er utbetalt i 2013. I tillegg ble kr 54 000 overført fra kystskogmidlene til NMSK slik at det totalt er disponert 504 000 kr.

Av skogsplanter er det satt ut 10 200 gran og 26 105 furu. Planteaktiviteten er lav, men det henger sammen med lite NMSK midler til fylket, og at det er brukt naturlig foryngelse etter de fleste slutthogster. Forholdene for naturlig foryngelse er relativt gode på våre boniteter.

Manuell tynning er gjort på 33 daa og maskinell tynning på 1590 daa. Tynningsaktiviteten utgjør en vesentlig del av aktiviteten for tida. Det er hovedsaklig maskinell tynning i barskog i Alta, Sør-Varanger og Karasjøk, der mye av virket går til energiformål, men også noe tas ut til sagbruk og videreforedling.

Utsiktsrydding

Finnmark brukte kr 50 000,- til utsiktsrydding fra NMSK potten og kr 100 000,- fra kystskogbrukspotten. I tillegg fikk vi finansiering fra kommuner, Statens vegvesen og Finnmarkseiendommen slik at det ble gjort arbeid for ca 930 000 kr dette året u/mva. Tiltaket ble meget godt mottatt i kommunene.

Avvirkning

Det er lav hogstaktivitet i fylket, noe som henger sammen med mye yngre skog generelt og få foredlingsbedrifter. Slutthogsten ligger på ca 1 500 kubikk furu som foredles på mindre sagbruk og trebedrifter. Tynningshogsten i furu utgjorde ca 5500 kubikk. Av bjørk hogges det mest til eget bruk, på Finnmarkseiendommens grunn om lag 10 000 kubikk. Privat hogst på lauvskogen anslås til ca 3000 kubikk.

Det er forholdsvis stor import av råvirke av bjørk fra Finland og noe fra Russland, til vedproduksjon.

Satsing på Bioenergi

Per i dag fyres det med skogsflis til 5 varmeanlegg i fylke, med et virkesbehov på ca 12 000 m³. Det er mest lokal flis fra rundtømmer-furu som benyttes, men også lauvtre og gran er brukt i en viss utstrekning. I løpet av året åpnet Forsvarsbygg et flisbasert varmeanlegg ved Garnisonen i Sør-Varanger. Dette vil bli viktig for avsetningen av tynningsvirke fra Pasvik. Energiflistilskuddet har vært viktig for å få fram virke til lokal varmeproduksjon, og frafallet av dette vil bli en utfordring for skognæringa. Totalt er det utbetalt tilskudd til energiflis på kr 95 806,-. Fylkesmannen arbeider for å opprettholde og øke uttaket i skogen til blant annet energiflis. Dette gjøres ved å tilrettelegge for næringa med kurs, tynningstilskudd/flistilskudd, vedlikehold av skogsveger osv. Fra og med 2013 er det skogmyndighetene som foretar oppmåling og innrapportering av omsatt virke. Det er gitt opplæring i tømmermåling fra Norsk virkesmåling. Dette er en praktisk løsning i og med at det er langt mellom tømmermålerne i fylket.

Det virket som hogges og leveres til engergifflis i Finnmark har god kvalitet og rett tørrhet etter et halvt til ett års tørking i åpen lunne. Likevel er det delvis brukt virke importert fra andre fylker som ikke har vært tørt nok. Dette har i perioder skapt røykproblemer, noe som igjen gjør at bioenergi kan få et ufortjent dårlig rykte. Planlegging og klare avtaler med skogeier/entreprenører må til for å drifte varmeanleggene godt.

Biogass

Det er ikke gjort arbeid for å få biogassanlegg i fylket.

Skogsvegbygging

Det er ikke bygd nye skogsbilveger dette året, men opprusting av eksisterende veger har vært gjort i Sør-Varanger, Karasjok og Alta på Finnmarkseiendommens grunn. Det har vært liten aktivitet innen veivedlikehold dette året, og skyldes at det har vært lavt prioritert hos Fefo. Det er prioritert å holde vedlike de veiene som utløser hogstaktivitet. Det er særlig tynningsdrifter som dominerer nå, og målet er at veikvaliteten sikrer uttransporten av tømmer. Det er utbetalt 131 681 kr i tilskudd og det er gitt 70% tilskudd.

Skogbruksplanlegging

Finnmarkseiendommen holder på med retaksering av sine barskogsarealer. Den siste kommunen som skal takseres er Sør-Varanger. Allskog har fått oppdraget og har taksert et produktivt skogareal på 378 024 daa, inklusive landskapsvernområdet. Det er også utført MIS-registreringer på hele arealet. Taksten ferdigstilles 01.08.2014. Det er gitt tilskudd på kr 700 000,- til barskogtaksten i Sør-Varanger dette året. Det var ingen takster på privat grunn.

Resultatkontroll foryngelse og veganlegg

Det er gjennomført resultatkontroll på 5 foryngelsesflater, 4 i Sør-Varanger og 1 i Nesseby. Av veger er det kontrollert 5 stk. Det er ikke avdekket særlige mangler under disse kontrollene.

Kystskogprosjektet

Finnmark deltar i styringsgruppa for kystskogbruket og forvalter de særskilte midlene til satsing innenfor prosjektet. Hele ramma på kr 350 000,- ble utbetalt, og er brukt til fellesprosjekter og fylkesprosjekter. Av fellesprosjektene har vi deltatt i:

- Taubaneprosjekt i kystfylka
- Skogsvegprosjekt i kystfylka
- Virkesterminaler i kystskogbruket
- Infrastrukturprogram
- Kompetanseutvikling i kystskogbruket
- Fylkesmennes oppfølgingsprogram

Av fylkesprosjekt er det støttet utsiktsrydding langs veg med kr 100 000,- og ca 100 000 kr er brukt til Aktivt skogbrukskurs og studieturer for næringa i tillegg til 54 000 til styring av NMSK. Det er også arbeidet videre med skognæringsforumet Finnmark Treforum, som omfatter skog og trenæringa i fylket. Treforumet har hatt fokus på sagbruksbedriftene og gjennomførte en studietur til Østlandet i samarbeid med Norsk Bygdesagforening i februar 2013.

Økt trebruk og økt verdiskaping fra trenæringa

Fylkesmannen har i samarbeid med øvrige aktører som Innovasjon Norge og Finnmarkseiendommen tatt initiativ til å få i gang et tredriverprosjekt i Finnmark. Det er holdt 2 møter der vi fikk bidrag fra Trefokus og Treprogrammet for å avklare veien videre. Det vi har kommet fram til er at vi først vil gjennomføre en spørreundersøkelse i næringa, for å kartlegge hva som skal til for å få økt bruk av tre og økt verdiskaping i fylket. Finnmark treforum vil være oppdragsgiver og de vil søke midler fra de FM, FFK, IN og Finnmarkseiendommen – prosjektet starter i februar 2014.

Finnmark treforum er et skognæringsforum som samler 30 bedrifter over hele fylket. Ytterligere 30 trebedrifter er ikke medlemmer så totalt er det ca 60 bedrifter innen skog og tre i Finnmark.

Resultatområde 24 Bærekraftig landbruk

24.1 Jordvern og kulturlandskap

En stor del av omdisponeringen av dyrka og dyrkbar jord i Finnmark skjer gjennom enkeltsaksbehandling av dispensasjonssaker etter pbl § 19-2, og en mindre del gjennom detaljreguleringsplaner. De mange dispensasjonssaker utgjør hver for seg små omdisponeringer, men gir totalt sett større utslag.

Vi vil også anta at en del dyrka og dyrkbar jord omdisponeres gjennom kommuneplanens arealdel, i områder hvor det tillates bygging uten krav om reguleringsplan. Eksempelvis i LNFR- områder med bestemmelser om spredt bebyggelse, hvor det ikke foreligger omfangs- og lokalitetskriterier som tar hensyn dyrka eller dyrkbar jord.

Vi satser på kursing av kommunene, både adm. og politisk nivå, og deltar på FMs møter med kommunene og i ulike planforum. I forkant av FMs møter med kommunene lages et kommunebilde med de ulike avdelingenes vurdering av kommunene, både mtp utfordringer og områder som kommunene utmerker seg i positiv retning. Her tar vi også opp utfordringer og muligheter ift jordvern og kulturlandskap. Jordvern er et viktig fokusområde i Regionalt næringsprogram for Finnmark, og Kulturlandskap står sentralt i Regionalt Miljøprogram.

Jordvern utgjør naturlig nok i størst grad en utfordring i pressområder i Finnmark. Det er etterspørsel etter utbyggingsareal i bynære jordbruksområder som Alta, men også i Vadsø. En utfordring med å tillate omdisponering i slike områder er at det er lite tilgjengelige erstatningsarealer. Fylkesmannen er derfor aktiv i kommunenes planprosesser, med tanke på å komme inn i en tidlig fase.

I 2009 utarbeidet Fylkesmannen en jordvernstrategi "Jorda i Finnmark – verdt å ta vare på. 2010 – 2014. Rullering planlegges høsten 2014.

Utfordringen overfor kommunene ligger i å nå frem i kommunenes politiske hverdag. Fremover er det avgjørende for Fylkesmannens troverdighet i dette arbeidet at jordvern fortsatt har stort fokus på nasjonalt nivå, og at Fylkesmannen gis mulighet til fortsatt å følge opp at kommunenes forvaltning ligger innenfor de nasjonale rammene som er gitt, og med tanke på en langsiktig og helhetlig forvaltning.

I Finnmark er det viktigste tiltaket for å holde kulturlandskapet i hevd å hindre gjengroing i innmark og utmark å opprettholde et aktivt og mangfoldig jordbruk. Et aktivt husdyrhold og hensiktsmessig bruk av beitearealene er den mest effektive måten å holde kulturlandskapet i hevd, med tanke på arealenes produktionsverdi, rekreasjonsverdi og estetiske verdi, til gagn og glede både for fastboende og tilreisende. Det er viktig å tenke langsiktig i forvaltningen av arealer til landbruket i Finnmark. Dyrka og dyrkbar jord er en begrenset ressurs, kun 0,21 % av fylkets areal er dyrka, og 1,14 % er dyrkbart. Selv om antallet gårdsbruk går ned, ser vi allikevel at behovet for jordbruksareal på det enkelte gårdsbruk øker, og etterspørselen er naturlig nok stor i de mest sentrale landbruksområdene.

UKL

Arbeidet med Goarahat og Sandvikhalvøya som utvalgt kulturlandskap har nå begynt å ta form. I 2013 ble det arrangert 10 lokale møter og 2 folkemøter, i tillegg var det flere møter på regionalt nivå. Erfaringene så langt viser stort engasjement og god motivasjon hos lokale aktører. Etter at forvaltningsplanen ble sendt på høring møtte vi imidlertid skepsis hos noen (i hovedsak grunneier). Skepsisen gikk på frykt for vern og manglende innflytelse/påvirkning på egen eiendom og i området. Erfaringen viser at repetisjon av informasjon og kommunikasjon er viktig for å kunne mobilisere positivt. Misnøye oppstår når en ikke klarer å nå ut til alle samtidig.

Flesteparten av tiltakene for 2013 er gjennomført. Positive resultater er; åpning av kulturlandskapet, fått sauen bort fra hovedveien, 75 nye kulturminner og 4 nye naturtyper er registrert. Kunnskap om samisk kultur ble formidlet gjennom utstillinger og kulturminnevandring på Kulturminnedagen som samlet 70 besøkende arrangert i området. Vi har også fått tilbakemeldinger om at innholdet i forvaltningsplanen har gitt lokalbefolkningen "stolthet" og arbeider for "samhold" i det flotte kulturlandskapsområdet.

Innsigelser

Fylkesmannen i Finnmark fremmet i mai 2011 innsigelse mot arealdelen i Vadsø kommunes kommuneplan.

Innsigelsen gjaldt omdisponering av 118 dekar jordbruksareal til boligbygging. Etter resultatløs mekling endte saken i Miljøverdepartementet. Endelig avgjørelse kom i juni 2013, hvor Fylkesmannens innsigelse ble tatt til følge.

24.2 Samfunnsplanlegging

Landbruket i Finnmark har lenge gått i retning færre og større gårdsbruk, og sentralisering mot de mest sentrale landbrukskommunene. Dette medfører stor etterspørsel etter dyrka og dyrkbar jord i enkelte områder, og økende andel brakke arealer i andre. Dyrka jord inkl. innmarksbeite i drift har gått ned med 1,4% fra 2012 til 2013. Det er mye sammenlignet med tidligere år. Statistikken viser at nedgangen hovedsakelig er knyttet til en kommune der ca 1000 da har gått ut av drift, hvorav nærmere halvparten er fulldyrka jord og resten innmarksbeite.

Fylkesmannen arbeider aktivt for å ivareta landbruksinteresser i samfunnsplanleggingen og for at de ulike aktørene på regionalt og lokalt nivå skal ha gode kunnskaper om landbruket og landbrukets arealressurser. Fylkesmannen prioriterer tidlig medvirkning i planprosesser og verneplanprosesser, og veileder kommunene i saker som berører forvaltning av landbrukets arealressurser. Fylkesmannen skal som del av dette motivere kommunene til å synliggjøre, vektlegge og ivareta landbrukets kvaliteter og verdier i kommuneplanleggingen.

Proessen med å få gårdskart over alle landbrukseiendommer i Finnmark har vært i en slutfase også i 2013. Det gjenstår 5 kommuner i Finnmark, hvor 4 kommuner har oversittet fristen. 1 kommune har frist i 2014. De 4 kommuner som har oversittet fristen, har ikke prioritert arbeidet med gårdskartprosessen, og vil med høy sannsynlighet ikke få gjennomført det. Disse kommuner må danne grunnlaget i sine gårdskart i det 1. gangs periodisk ajourholdet AR5.

Fylkesmannen har gitt innspill til Geodataplanen som dekker behovet for geografisk informasjon for landbruket. Geodataplanen er under rullering i Finnmark. Dessverre har ikke Fylkesgeodatautvalget vært operativt, og således kunne vedta planen.

Fylkesmannen har etter beste evne veiledet kommunene om arealdokumentasjon med hensyn til jordressurser og landbrukets kulturlandskap.

Geovekst

Fylkesmannens landbruksavdeling er en aktiv part i GEOVEKST samarbeidet og bidrar til kartlegging av bl.a landbruksareal.

I 2013 fikk vi tildelt 274 000 kr til GEOVEKST. Dette var tiltenkt 13 ulike prosjekter. De samlede utgifter utgjorde i underkant av 300 000kr, men på grunn av overskudd i FDV økonomien, ble det balanse i GEOVEKST regnskapet.

GEOVEKST aktiviteten i Finnmark er preget av en ad hoc struktur. Dette skyldes i hovedsak i en manglende geodataplan og en ikke operativ Fylkesgeodatautvalg.

Fylkesmannens landbruksavdeling har ikke deltatt aktivt i Norge Digitalt samarbeidet direkte. Det er ikke ansatt noen i embetet for å ivareta denne rollen.

Fylkesmannen vurderer verneplaner, energisaker eller konsekvensutredninger i forhold til landbrukets interesser. Vi har ikke hatt større saker av denne typen til høring i 2013.

Landbruksavdelingen deltar i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap på embetet, i utforming av fylkes-ROS, og på øvelser. Krisehåndteringsplanen for embetet ble gjennomgått i 2013, og arbeidet med tiltakskort er i gang.

24.3 Klimautfordringene

Per i dag fyres det med skogsflis til 5 varmeanlegg i fylke, med et virkesbehov på ca 12 000 m³. Det er mest lokal flis fra rundtømmer-furu som benyttes, men også lauvtre og gran er brukt i en viss utstrekning.

Det virket som hogges og levers til energigiflis i Finnmark har god kvalitet og rett tørrhet, mens virke importert fra andre fylker ikke har vært tørt nok. Dette har i perioder skapt røykproblemer, noe som igjen gjør at bioenergi kan få et ufortjent dårlig rykte. Planlegging og klare avtaler med skogeier/entreprenører må til for å drifte varmeanleggene godt.

Klima- og miljøbevissthet er et tema under fokusområdet "Et miljøvennlig landbruk" i Regionalt miljøprogram for Finnmark. Her er det flere aktuelle tiltak: bruk av tre i driftsbygninger, bruk av gårdsvarmeanlegg, økt produksjon av av flis, riktig lagring og bruk av husdyrgjødsel, unngå unødvendig transport, og riktig bruk av plantevernmidler. Dette følges opp blant annet gjennom Regionale miljøtilskudd, Regionalt skog- og klimaprogram, Miljøplan i landbruket og SMIL-ordningen.

Tiltak som ligger inne i Regionale miljøtilskudd for Finnmark er ordningene "Nedlegging eller nedfelling av husdyrgjødsel" og "Spredning med rask nedmolding".

Når det gjelder regionale miljøtilskudd, tema "Utslipp til luft" er det 6 landbruksforetak som har fått tilskudd til nedlegging eller nedfelling med 1 639 da omsøkt areal. 19 har søkt om tilskudd til spredning med rask nedmolding, med 1 321 da omsøkt areal.

Fylkesmannen har ikke gjort arbeid for å etablere biogassanlegg i fylket.

24.4 Produksjon av miljøgoder og reduksjon av forurensninger

Regionalt miljøprogram for Finnmark 2013 – 2016 er et nytt program i 2013. Målsettingene i programmet følges opp med sjekkpunkter som er satt opp for hva som ønskes oppnådd ved programperiodens utløp i 2016. Virkemidlene som har blitt brukt i 2013 er første steg på veien, og følges opp i årene som kommer, både gjennom SMIL, RMP og det generelle miljøfokus vi har i landbruket. Målsetting om økt beitebruk er et av disse, men er utfordrende på grunn av betydelige utfordringer knyttet til rovvilt i deler av Finnmark. De nye regionale miljøtilskuddene må gjøres bedre kjent slik at søkningen øker. Søkningen gikk noe ned i 2013 fordi folk ikke var kjent med hva de kunne søke på. Ordningene nasjonalt og regionalt var heller ikke avklart før sent på høsten, noe som kan ha bidratt til mindre søkning.

Fylkesmannen har hatt 2 fagsamlinger for kommuner med SMIL og RMP som tema i 2013. Faglag og veiledere fra norsk landbruksrådgivning har også deltatt. I tillegg har kommuner og fagmiljø deltatt aktivt i prosessen å utarbeide regionalt miljøprogram og regionale miljøtilskudd. Koblingen mellom SMIL og RMP har vært tema, og kommunene oppfordres til å følge opp prioriteringene i Regionalt miljøprogram ved utarbeidelse av nye SMIL-strategier. Det er svært aktuelt å bruke SMIL-midler til å tilrettelegge arealer, slik at de etter gjennomført tiltak kan være berettiget regionale miljøtilskudd.

Finnmark fikk i 2013 tildelt kr 900 000,- til ordningen SMIL, spesielle miljøtiltak i jordbruket. I tillegg ble det overført kr 1 065 241,- fra 2012.

Midlene ble fordelt til kommunene etter fastsatt fordelingsnøkkel, der hver kommune mottok en fast sum på kr 25 000, pluss et beløp per mottaker av produksjonstilskudd. Tilleggsbevilgninger ble gitt på slutten av året til to av kommunene som meldte inn ekstra behov. Porsanger kommune ble tildelt kr 200 000,- ekstra for tiltak i Finnmarks utvalgte kulturlandskap i jordbruket.

I 2012 ble det gitt tilsagn tilsvarende kr 1 308 230,-. Fordelingen per hovedområde var:

Planlegging/tilrettelegging: kr 236 500,-

Forurensning: kr 80 380,-

Kulturlandskap: kr 991 350,-

Antall søkere på ordningene under biologisk mangfold og kulturminner i RMP vil gi et bilde på interessen, og i årene framover vise utviklingen. Det er vel vanskelig å si noe siden ordningene fra 2013 er så ulik de som var i 2012.

I forbindelse med iverksettelse av handlingsplan for slåttemark i Finnmark er det i år utarbeidet skjøtselsplaner for 9 lokaliteter. Det er kartlagt nye områder som har gitt oss en bedre oversikt over de verdifulle områdene. Samtidig er det behov for ny kartlegging av enkelte områder i fylket. Vi har i 2013 vektlagt oppbygging av kompetanse i kommunene.

Vi ser et stort behov for kompetanseheving og oppfølging innen Miljøplan i landbruket i fagmiljøet, slik at vi kan få ny fokus på dette viktige arbeidet. Siste runde med kursing av miljøplanveiledere var for nesten 10 år siden, og kompetansen er ikke lenger på topp. Det er kommet til nye veiledere og gårdbrukere som trenger opplæring. Miljøplan står overfor en modernisering, og vi håper på en god kobling mot SMIL og RMP, og et enkelt og brukervennlig system som også gir mulighet til enkelt å foreta nødvendig kontroll for forvaltningen.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2013 etter søknadsomgang 2012 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Kulturlandskap	Biologisk mangfold	Kulturmiljøer og kulturminner	Friluftsliv og tilgjengelighet	Avrenning til vassdrag og kyst	Utslipp til luft	Plantevernmiddel	Andre miljøtiltak
FMFI	2575175	1109734	259878	18000				
Sum	2575175	1109734	259878	18000	0	0		

24.5 Økologisk landbruk

Fylkesmannen i Finnmark sin "Handlingsplan for økologisk landbruk" gjelder for årene 2010 - 2015. Målet er at 7 % av dyrka mark skal drives økologisk innen 2015. Pr 31.12.2013 var prosentandelen rundt 1 %.

Tidligere år har innsatsen vært konsentrert om kompetanseheving hos produsentene. Forsøksvirksomhet blir fortsatt støttet, mens i 2013 har vi også satset på mer utadrettet arbeid gjennom utdeling av økomatpris for Nord-Norge sammen med Fylkesmennene i Nordland og Troms.

Fylkesmannen i Finnmark fikk i 2013 tildelt kr 175 000 til gjennomføring av tiltak i tråd med Handlingsplanen. I tillegg ble det overført kr 570 151 fra 2012. 9 søknader ble innvilget med tilsammen kr 239 854.

For 2014 har Fylkesmannen planer om ei samling for det økologiske miljøet i fylket for å lage ny handlingsplan og tiltaksplaner.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
21 Matsikkerhet	kr 3 614 484,51	kr 475,92
22 Landbruk over hele landet	kr 719 418,91	kr 0,00
23 Eiendoms- og bosettingspolitikk	kr 307 851,14	kr 0,00
24 Bærekraftig kultur	kr 1 510 175,81	kr 0,00
Andre oppgaver under LMD	kr 112 940,44	kr 0,00
Sum:	kr 6 264 870,00	kr 475,00

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på opplæringsområdet

Tilsyn har vært hovedarbeidsområdet med størst bruk av ressurser i forhold til de andre resultatområdene. Vi har vektlagt å tilføre kompetanse på tilsynsområdet til flest mulig ved kontoret slik at det sikres at oppdraget kan gjennomføres selv om det oppstår uventende situasjoner (vakanse, sykdom etc.). Ved ekstern skolering og også ved intern skolering sikres det at kompetanse blir ved avdelingen.

I Finnmark er det to statlige videregående skoler. Det har vært uavklart fra Utdanningsdirektoratets sin side om Fylkesmannen skal føre tilsyn med disse. Dette er nå avklart, og tilsyn på de statlige videregående skoler vil bli gjennomført fra 2014.

En viktig rolle i vårt arbeid er å sikre elevenes rettigheter. Fylkesmannen har i flere sammenhenger i møter med skoleeiere understreket nødvendigheten av at regelverket sikres godt nok i de underliggende virksomheter. Flere og flere skoleeiere delegerer myndighet uten at det er sikret god nok kompetanse til de som får delegert myndighet. Dette ser vi gjennom de klagesaker vi mottar. Formalia rundt en klagesak kan mange ganger være mangelfull. Vår virksomhetsplan har gjennomgående trekk med tiltak med veiledning for å øke forståelsen av regelverket. Veiledningsperspektivet står sentralt i dette arbeidet.

Fylkesmannen vurderer at oppdraget innenfor tilsyn og forvaltningsoppgaver er gjennomført på en tilfredsstillende måte sett ut fra ressurser vi til en hver tid har.

31.1 Tilsyn

Tilsyn 2013

Fylkesmannen har gjennomført til sammen 23 tilsyn med kommunene i Finnmark, 14 stedlige og 9 skriftlige. Tilsynene er som følger:

- Fire felles nasjonale tilsyn - om elevenes psykososiale skolemiljø, kap 9a
- Tre oppfølgingstilsyn kap 9a
- Ni egeninitierte tilsyn der temaet har vært spesialundervisning (kap 5), særskilt språkopplæring (§ 2-8 og § 3-12) og samisk opplæring (§ 6-2)
- Fire prioriterte tilsyn der tilsynstemaene var nasjonale prøver og lokalt læreplanarbeid og skolebasert vurdering.
- Tre hendelsesbaserte tilsyn med temaer som valgfag (forskrift § 1-14), skolerute (§ 2-2), spesialundervisning (§§ 5-1, 8-2 og 13-10)

Utvelgelsen av tilsynsobjektene er i hovedsak gjort med bakgrunn i en risikovurdering basert på GSI tall, tall fra Skoleporten, klagesaker og henvendelser til Fylkesmannen. Fylkesmannen fører logg over alle henvendelser vi mottar som igjen kan være grunnlag for tilsyn. Fordelingen mellom de ulike tilsynene er etter Utdanningsdirektoratets aktivitetskrav. Tre av tilsynene var hendelsesbaserte. Disse ble gjennomført etter en risikovurdering basert på henvendelser til Fylkesmannen.

Nasjonale tilsyn

For å sikre at alle kommuner får en forståelse av regelverket som gjelder kap 9a, elevenes psykososiale skolemiljø, har vi valgt å gjennomføre tilsyn med dette temaet i alle kommunene i fylket. De to kommunene som ikke hadde hatt tilsyn på dette temaet tidligere, stod derfor for tur i 2013. Dette tilsynet ble også gjennomført på to fylkeskommunale videregående skoler. Erfaringer fra tidligere tilsyn med videregående skoler har vist at skoleeier ikke har vært god nok til å spre erfaringer fra tilsyn de har hatt til andre av sine skoler. Derfor anså vi det som viktig at to nye videregående skoler fikk tilsyn på dette området.

Alle tilsynsobjektene fikk pålegg på dette tilsynstemaet. Fylkesmannen vurderer likevel at skolene jobber mer bevisst med dette området på sine skoler enn tidligere. Rutinene og planene er bedre enn tidligere, og skolene har fått en høyere kompetanse om elevenes rettssikkerhet rundt kap 9a. Fylkesmannen har hatt fokus på tilsyn, og spesielt på kap 9a, på våre fagsamlinger for skoleledere og skoleeiere, så vi vurderer at dette har hatt effekt ute i skolene. Lovbruddene er alle rettet opp, og tilsynene er avsluttet.

Oppfølgingstilsynene på samme tema viser at skolene har jobbet systematisk med elevenes psykososiale skolemiljø, og praksis viser at skolene i hovedsak hadde rettet opp tidligere gitte pålegg. To av de tre skolene vi gjennomførte oppfølgingstilsyn med, fikk ikke pålegg. En skole hadde ikke etablert og gjennomført møter i samarbeidsutvalget/skolemiljøutvalget og fikk derfor pålegg. Dette ble rettet opp høsten 2013.

Egeninitierte tilsyn

Det ble gjennomført to tilsyn med særskilt språkopplæring. GSI - tallene og klage til Fylkesmannen var bakgrunn for at den ene kommunen ble valgt ut. Fylkesmannen valgte også å gjennomføre et slikt tilsyn med fylkeskommunen og en videregående skole fordi fylkeskommunen mottar mange elever som har behov for særskilt språkopplæring. Samtidig er det viktig å sikre at fylkeskommunen har et system som fanger opp disse elevene. Begge tilsynsobjektene fikk pålegg. Skolene hadde ikke gode nok systemer for å sikre at elever med rett til særskilt språkopplæring fikk det de hadde krav på. Lovbruddene ble rettet opp innen fristen og tilsynene ble lukket.

Fylkesmannen har de to siste årene hatt særskilt språkopplæring som tema på fagdager. Vi anser det fremdeles

som viktig at dette temaet løftes opp for å sikre at elevene får et godt utbytte av opplæringen. Vi ønsker derfor felles nasjonalt tilsyn 2014-2017 velkommen, der særskilt språkopplæring er ett av områdene det føres tilsyn med.

Tilsynene på kapittel fem i opplæringsloven viser at kompetansen på dette området fremdeles ikke er god nok i kommunene. Tilsynsobjektene ble valgt ut på bakgrunn av klager og henvendelser til Fylkesmannen. Samtlige tilsynsobjekter fikk pålegg. Kommunene som hadde tilsyn på våren, har alle rettet opp lovbruddene. To kommuner som hadde tilsyn på høsten, har fått frist til januar og februar for å rette opp lovbruddene.

Fylkesmannen har på sin årlige fagdag for ansatte i den kommunale og fylkeskommunale PP-tjenesten hatt sakkyndig vurdering som tema. Fylkesmannen har også hatt veiledning om dette med fylkeskommunen. Lovendringene som gjaldt kapittel fem, ble tatt opp på Fylkesmannens fagdag høsten 2013.

Fylkesmannen har fulgt opp tilsyn med samiske elevers rettigheter både i grunnskole og fylkeskommunen dette året. Fylkesmannen gjennomførte et dokumenttilsyn i grunnskolen og et stedlig tilsyn i fylkeskommunen.

Det ble ikke gitt pålegg i tilsynet med samisk opplæring i grunnskolen. Oppfølgingstilsynet viser likevel at skoleeier har utfordringer med hensyn til læremidler og kvalifisert personale.

I fylkeskommunen ble det gjennomført tilsyn etter samme lovgrunnlag. Den utvalgte skolen var i en omorganiseringsprosess i forhold til sin organisasjonsmodell, men det samiske ble godt ivaretatt. Det ble ikke gitt pålegg. Fylkesmannen vil følge opp skolen/fylkeskommunen etter endt omorganiseringsprosess.

Prioriterte tilsyn

Fylkesmannen hadde nasjonale prøver og lokalt læreplanarbeid og skolebasert vurdering som prioriterte tilsynsområder.

Når det gjelder nasjonale prøver, har vi hatt avvik i aktivitetskravene. Vi hadde opprinnelig satt opp tre tilsyn, men pga sykdom blant tilsynsmedarbeiderne ble kun to tilsyn gjennomført. Kommunene det ble ført tilsyn med, ble valgt ut fra en risikovurdering og registrering av fritak i PAS. Resultatet av de to tilsynene viser lovbrudd hos begge kommunene. Det praktiseres ikke fritak fra nasjonale prøver i samsvar med lov, herunder det å fatte riktige enkeltvedtak.

Tilsynet med lokalt læreplanarbeid og skolebasert vurdering var et helt nytt tilsyn for Fylkesmannen i 2013. Dette betyr at vi har brukt mye ressurser på å sette oss inn i lovkravene og i tilsynet som helhet. Vår vurdering av dette tilsynet er likevel at det var svært nyttig og lærerikt for de to kommunene som hadde tilsyn på området, samtidig synes vi det var et interessant og lærerikt område å ha tilsyn med. Kommunene ble valgt ut fra at det var en stund siden disse to kommunene hadde hatt tilsyn samtidig som vi kjenner til at de har et nært samarbeid på skoleområdet. Det ville derfor være av interesse å se om dette hadde noe utfall for tilsynsresultatet. Begge kommunene fikk pålegg. Lovbruddene dreide seg om kvalitetssikring av fag- og timefordelingen, å ha lokale læreplaner hvor kompetansemålene er brutt ned i læringsmål og inneholder vurderingskriterier, samt å gjennomføre skolebasert vurdering knyttet opp mot LK-06. Lovbruddene var omtrent de samme i begge kommunene, men den ene kommunen rettet opp de fleste fra foreløpig til endelig tilsynsrapport.

Fylkesmannen opplevde at kommunene/skolene har tatt tilsynet på alvor og har gjort et grundig arbeid for å rette opp lovbruddene. Ett av tilsynene er lukket, det andre vil bli vurdert lukket i januar 2014.

Erfaringer fra disse tilsynene viser at det er manglende kompetanse på dette området blant skoleeiere og skoleledere. Det felles nasjonale tilsynet 2014-2017, som også krever veiledning fra vår side, vil forhåpentligvis gjøre at kompetansen øker.

Hendelsesbaserte tilsyn

Det ble gjennomført tre hendelsesbaserte tilsyn.

Tilsynet på §§ 5-1, 8-2 og 13-10 ble gjennomført på bakgrunn av en klagesak. Det ble gitt pålegg. Tilsynet er ikke lukket.

Tilsynet som gjaldt § 2-2 om skolerute, ble valgt på bakgrunn av henvendelser fra foreldre. Det ble her gitt pålegg om å rette lovbruddet. Tilsynet er lukket.

Tilsynet som gjaldt valgfagsordningen, forskriften § 1-14, kom som et resultat av gjennomgang og kvalitetssikring av GSI-tall 2012. Kommunen dette gjaldt, ble gjort oppmerksom på manglende valgfagstilbud

i begynnelsen av 2013. Dette ble så fulgt opp med et skriftlig tilsyn høsten 2013. Det ble ikke gitt pålegg.

Alle tilsynsrapporter er fortløpende lagt ut på våre hjemmesider. Vi oppfordrer også skoleeiere/skoleledere når vi treffes i ulike sammenhenger, til å lese tidligere tilsynsrapporter for å lære av disse. Ved sluttmøter anmoder vi skoleeiere til å dele sine erfaringer fra tilsynet med alle sine skoler.

Fylkesmannen har gjennomført ett tilsyn for lite i forhold til aktivitetskravet på 24 tilsyn. Dette skyldes som tidligere nevnt en sykemelding, og vi har ikke hatt andre ressurser å sette inn for å oppfylle kravet på 24. Ett tilsyn ble startet opp senhøsten 2013 (gjelder § 5-6), men fordi kommunen har bedt om utsettelse på å sende inn dokumentasjon til februar 2014, har vi ikke tatt med dette i beregningen av antall tilsyn 2013.

Fylkesmannen i Finnmark har deltatt med en representant i arbeidsgruppa som har revidert metodehåndboka i tilsyn for barnehage og grunnopplæring.

Tilsynsarbeidet er høyt prioritert på vår avdeling, derfor har samtlige ansatte i 2013 vært involvert i tilsynsarbeidet. Tilsynsteamene er satt sammen både med juridisk og pedagogisk kompetanse. Vi mener det er riktig og ikke minst viktig at alle deltar. I 2013 har også flere av de ansatte deltatt på metodekurs i tilsyn og på opplæring i felles nasjonalt tilsyn 2014-2017. Erfaringene vi gjorde oss av tilsynet på lokalt læreplanarbeid og skolebasert vurdering, mener vi også har gjort oss bedre rustet til å gå i gang med tilsynsveiledning og FNT i 2014.

Samlet sett mener vi å ha innfridd resultatkravene i embetsoppdraget selv om ett av de planlagte tilsynene ikke kunne gjennomføres pga sykdom.

31.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen i Finnmark har avgjort 25 klagesaker i 2013. I tillegg til de 24 som var mulig å føre inn i tabellen, har Fylkesmannen avgjort en klagesak som gjaldt særskilt tilrettelegging av eksamen i grunnskolen. Resultatet av klagebehandlingen i denne saken var "ikke medhold".

Det er en nedgang med 22 avgjorte saker fra 2012 til 2013. Dette skyldes blant annet en nedgang i antall innkomne klager på standpunkt karakterer med 12 saker. Videre skyldes det at embetet har flere saker til behandling som ikke har blitt avgjort før årsskiftet. Dette blir prioritert i 2014.

Fylkesmannen har ikke registrert saker hvor klager henvender seg på nytt hvor skoleeier ikke har fulgt opp vedtaket, eller saker som Fylkesmannen har blitt kjent med på annen måte.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for sakene som ble avgjort i 2013, var 39 dager. Fire av 25 saker ble ikke avgjort innen tre måneder. Fylkesmannen mener å ha innfridd resultatkravet om at klagesaker i hovedsak skal behandles innen 3 måneder.

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Spesialundervisning, § 5-1	3	1	0	1	1	
Skoleplassering, § 8-1	8	1	6	1	0	
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	1	0	0	1	0	
Standpunkt (fag og orden og oppførsel)	11	6	5	0	0	
Sum	23	8	11	3		

Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder (opplæringsloven)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Spesialpedagogisk hjelp, § 5-7	1	1	0	0	0	
Sum	1	1	0	0		

31.3 Grunnskolens informasjonssystem (GSI)

Data fra skoler og skoleeierne ble levert til Fylkesmannen innen fristen, og Fylkesmannen leverte data videre til Utdanningsdirektoratet innenfor rammen som var satt for levering. Da skolefristen var ute, var status for innsamlingene slik (15.10.2013 kl. 10.00): Finnmark på topp med 100% og på topp med 90% når det gjaldt andel ferdig! (Status GSI 15.10.2013)

Fylkesmannen rapporterte tilbake til Utdanningsdirektoratet i desember om tekniske og innholdsmessige utfordringer i forbindelse med GSI innsamlingen. I år ble det utfordringer i forhold til føring i skjemaet vedrørende skyss og leksehjelp. I Finnmark har vi mange små kommuner, og mange kontroller slår ut på disse kommunene. Dette igjen fører til merarbeid for oss. Direktoratet og WIS har vært svært behjelpelig underveis i innsamlingsperioden med raske og kvalitative tilbakemeldinger.

Fylkesmannen gjennomførte en skolering i GSI for skoleeiere, og på denne samlingen deltok 11 kommuner.

Fylkesmannen opplevde at innsamlingen i 2013 gikk greit, og at kompetansen blant skoleeierne og skolelederne bli stadig bedre.

Fylkesmannen har i år hatt ressurser nok til å kvalitetssikre årets innsamling. Kompetansen på området har økt, og det er blitt utviklet gode rutiner for oppfølging og kvalitetssikring av prosessen for innhenting av data. Fylkesmannen i Finnmark har også i deler av 2013 deltatt i den nasjonale faggruppen for GSI. Utover innsamling og kvalitetssikring har vi benyttet dataene i GSI i tilsynsarbeidet og til å utarbeide kommunebilder.

Med bakgrunn i beskrivelsen ovenfor anser vi at resultatkravene er oppfylt på en god måte.

31.4 Informasjon og veiledning

Innledning

Fylkesmannen har i 2013 hatt to fagsamlinger med skoleeierne og skolelederne i fylket, også de private skolene. Her har vi hatt fokus på viktige satsingsområder relatert til embetsoppdraget og fokusert på viktige endringer i regelverket. På vårens fagsamling var erfaringsutveksling og informasjon om nasjonale satsingsområder på agendaen, mens det på høstens samling var regelverket som var i fokus. Avdelingen har bare tilsatt en jurist, og kan være sårbar på regelverkområdet når det gjelder informasjon og veiledning.

En del av oppdraget var å informere og veilede lokale skoleeiere. I denne forbindelse hadde vår avdeling en sekvens om den nasjonale utdanningspolitikken på Fylkesmannens to kurs for folkevalgte.

Å minske frafallet i videregående opplæring er sentral satsing. I denne forbindelse ble det avholdt møte i april i samarbeid med fylkeskommune og departement, og der kunnskapsministeren var til stede. Det ble holdt innlegg fra alle kommunene med utfordringer disse så, og som kunnskapsministeren ville bruke i sitt videre arbeid.

Fylkesmannen har møter med seks/sju kommuner hvert år der vi møter politikere og administrasjon. Oppvekst- og utdanningsavdelingen deltar på disse møtene. På forhånd setter vi opp stikkord på fokusområder, "bilde" av kommunen og utarbeider dialogpunkter.

Arbeidslivsfag:

Arbeidslivsfaget ble presentert på vårens samling. Hensikten var å informere og veilede, samt dele prosjektskolenes erfaringer med faget. På samlingen i Alta hadde Alta ungdomsskole et innlegg om hvordan de har innført faget på sin skole, utfordringer og erfaringer. På samlingen i Vadsø gjorde Vadsø ungdomsskole det samme. Begge uttrykte at de ønsket å fortsette med faget på bakgrunn av sine gode erfaringer med det. Interessen for faget var også stor blant deltakerne. På GSI registreringen for 2013 ser vi at det nå er 7 skoler som har satt i gang arbeidslivsfag i tillegg til prosjektskolene i fylket som har holdt på i noen år.

Fylkesmannen hadde også et møte med prosjektskolene våren 2013. Temaet på dette møtet var i hovedsak muntlig eksamen i arbeidslivsfag, men det var også satt av tid til å drøfte utfordringer rundt faget og erfaringsutveksling. Møtet ble avsluttet med et besøk på Vadsø ungdomsskole i to arbeidslivsfagtimer.

På Utdanningsdirektoratets sluttkonferanse om arbeidslivsfag deltok to prosjektskoler og Fylkesmannen.

Fylkesmannen vurderer at vi har innfridd resultatkravet om å spre erfaringer fra dette prosjektet og veilede og informere. Vi har ved noen anledninger hatt kontakt med Utdanningsdirektoratet i løpet av året. Faget har på mange måter "satt seg" hos prosjektskolene. Og vi er positive til at flere skoler har valgt å starte opp med det.

Opplæring av minoritetsspråklige elever

På Fylkesmannens fagsamling våren 2013 hadde vi invitert NAFO til å holde et innlegg om regelverk, læreplaner og tilhørende materiell og ressurser som er relevant for opplæring av minoritetsspråklige elever. Deltakerne fikk god informasjon og veiledning om eksisterende læremidler og regelverk.

Fylkessamling knyttet til kroppsøvingsfaget

Fylkesmannen har arrangert en konferanse for lærere, skoleledere og andre interesserte fra grunnskoler og videregående skoler i Finnmark. Fokus var å formidle om endringer i læreplan og om regelverket generelt knyttet til faget kroppsøving.

Undersøkelser viser at det er ulik vurderingspraksis ute i skolene. Det ble derfor informert og fokusert mye på de konsekvenser endringene vil få for undervisningen og selve vurderingspraksisen i kroppsøving.

Regelverk

Høsten 2013 arrangerte Fylkesmannen fagsamlinger hvor regelverket for grunnopplæringen var tema. Det ble gitt informasjon om bl.a:

- Lokal gitt muntlig eksamen,
- Forskriftsendring vedrørende inntak til videregående opplæring,
- Lov/forskriftsendringer fra 01.08.2013,
- Tilsyn 2014-2017
- Meldeplikt til barnevernet.

Lokalt læreplanarbeid

I samarbeid med Utdanningsdirektoratet arrangerte Fylkesmannen en konferanse om lokalt læreplanarbeid. Tilbakemeldingene fra deltakerne var positive, og Fylkesmannen vil ta dette med seg til veiledningen vi starter vinteren 2014 for nasjonalt tilsyn 2014 - 2017.

Bedre læringsmiljø.

Fylkesmannen deltok på Utdanningsdirektoratets konferanse på Hell om bedre læringsmiljø der utvalgte skoler fra hele landet deltok. Med bakgrunn i denne, og med erfaringsutveksling fra de andre embetene som var til stede, arrangerte Fylkesmannen et møte med utvalgte skoler og skoleeiere som hadde høye mobbetall over tid. Møtet var hovedsaklig et erfaringsutvekslingsmøte, og vil danne grunnlaget for videre arbeid inn i 2014.

Manifest mot mobbing.

Fylkesmannen har informert kommunene om arbeidet med manifestet, og vi har oppfordret kommunene til å underskrive manifestet. 17 av 19 kommuner har underskrevet manifest mot mobbing.

Samiske elevers rett og samisk innhold i grunnopplæringen.

Fylkesmannen i Finnmark har behandlet søknader om timer til opplæring i nord-, sør- og lulesamisk og tildelt timer til samisk opplæring til elever i kommuner utenom Nord Norge. Dette er etterhvert blitt en stor elevgruppe som dette året omfatter over 60 kommuner fra Nord Trøndelag og sørover og omlag 90 elever.

Fylkesmannen tildeler timer til samisk opplæring til elever i kommuner utenom forvaltningsområdet i Finnmark. Vi har elever med nordsamisk som opplæringspråk med unntak av en kommune som har elev med lulesamisk opplæring.

Fylkesmannen har aktivt gjennom året veiledet skoler, skoleeiere, foreldre og andre om elevers rettigheter til opplæring i samisk. Fylkesmannen bidrar og koordinerer slik at elever får nordsamisk fjernundervisning etter rettigheter og behov.

Fylkesmannen tildelte 4 studiehjemler i samisk, og av disse er det en halv studiehjemmel. For noen lærere er det en utfordring at studiene ved høyskolene ikke iverksettes til rett tid, eller at de ikke finner et studietilbud som passer for dem. Dette gjelder spesielt lærere med norskspråklig bakgrunn som ønsker å lære seg samisk.

Fylkesmannen er i dialog med høyskolene om problematikken, og samarbeidet fortsetter for å kunne utvikle et slikt studietilbud.

Det har vært arrangert et første møte i forhold til samisk språk i barnehage og grunnskole med deltakere fra barnehager og grunnskoler i fylket. Fylkesmannen mener det er viktig å samordne ressurser i forhold til samisk språk i barnehage og grunnskole. Mangel på kvalifisert personell i forhold til samisk språkopplæring er reell i Finnmark, og Fylkesmannen ønsker å skaffe seg en oversikt over den kompetansen som faktisk finnes i samisk. Tilbakemeldingene fra møtet var positive, og dette vil bli et årlig møte i Finnmark med ulike tema og rom for mye erfaringsutveksling. Fylkesmannen samarbeider spesielt nært med Sametinget og Senter for samisk i opplæringen.

Se også våre kommentarer under resultatområde 32.6 om fjernundervisning i samisk.

Siden Finnmark er et stort fylke, har vi som nevnt, arrangert fagdager i øst- og vestfylket med samme tema. Vi når flere av målgruppa på denne måten, og vi får bedre kontakt med den enkelte. Ut fra dette mener vi at vi har fått benyttet ressursene på en god og effektiv måte, og vi mener derfor at vi har innfridd resultatkravene for resultatområde 31.4.

31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartleggingsprøver

Eksamen

Fylkesmannen har gjennomført eksamen i Finnmark i tråd med gjeldende retningslinjer og forskrift til opplæringsloven. Fylkesmannen har vært ansvarlig for brukeradministrasjon i PAS og PGS hvor Fylkesmannen tildeler ulike brukerroller til skoleeiere og sensorer. Fylkesmannen har fulgt opp at det har vært registrert nok fagpersoner i forhold til eksamensavvikling i de fag vi har hatt eksamensansvar for, og til slutt oppnevnt de utvalgte sensorer i de ulike fagene.

Det har vært avholdt to samarbeidsmøter mellom Fylkesmennene i Nordland, Troms og Finnmark for å samordne sensorfordeling, eksamensavvikling og klagebehandlingsrutiner.

Fylkesmannen har gjennomført sensorskolering og fellessensur i nært samarbeid med Fylkesmannen i Troms og Fylkesmannen i Nordland.

Det var spesielt gledelig under årets eksamen at så mange elever leverte eksamensbesvarelsen elektronisk i de ulike fagene.

Utgifter til sensorene hadde en forholdsvis stor økning i forhold til tidligere år. På det tidspunktet fellessensuren ble gjennomført, var det flystreik i Widerøe. Dette førte til endringer i reiserute for mange av sensorene, og det ble flere overnattinger og reisedøgn enn planlagt.

Fylkesmannen har fulgt opp avvik og indikasjoner på avvik ved eksamen ved å ha tett oppfølging gjennom hele eksamensperioden, dette gjelder skoleledere, sensorer og enkeltskoler.

Nasjonale prøver/kartleggingsprøver

Fylkesmannen har veiledet og fulgt opp skolene i forbindelse med gjennomføringen av nasjonale prøver og elektroniske kartleggingsprøver. Vi har spesielt hatt fokus på avvik eller indikasjoner på avvik.

Ut fra tildelte ressurser og eksisterende kompetanse, mener Fylkesmannen at resultatkravene er innfridd på en tilfredsstillende måte for resultatområde 31.5.

Fylkesmannen i Finnmark

Særskild Rapportering	Spesifiser dersom avvik fra lands-gjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
	Nasjonale prøver Fritaksprosent			

Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver	(Tallene hentet ut fra PAS) Kommune Eng 5 Eng 8 Les 5 Les 8 Les 9 Regn 5 Regn 8 Regn 9 Alta 7,5 ---- 7,3 3,7 7,5 4,0 Vadsø 12 5,5 12,8 5,5 12,8 5,2 Hammerfest ---- 6,1 10 10 4,5 4,2 Sør-Varanger 5,6 5,7 Finnmark fylke 4,8 2,1 6,7 3,8 3,0 3,8 2,3 1,5 Landsgjennomsnitt 4,2 2,3 5,0 3,0 3,1 3,4 2,2 2,4	Vadsø skiller seg ut med stor fritaksprosent Eng5, Eng 8, Les 5, og Les 9. Hammerfest har stor fritaksprosent på Les 5 og regn 5.	Årsakene til avvik er stor andel som har særskilt språkopplæring etter § 2-8 og spesialundervisning etter kap 5.	Veilede mht fritaksbestemmelsene. Skriftlig tilsyn

31.7 Tilskuddsforvaltning

Fylkesmannen har rapportert innen fristene for tertialrapporteringer som nevnt i fullmaktsbrevet. I 3. tertialrapport er det ytterligere kommentarer til de ulike tilskuddsordninger.

I 2013 fikk to kommuner avslag på sine søknader om tilskudd til samisk opplæring. Årsaken var at søknadene var kommet inn lang tid etter søknadsfristen, og at det gjaldt et tidligere budsjettår. Det ble ikke klaget på vår avgjørelse.

Stikkprøver av tilskuddene er foretatt i henhold til retningslinjene med bakgrunn i en risikovurdering samt tall fra GSI. Resultatene av stikkprøvene framkommer i 3. tertialrapport. Det må nevnes her om samiske tilskudd: Som vist til i tidligere årsrapporter, er det mange avvik mellom søknad om timer til samisk opplæring og timer/elever registrert i GSI. Dette gjelder spesielt for kommuner i Sør-Norge. Stikkprøvene viste at skoleeiere ikke har ført rette tall i GSI, eller ikke ført tall i det hele tatt. Dette er bekymringsfullt ettersom Utdanningsdirektoratet bruker tallene i GSI til sin planlegging og statistikkgrunnlag. Utdanningsdirektoratet bør vurdere hvordan de andre embetene kan involveres i kontroller i GSI slik at de er i samsvar med tildelte timer til samisk.

Fylkesmannen deltok sammen med to andre embeter i utprøving av den elektroniske rapporteringen. Denne synes å fungere godt rent teknisk, men samtidig må det bemerkes at omfanget av rapporteringen er blitt utvidet for vår del. Dette gjelder spesielt for det samiske området der Fylkesmannen i Finnmark må rapportere for ca 60 tilskuddsmottakere i Sør-Norge i tillegg til Finnmark

Igen må vi peke på at retningslinjene for tilskudd til finsk som 2. språk er fra 2005, og disse fanger ikke opp de endringer som er skjedd siden da.

Fylkesmannen har medarbeidere som har arbeidet med saksfeltet over lengere tid og på den måten opparbeidet seg kompetanse, og Utdanningsdirektoratet har også brukt vår kompetanse i ulike sammenhenger. Erfaringskompetansen har medført en effektiv ressursbruk. Med bakgrunn i dette vurderer vi at vi har innfridd resultatkravene.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i grunnopplæringen

Fylkesmannen har en viktig informasjons og veiledningsrolle. Dette presiseres i embetsoppdraget til Fylkesmannen fra Kunnskapsdepartementet og fullmaktsbrev fra Utdanningsdirektoratet.

For å ivareta denne oppgaven legges det ned mye arbeid i virksomhetsplanen som gjenspeiler de strategier som skal til for å utføre oppdragene. Det er også nødvendig å ha god kontakt med skoleeiere for å skape legitimitet for det arbeidet vi gjør på dette området.

Kontaktflaten vi har med skoleeierne, skjer bl.a gjennom fagdager, veiledning ved henvendelser fra skoleeiere/skoler og Fylkesmannens kommunebesøk, jf resultatområde 31.4.

På fagdage i 2013 ble det bl.a gitt informasjon om bl.a "Kompetanse for kvalitet" og prosjektet "Vurdering for læring".

Finnmark fylke er et stort fylke og reiseavstandene er store. For å nå flest mulig med formidling av våre oppgaver innenfor resultatområdet arrangeres det fagdager i øst- og vestfylket med samme tema begge steder.

"Gode skoleeiere" startet opp høsten 2013, og sju av Finnmarkskommunene valgte å være med. Programmet stilte som krav at de som deltar representerer både politisk og administrativt nivå i kommunene. Universitetene, Fylkesmennene og KS i de tre nordligste fylkene samarbeider om programmet. Siktemålet er at det skal utvikles et skoleeierskap som bidrar til forbedring av elevenes læring og utvikling.

32.2 Kompetanseutvikling

Videreutdanning for lærere:

Ni kommuner, fylkeskommunen og de to statlige videregående skolene deltok i videreutdanningsstrategien studieåret 2012/2013.

I vårsemesteret 2013 fullførte 27 lærere studier á 30 stp og to lærere studier á 15 stp og en lærer 60 stp. Det ble utbetalt kr 1.876.160 i vikarmidler og studieavgifter til skoleeierne.

I høstsemesteret 2013 begynte 27 lærere fra 5 kommuner, fylkeskommunen og de to statlige videregående skoler i Finnmark på studier innenfor kompetanse for kvalitet.

Det ble utbetalt kr 2.073.051 i vikarmidler og studieavgifter til skoleeierne.

Fylkesmannen fulgte opp og veiledet skoleeierne i forbindelse med rapportering på tildelte midler for 2011.

Det er for få skoleeiere som har deltakere på vidererutdanningsstrategien. Fylkesmannen mener at det kan skyldes at mange skoleeiere er med på andre nasjonale satsinger som "Vurdering for læring", mottar støtte fra veilederkorps og er med på ungdomstrinnssatsingen. Utgifter til vikar og tilgang på kvalifiserte vikarer har også vært meldt inn som årsak.

Vurdering for læring pulje 4.

Fylkesmannen bisto utdanningsdirektoratet med informasjonsmøter om prosjekt "Vurdering for læring". Det ble arrangert møter i Kirkenes og Hammerfest. Informasjonsmøtene resulterte i at sju skoleeiere sendte søknad om å få delta, og alle søknadene ble imøtekommet.

Alle deltakende skoleeiere har levert underveisrapport, og tilbakemeldingene er positive der det gis uttrykk for at prosjektet har en god læringseffekt.

Gnist

Partnerskapet i fylket har bestått av Høgskolen i Alta, Samisk Høgskole, Utdanningsforbundet, KS og Fylkesmannen. Høgskolen i Alta fusjonerte med Universitetet i Tromsø 1. august 2013. Det nye universitetet UiT- Norges arktiske universitet forholder seg nå til to fylker, og det har vi sett på som en positiv utvikling for Finnmark. Prosjektleder har koordinert og forberedt saker til de 4 møtene som er gjennomført. Fokus har vært ungdomstrinnssatsingen og å motivere kommunene for skolebasert kompetanseutvikling. Pulje 1 er godt igang, og de resterende puljene er planlagt.

Fylkesmannen har overholdt fristene for annen rapportering som nevnt i oppdragsbrevet. Fylkesmannen har ressurser og kompetanse til å løse oppgavene innenfor resultatområdet, og mener derfor vi har innfridd resultatkravet.

32.3 Skoleporten

I forbindelse med Fylkesmannens kommunebesøk utarbeides det statistikk for hver kommune på området

oppvekst og utdanning der bl.a. Skoleporten benyttes som kilde. Hvert år utarbeides det en overordnet statistikk for fylket for fagområdet utdanning.

Denne blir brukt i ulike sammenhenger der skoleeiere og aktuelle samarbeidspartnere møtes. Når GSI offentliggjøres for hele landet, lages det en lignende presentasjon for fylket.

Opplysningene som framkommer i Skoleporten brukes aktivt i tilsynsarbeidet.

I 2013 var Skoleporten med de ulike verktøy tema på ei fylkessamling om lokalt arbeid med læreplaner for skoleeierne i fylket. Utdanningsdirektoratet hadde det faglige ansvar på samlingen, og det var god oppslutning blant kommunene i fylket. På samlingen ble det opplyst at Fylkesmannen tilbød brukerstøtte og veiledning i forbindelse med skoleporten. Det har i løpet av året vært få henvendelser i forbindelse med Skoleporten. Henvendelsene har i vesentlig grad gått ut på hvordan finne fram data. Fylkesmannen har et inntrykk av at skoleeier i større grad benytter Skoleporten til skolebasert vurdering enn tidligere år.

Sett i lys av embetets ressurser og kompetanse mener vi at vi har oppfylt resultatkravet.

32.4 Erfarings- og kunnskapsinnhenting

Dronning Sonjas skolepris for likeverd og inkludering 2013.

I 2012 var det ingen søkere til prisen. Fylkesmannen gjennomførte i 2013 en annen måte å foreta utvelgelse på. Fylkesmannen har, i tillegg til vanlig informasjonsprosess, sett på den informasjon vi har om elever og skoler. Fylkesmannen har vurdert skoler i forhold til Elevundersøkelsen, og har også vurdert skoler i forhold til deltakelse på ulike utviklingsprosjekt som handler om systematikk rundt elevenes totale læringsmiljø.

Ut fra dette plukket vi ut to skoler i Finnmark som vi mente utmerket seg spesielt, og tok direkte kontakt med disse skolene. Den ene skolen hadde ikke mulighet til å delta i søknadsprosessen som var et krav fra Fylkesmannens side, og derfor kom det bare søknad fra den ene skolen.

Skolen er en flerkulturell skole for elever på 1.-4. trinn og er mottaksskole for minoritetsspråklige elever. Skolen har over lang tid utmerket seg i forhold til likeverd og inkludering,

Fylkesmannen nominerte skolen som kandidat til Dronning Sonjas skolepris 2013 fra Finnmark.

Lokalt prosjekt om skole-hjem samarbeid.

Fylkesmannen har aktivt informert, støttet og veiledet prosjektskolene i henhold til prosjektplanene for den enkelte kommune/skoleeier.

Fylkesmannen har tildelt midler til den enkelte kommune/skoleeier ut fra prosjektplan og har videreformidlet prosjektrapporter fra prosjekteier til Utdanningsdirektoratet.

Fylkesmannen har arrangert et møte for alle skolene/kommunene hvor tema var foreldremedvirkning. Her deltok representant fra Foreldreutvalget i Grunnskolen (FUG). Skolene bidro med innlegg i forhold til hvor langt de var kommet i egne læringsprosesser, og Fylkesmannen la til rette for erfaringsutveksling mellom deltakerne om hva skolene kan gjøre foran avslutning av prosjektet.

Fylkesmannen har deltatt på møter sammen med Utdanningsdirektoratet. Når det gjelder prosjektorganisering, mener Fylkesmannen det er noen svakheter i måten prosjektet er organisert på. Det gjelder spesielt i forhold til føringer og mål for prosjektet. Det har av og til vært noe uavklart hva som skal være Utdanningsdirektoratets, Fylkesmannens og skoleeiers roller og oppgaver. Dette synspunktet er også fremmet i felles møter med Utdanningsdirektoratet.

Veilederkorps/rekruttere veiledere til veilederkorps.

Fylkesmannen har informert skoleeierne om tilbud om Veilederkorps. I 2013 mottok vi en søknad fra skoleeier som ble videresendt Utdanningsdirektoratet, og den ble godkjent. Fra før av er det sju skoleeiere som benytter seg av tilbudet.

Videre ble det forsøkt å rekruttere veiledere til veilederkorps. Informasjon om dette ble gitt i ulike sammenhenger på møtetreff, pr telefon og e-post. Allikevel var det ingen som meldte sin interesse.

Både ut fra ressurser og kompetanse mener vi at vi har innfridd resultatkravet for resultatområde 32.4.

32.5 Tiltak innenfor tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning

Spesialpedagogisk hjelp, tilpasset opplæring og spesialundervisning:

I Basil kan man se at antall barn i barnehage som får spesialpedagogisk hjelp, varierer. I løpet av de fire siste år har antallet steget fra 50 i 2009 til en topp i 2011 med 73 barn. Siste registrering viser en nedgang til 68 barn. I samme periode er det også en reduksjon på antall barn som har prioritet i opptak og som får ekstra ressurser. Derimot er det en økning av antall barn med nedsatt funksjonsevne som er tatt opp i ordinært opptak som får spesialpedagogisk hjelp etter opplæringsloven. GSI viser også en reduksjon på antall barn som mottar spesialpedagogisk hjelp etter opplæringsloven fra 2012 til 2013. Dette tallet inkluderer også barn som ikke har barnehageplass.

Til sammenligning har tallet på elever med spesialundervisning i 1.klasse variert mellom 30 og 40 elever i samme periode.

Basil viser bare et lite bilde av barn med spesialpedagogisk hjelp. Det er ønskelig med mer detaljert kunnskap som for eksempel kjønn, alder og omfang for å kunne se trenden i sammenheng med spesialundervisning og tidlig innsatsprinsippet jf. Meld. St. 18 Læring og fellesskap.

Fylkesmannen har hatt særlig fokus på tidlig innsats og spesialpedagogisk hjelp for barnehagemyndigheten og barnehageeier. Vi har fått mange tilbakemeldinger fra barnehager på at de ikke vet om kommunene har forebyggende planer eller strategier for tidlig innsats. Dersom dette stemmer, kan man anta at kommunene ikke har prioritert dette arbeidet, eller at de har planer som ingen barnehager vet om.

Fylkesmannen har hatt tilsyn med 4 kommuner hvor § 5-7 i opplæringsloven har vært ett av temaene. I alle tilsynene har det vært avdekket lovbrudd for spesialpedagogisk hjelp. Oftest viser det seg at skoleeier ikke har et forsvarlig system som ivaretar barn under opplæringspliktig alder med behov for spesialpedagogisk hjelp, spesielt for barn som ikke benytter seg av plass i barnehage. Vi ser også en del mangler ved den sakkyndige vurderingen når det gjelder konkretisering av ressursomfang, og hvordan hjelpen skal organiseres.

Fylkesmannen har på sine fagdager for skoleeier og ved tilsyn informert og veiledet om mål i det nasjonale utdanningspolitikken og regelverk, herunder nye mål og strategier for spesialundervisning. Ved tilsyn og på samlinger har det vært spesielt fokusert på sammenhengen mellom tilpasset opplæring og spesialundervisning, og økt bevissthet om spesialundervisningens varighet og resultater. Årets GSI viser at i Finnmark er det 10 % av elevene som får spesialundervisning, en nedgang fra fjoråret med 0,14%, og at det er store variasjoner mellom kommunene. Tallene viser også at majoriteten av de som mottar spesialundervisning, er gutter.

Med bakgrunn i tilsyn og klagesaksbehandling hos Fylkesmannen har sakkyndig vurdering vært tema på Fylkesmannens fagdag for ansatte i den kommunale og fylkeskommunale PP-tjenesten. Per dags dato har kun den fylkeskommunale PP-tjenesten nettverk hvor ansatte møtes og har kompetanseheving. Den kommunale PP-tjenesten deltar ikke i nettverk. Ansatte sier de ønsker å kunne ha møtearenaer, men at det er vanskelig å drive. Dette gjør at Fylkesmannen har prioritert å ha egen fagdag med PP-tjenesten. Hvilken effekt en slik fagdag vil få, gjenstår å se.

Tverretatlig og tverrfaglig samarbeid:

Fylkesmannen har i 2013 nedsatt en tverrfaglig/tverretatlig barn- og ungegruppe som har hatt som mål å iverksette Sjumilssteget. Dette skal være en tverretatlig satsing fra Fylkesmannens side til kommunene. Internt har embetet hatt kompetanseheving i Barnekonvensjonen, og alle avdelinger er representert i arbeidsgruppa som etter hvert har blitt en prosjektgruppe. Høsten 2013 ble den første Sjumilssteg-konferansen avholdt med bred deltakelse fra kommunene. Kommunene skal i 2014 gjøre en egenanalyse med utgangspunkt i artiklene i Barnekonvensjonen. Resultatene der vil vise hvordan bl.a. kommunale tjenester for barn og unge er samordnet. Vi har som mål at alle kommuner skal delta og stimulerer dette ved at de kan søke skjønnsmidler til analysearbeidet.

Foruten å ha medvirket til tverrfaglig/tverretatlig samarbeid i form av Sjumilssteget, har Fylkesmannen deltatt i samarbeidsmøter med Statped, Fylkesmannen i Nordland og Troms, fylkeskommunene og Sametinget. Det har

vært avholdt to møter.

Fylkesmannen har etter hvert god bakgrunnsinformasjon på resultatområdet, og iverksetter tiltak etter dette. På denne bakgrunn mener vi at vi har oppnådd resultatkravene.

32.6 Utviklingsarbeid – urfolk og nasjonale minoriteter

Finsk som andrespråk

I faget finsk som andrespråk har det gjennom de siste fire årene kommet til nye læremidler, så også i 2013. I 2013 ble ordboka "Norsk-finsk-norsk ordbok" laget av Kirsi Saaristo og Jukka Vanhala. Fylkesmennene i Troms og Finnmark prioriterte dette ved tildeling av midler til læremiddelutvikling siden det har vært etterspurt i lang tid. Fylkesmannen tildelte også midler til å ferdigstille lærebok for ungdomstrinnet og til utarbeidelse av grammatikk i finsk som andrespråk for grunnskolen.

I løpet av høsten 2013 har Kvensk institutt hjulpet Fylkesmannen med å oversette kartleggingsoppgavene vi tidligere har laget, til kvensk. Oppgavene for 7.-10. årstrinn er ferdige, mens oppgaven for fjerde trinn vil bli oversatt i 2014.

Høsten 2013 ble det årlige seminaret for lærere som underviser i finsk som andrespråk, avholdt. Om lag 35 lærere fra Troms og Finnmark deltok på seminaret som ble arrangert i Tromsø. Temaer som ble tatt opp var kvenkultur, fag- og timefordelingen og nye læremidler. Vi satte denne gang av en god del tid til diskusjoner og erfaringsutveksling. Fylkesmannen fikk tilbakemeldinger om at utviklingen av læremiddelproduksjonen i faget var positiv. Noen skoler sliter med at faget fremdeles ikke har samme status som andre fag, og dermed blir det ikke satt inn vikarer når lærere er borte. En annen utfordring som ble tatt opp, er finsk på andrespråk i videregående skole, her nevnes spesielt fag- og timefordelingen på dette nivået. Men også fag- og timefordelingen på grunnskolen fortøner seg som noe uklar. Andre utfordringer i faget er frafallet underveis i opplæringsløpet. Fylkesmannen ønsker å avholde et møte med Utdanningsdirektoratet i 2014 angående dette.

Fylkesmannen i Finnmark avholdt et nettverksmøte med sitt "Finnmarks-nettverk" i mars. Dette kombinerte vi med en konferanse om Nordområdesatsing med et spesielt fokus på finsk og russisk språk (egen rapportering på Nordområde).

Fylkesmannen har tildelt en hel studiehjemmel i 2013. De siste årene har vi hatt store utfordringer med å få søkere til hjemlene. Fylkesmannen i Finnmark har mulighet til å tildele 1,5 studiehjemmel, men har stort sett ikke tildelt mer enn en hel. Dette har vi årlig tatt opp på vårt lærerseminar, og aktivt oppfordret lærere/kommuner til å søke på studiehjemmel. Det er kun Universitetet i Tromsø som tilbyr studier i faget, og det settes ikke i gang studier i finsk eller kvensk årlig. Tilbakemeldinger fra kommunene er at studietilbudet i finsk eller kvensk per i dag er for dårlig. Noen lærere som kunne tenke seg å studere finsk, er også i den situasjon at de er godt etablerte i sine hjemkommuner, og vil av den grunn ikke flytte for å studere finsk. Fylkesmannen har tidligere gjort Universitet oppmerksom på denne utfordringen. Vi vil også ta opp dette i et møte med dem 2014.

Også i 2013 har Fylkesmannen ved flere anledninger bidratt med vår faglige kompetanse om finsk som andrespråk til Utdanningsdirektoratet og Kunnskapsdepartementet.

Nordsamisk fjernundervisning

Fylkesmannen har ansvar for koordinering av nordsamisk fjernundervisning, dvs å koble hjemkommune og vertskommune sammen. Omfanget av fjernundervisning har økt de siste årene, og i enkelte tilfeller kan det være vanskelig å skaffe fjernundervisningslærere, spesielt etter at skoleåret er startet.

Fylkesmannen har vært representert i en arbeidsgruppe nedsatt av Utdanningsdirektoratet som avsluttet sitt arbeid med å lage et utkast til plan for samisk fjernundervisning. Et endelig utkast til plan for samisk fjernundervisning ble overlevert Kunnskapsdepartementet i løpet av høsten.

Fylkesmannen har fått tilbakemeldinger fra skoleeiere at denne formen for undervisning er kostbar. Tilbyderne har som oftest mye høyere timesats enn det statstilskuddet gir. Denne problematikken er tatt opp av vår representant i arbeidsgruppa for fjernundervisning.

Fylkesmannen har arrangert sin årlige nettverkssamling for lærere i fjernundervisning. Programmet inneholdt tema i forhold til samisk opplæring/fjernundervisning, og bidragsytere var Sametinget, Senter for samisk i opplæringen ved Samisk Høyskole og Norsk Nettskole. Erfaringsutveksling mellom nettlærerne er alltid et tema på møtene. Under samlingen ble det fremmet et ønske om å arrangere et metodekurs for nettlærere i 2014.

Fylkesmannen er godt i gang med å samarbeide med Senter for samisk i opplæringen med innholdet i kurset. Dette vil da være et tilbud for nettlærere som gir nordsamisk fjernundervisning.

Se også våre betraktninger omkring samisk opplæring under resultatområde 31.4.

Strategiplan for samarbeid om oppvekst og utdanning i nordområdet

Fylkesmannen i Finnmark har i samarbeid med Troms og Nordland gjennomført handlingsplan for 2013. Følgende kan nevnes:

- Møte med Lappland len i Rovaniemi
- Møte med fylkeskommunen om russisk som fremmedspråk i videregående opplæring.
- Russisk spørkseminar i Tromsø.
- Etablering av nettverk for russiske lærere
- Besøkt prosjektskoler i Russland

Fylkesmannen samarbeidsavtale med Murmansk oblast der også utdanning er et av områdene går ut i år, Fylkesmannen vil ta initiativ til at en ny avtale etableres.

Språkseminaret i Tromsø i mars samlet 35 deltakere fra Nordland, Troms og Finnmark. Vi hadde forelesere fra Nasjonalt senter for fremmedspråk og Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring i tillegg til en representant fra det norske generalkonsulatet i Murmansk.

På dannelsen av nettverk i russisk i september kom det frem at det var ønsket om å utarbeide læremidler til bruk i russiskundervisningen da det er svært mangelfullt i dag. Fylkesmannen har lovet å være behjelpelig med å finne frem til midler som det kan søkes på i denne sammenhengen. Nytt nettverksmøte planlegges i mars 2014.

I år har vi tildelt midler til 29 prosjekter i Nordland, Troms og Finnmark. Vi finner både kulturskoler, barnehager, grunnskoler og videregående skoler blant de som er tildelt midler i år. Vi har 13 tildelinger til prosjekter i Finland og 16 tildelinger til prosjekter i Russland.

Det ble vurdert endringer i den godkjente strategiplanen, men Fylkesmannen og utdanningsdirektoratet ble etter dialog enig om at vi skulle arbeide etter strategiplanen ut perioden slik den forelå. Vi hadde en avtale om at noen prosjekter som fikk tildelt midler i år, også skulle benytte en fastsatt sum fra Fylkesmannen til å finansiere veiledning fra det Nasjonale senteret for fremmedspråk. Etter en tid viste det seg at fremmedspråksenteret hadde oppfattet at det ikke skulle veilede årets nordområdeprosjekt etter avtale med Utdanningsdirektoratet. De prosjektene som hadde fått øremerkede midler, fikk da bekjed om at de kunne benytte disse midlene i sin helhet til sine prosjekt.

Fylkesmannen har over tid opparbeidet seg god kompetanse på de tre områdene under dette resultatområde, og som Utdanningsdirektoratet benytter seg av i ulike sammenhenger. Med bakgrunn i dette mener vi resultatkravene er innfridd.

Resultatområde 33 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet

Tilsyn har vært ett av hovedarbeidsområdene, og det har vært en økning fra 2012. Vi har vektlagt å tilføre kompetanse på tilsynsområdet til flest mulig ved kontoret som arbeider med barnehager slik at det sikres at oppdraget kan gjennomføres selv om det oppstår uventende situasjoner (vakanse etc.) Ved ekstern skolering og også ved intern skolering sikres det at kompetanse blir ved avdelingen.

Det har vært svært arbeidskrevende å veilede og føre tilsyn med økonomisk likeverdig behandling. For å øke kompetansen på området har avdelingen samarbeidet tett med rådgiver på kommunenøkonomi i Fylkesmannens stab.

Metodikken for tilsynene har vært tilpasset den metodikken som brukes ved tilsyn i grunnopplæringen. Dette er gjort for å ha et likt utgangspunkt når avdelingen er på tilsyn.

Totalt sett for resultatområde 33 mener vi at vi har utført de oppdrag som ligger i embetsoppdraget.

33.1 Tilskuddsforvaltning

Fylkesmannen har ikke mottatt søknader om investeringstilskudd og tilskudd til faste plasser i midlertidige lokaler i 2013. Fylkesmannen har heller ikke mottatt noen klager på tilskuddsordninger i 2013.

Fylkesmannen har gjennomført to stikkprøvekontroller på investeringstilskudd i forbindelse med innsamling og kontroll av årsmeldingsskjemaer i Basil. Dette er tilskudd som ble tildelt i 2009 og 2010. Barnehagens eier og drift, adresse, antall barn og antall ansatte ble kontrollert. Det framkom ingen merknader eller avvik. Kontrollen er dokumentert med et internt notat.

Det er ikke gjennomført kontroll i forbindelse med tilskudd til faste plasser i midlertidige lokaler ettersom alle mottakere av tilskuddet er flyttet over i permanente lokaler.

Fylkesmannen har innen fristen kontrollert og gitt tilbakemelding til Utdanningsdirektoratet på antall minoritetsspråklige barn i barnehage.

Det vises for øvrig til egen rapport på tilskuddsområdet.

Med bakgrunn i ressurser og god kompetanse hos saksbehandlerne mener vi at resultatkravene i embetsoppdraget er innfridd.

33.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen i Finnmark har avgjort to klagesaker i 2013. Begge sakene gjaldt forskrift om økonomisk likeverdig behandling av ikke-kommunale barnehager.

Fylkesmannen har ikke mottatt saker hvor klager henvender seg på nytt fordi barnehageeier/barnehagemyndighet ikke har fulgt opp vedtaket.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 125 dager. Ingen av sakene ble behandlet innen 3 måneder noe som innebærer at resultatkravet ikke ble innfridd. Dette skyldes dels at sakene innebar utfordringer både med juridiske og økonomiske problemstillinger. Dels skyldes saksbehandlingstiden at man avventet lukking av tilsyn i den aktuelle kommunen som ville ha virkning for klagebehandlingen. Det er ikke iverksatt tiltak som følge av at resultatkravet ikke er innfridd.

Type Klage	Medhold/delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Sum
Barnehageloven § 10	0	0	0	0	0
Barnehageloven § 16	0	0	0	0	0
Forskrift om familiebarnehager § 7	0	0	0	0	0
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0	0	0	0	0
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd	0	0	2	0	2
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak frå utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	0	0	0	0	0
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3	0	0	0	0	0

Merknad

33.3 Informasjon og veiledning

Tiltak til at aktuelle målgrupper er gjort kjent med regelverk og nasjonal barnehagepolitikk:

For å gjøre barnehageeiere og barnehagemyndighet kjent med regelverk og nasjonal barnehagepolitikk har Fylkesmannen arrangert regionale samlinger. I 2013 har Fylkesmannen arrangert fire fagsamlinger, to i Øst-Finnmark og to tilsvarende i Vest-Finnmark. I tillegg har vi arrangert en barnehagekonferanse lagt til Vadsø.

Hovedtema på fagsamlingene har vært:

- spesialpedagogisk hjelp og tidlig innsats i barnehagen
- samarbeid mellom barnehage og barnevern med utgangspunkt i meldeplikten og veilederen "Til barnets beste"
- kompetanse og rekruttering (Glød)
- regelverk og lovendringer i barnehageloven
- Fylkesmannens tilsyn med barnehagemyndigheten

- veiledning av nyutdannede barnehagelærere
- barns trivsel – voksnes ansvar (veileder)
- språk i barnehagen (veileder)

Presentasjoner av temaene har vært gjort i samarbeid med Fylkesmannens helse- og sosialavdeling, Utdanningsdirektoratet og Universitetet i Tromsø. Tilbakemeldingene fra deltakerne har vært meget positive.

Fylkesmannen har også arrangert en barnehagekonferanse for hele fylket hvor barns psykososiale miljø i barnehagen var tema. Tema ble valgt med bakgrunn i nasjonale føringer.

Vi mener å ha god effekt på å dele fag/regelverkssamlinger geografisk og med både barnehageeier og barnehagemyndighet tilstede samtidig. Vi har tidligere registrert at når samlingene har vært lagt til *enten* Øst- eller Vest-Finnmark, har mange valgt ikke å delta. Både kommunale og ikke-kommunale barnehageeier deltar oftest med styrer/daglig leder i barnehagen. Mange kommuner har ikke barnehageansvarlig i kommuneadministrasjonen, og barnehagemyndigheten kan være ulikt delegert fra kommune til kommune.

En del kommuner har ikke prioritert å delta på fag/regelverkssamlingene Fylkesmannen har arrangert. Vi mener at det har hatt en positiv effekt for barnehagen og kvaliteten i barnehagen at styrerne deltar på fagsamlingene ettersom de får informasjon uavhengig av om kommunen deltar eller ikke. I tillegg kan de delta i dialoger og benytte samlingen til veiledning og spørsmål, noe som videre kan bidra til refleksjon og utvikling. Vi mener også det er viktig at Fylkesmannen bidrar til riktig lovforståelse hos barnehageeierne og styrerne. Vi har erfart gjennom samlingene at det er ulik kunnskap hos styrerne når det gjelder barnehageloven med forskrifter.

Det er mulig at kommunene i mindre grad deltar fordi barnehageeier/styrer deltar og derfor ikke ser behovet. Det at barnehagemyndighet/barnehagefaglig ansvarlig på kommunenivået ikke deltar, er en utfordring som diskuteres fortløpende hos Fylkesmannen. Det er også en oppfordring fra Utdanningsdirektoratet fra forrige årsrapport at embetet må sikre at kommuner uten barnehagefaglig ansvarlig deltar på samlinger. En måte vi tenker å løse dette på, er å arrangere en fagsamling/regelverksamling for barnehageeier og barnehagemyndighet sammen og en fagsamling/regelverkssamling bare for barnehagemyndigheten. På denne måten er det mulighet for at barnehagemyndigheten er tvunget til å se at deltakelse er viktig. Et annet argument som tidvis brukes fra kommunen er at de ikke har tid eller råd til å delta på fagsamlinger. Vi har ikke landet på hvordan vi skal imøtekomme utfordringen.

Å arrangere en barnehagekonferanse i Finnmark anser vi som positivt bla annet fordi barnehageansatte som gruppe får mulighet til å møtes, spesielt for ansatte i kommuner som bare har en barnehage. I tillegg er det en flott mulighet til å få faglig påfyll med oppdatert forskning og kunnskap. Tilbakemeldingene fra deltakerne er udelt positive.

Barnehageloven med forskrifter har vært tema for veiledning både der hvor tilsyn har avdekket lovbrudd og der årsmeldinger i Basil viser lovbrudd. Norm om pedagogisk bemanning, dispensasjon fra utdanningskravet og godkjenning av barnehager er de tema hvor det har vært registrert flest henvendelser og lovbrudd. Der hvor årsmeldingene i Basil har vist lovbrudd, har Fylkesmannen tatt en proaktiv veiledningsrolle hvor vi har tatt initiativ til veiledning med barnehagemyndigheten. I disse tilfellene består veiledningen mest av hvordan kommunen kan bruke årsmeldingsskjemaene som bakgrunn for tilsyn, og at kommunen kan følge opp lovbrudd i barnehagene med tilsyn og rett lovforståelsen av pedagognormen. Informasjonen og veiledningen er gitt på forskjellige måter: ved møter, på samlinger, ved samtaler og skriftlig ved brev og e-poster.

Fylkesmannen vil også i 2014 ha fokus på kommunens tilsyn med barnehager og håndtering av pedagogisk bemanning i barnehagene.

I 2012 foretok Fylkesmannen en spørreundersøkelse i kommunene, noe som bidro til et bedre kunnskapsgrunnlag om lokale behov. I 2013 har vi ikke gjort det med bakgrunn i ressurser og tid. Det er ønskelig å kunne gjennomføre en ny spørreundersøkelse i 2014.

Veiledning til kommuner om forskrift om likeverdig behandling ved tildeling av offentlige tilskudd:

Fylkesmannen har særlig hatt fokus på to kommuner hvor vi har valgt å gi veiledning ved beregning av tilskudd.

Den ene av kommunene har en kommunal og en ikke-kommunal barnehage. De driver den kommunale barnehagen økonomisk effektivt med lave budsjetter. Det offentlige tilskuddet til den ikke-kommunale barnehagen er såpass lavt at den har vanskeligheter med å holde driften i gang. Ved gjennomgang av kommunens budsjett, kan det se ut som om kommunen har innlemmet alle utgiftsposter i sin beregning selv om budsjettallene er meget lave. Fylkesmannen hadde en grundig veiledning av kommunen i 2012 om beregning av tilskudd. Selv

om tilskuddsbeløpet er lavt, ser det ut til at veiledningen har hatt effekt. Fylkesmannen vurderer den økonomiske situasjonen til både den ikke-kommunale og den kommunale barnehagen som bekymringsfull, sett i sammenheng med kvaliteten for barn og i sammenheng med lovpålagte oppgaver. Den ikke-kommunale barnehagen har klagt på lavt tilskudd i 2013 til Fylkesmannen. Saken er ikke ferdigbehandlet.

Det har vært krevende å gi veiledning til den andre kommunen. Fylkesmannen gjennomførte tilsyn med denne kommunen i 2012. I tillegg er det tre klager fra kommunen som ligger til behandling. Veiledningen til denne kommunen har skjedd over en periode på to år (2012 og 2013). Saken har vært komplisert fordi kommunen ikke har dokumentasjon på hvor stor andel av det offentlige tilskuddet de ikke-kommunale barnehagene mottok i 2010. Andelen fra 2010 får konsekvenser for kommende år. Det har vært store utfordringer for kommunen å skulle regne dette på nytt i ettertid. Kommunen har brukt mye energi på å rette forholdene, men er ennå ikke i mål.

Fylkesmannen har lagt vekt på å ha god dialog med de kommuner som forvalter offentlige tilskudd til ikke-kommunale barnehager. Vi har tatt i bruk et spørreskjema hvor kommunen bl.a. svarer på hvordan de ønsker å få informasjon, hvilke tema de spesifikt opplever som utfordrende og oversikt over tilskuddssatsene. Ønsket fra kommunene er å få informasjon skriftlig per e-post og at veiledningen skal ta utgangspunkt i opplevde behov og ikke på et generelt grunnlag på samlinger. Svarene vil bli brukt som bakgrunn for planlegging av aktivitet i 2014.

Enkelte ganger har kommunene behov for spesifikk og detaljert veiledning, og noen ganger ønsker de at Fylkesmannen skal kontrollere om de har håndtert utregningen rett. Det å være veileder og klagebehandler kan være utfordrende og vanskelig.

Vi opplever det som nyttig å få god oversikt over kommunene som håndhever regelverket om offentlige tilskudd. Vår erfaring er at behovet for veiledning er ulikt fra kommune til kommune. For at veiledningen skal bli treffsikker, er det nødvendig med god oversikt og kunnskap fra Fylkesmannens side. Vi mener å ha innfridd kravet til veiledning ved at tema og metode har vært individuelt tilpasset kommunenes behov. Fylkesmannen har avsatt ressurser og fagkompetanse til å håndtere spørsmål om økonomisk likeverdig behandling. Rådgiverne som behandler dette temaet består av juridisk, økonomisk og barnehagefaglig kompetanse.

Retten til barnehageplass.

Fylkesmannen rapporterte innen fristen på egen mal i september om retten til barnehageplass. Alle kommuner innfrir retten, men ikke alle søkere fikk oppfylt førstevalget. Samtlige kommuner har supplerende opptak ved ledige plasser.

Samiske barn i barnehagen

Fylkesmannen samarbeidet med Fylkesmannen i Troms og Sametinget om et språkseminar for ansatte i samiske barnehager. Det er en utfordring å utvikle kompetansen i samisk blant personale i barnehager som ikke er rene samiske barnehager. Mangel på kvalifisert personell med samisk er reell, og det vil fortsatt være en stor utfordring å arbeide videre med denne problematikken.

Fylkesmannen har etablert samarbeid med Sametinget. I denne forbindelse prøver vi å se sammenheng mellom barnehager og grunnopplæringen slik at overgangen ikke blir for vanskelig. Det ble derfor arrangert et møte der samisk språk der ansatte i barnehage og grunnskole deltok. Senter for samisk i opplæringen var involvert i opplegget til møtet.

Fylkesmannen har god og høy kompetanse på barnehagefeltet. Rådgiverne på området har juridisk, barnehagefaglig og spesialpedagogisk kompetanse og god erfaring fra Fylkesmannens arbeidsoppgaver. På bakgrunn av overnevnte vurderinger mener vi at resultatkravet er innfridd. Tiltakene vi har igangsatt, har fungert godt, og vi anser å ha høy måloppnåelse på å informere og veilede.

33.4 Tilsyn

Tilsynsystema og tilsynsobjekt er valgt etter en vurdering av:

- Hvorvidt kommunen har endret praksis etter tidligere tilsyn med samme tema
- Om kommunen har barnehagefaglig ansvarlig/eller tilgang til barnehagefaglig kompetanse i kommunen
- Antall dispensasjoner fra utdanningskrav til pedagogisk leder og styrer
- Antall dispensasjoner fra norm om pedagogisk bemanning
- Størrelse på kommunen og antall barnehager i kommunen
- Om kommunen har både kommunale og ikke-kommunale barnehager eller bare kommunale barnehager

- Henvendelser fra barnehageeiere evt. andre, henvendelser fra kommunen selv og deltakelse på samlinger i regi av Fylkesmannen

Basil brukes gjennomgående til alle tilsyn som grunnlag for vurderingen av tema og objekt.

Fylkesmannen planla til sammen 9 tilsyn med kommunen som barnehagemyndighet: tre stedlige og seks skriftlige. Sju av disse ble avsluttet i 2013, og to vil bli avsluttet i 2014. Årsaken til dette er at tilsynene ble åpnet sent på høsten 2013, Oversikt over de sju avsluttede er som følger:

- Kvalsund kommune: §§ 16, 17 og 18 med tilhørende forskrifter, skriftlig
- Berlevåg kommune: §§ 16, 17 og 18 med tilhørende forskrifter, skriftlig. Tilsynet med Berlevåg kommune endret innretning underveis fra stedlig til skriftlig tilsyn.
- Båtsfjord kommune, § 10, skriftlig
- Nordkapp kommune: Oppfølgingstilsyn §§ 10, 16, 17 og 18 med tilhørende forskrifter, skriftlig
- Lebesby kommune: §§ 16, 17 og 18 med tilhørende forskrifter, stedlig
- Hasvik kommune: §§ 16, 17 og 18 med tilhørende forskrifter, stedlig
- Vadsø kommune: §§ 17 og 18 med tilhørende forskrifter, stedlig

To av tilsynene har vært oppfølgingstilsyn, og det har blitt avdekket at kommunene ikke har endret praksis – selv om nye rutinebeskrivelser er gjort og egenerklæring fra siste tilsyn sier de har rettet lovbruddet. Vi kan se en tendens til at de kommunene hvor delegering av barnehagemyndigheten er uklar og hvor kommuner har dårlig kjennskap til barnehageloven, har vanskeligheter/”ser gjennom fingrene” med å prioritere lovpålagte myndighetsoppgaver. Andre kommuner som har barnehageansvarlige i administrasjonen og hvor delegeringen er klar, tar påleggene seriøst og ønsker å håndtere regelverket rett. Der hvor kommuner har hatt problemer med å rette lovbrudd, har Fylkesmannen bidratt med veiledning.

Noen av tilsynene er ikke ferdige. De ble åpnet i 2013, men avsluttes i løpet av 2014. Flere uheldige omstendigheter som fravær og andre hendelser har ført til at tilsynsarbeidet har blitt utsatt.

Fylkesmannen i Finnmark har i hele 2013 gjennomført tilsynene på barnehageområdet etter metodehåndbok for grunnopplæringen. Ny og revidert metodehåndbok vil bli tatt i bruk i 2014.

Endelige tilsynsrapporter legges fortløpende ut på vår hjemmeside.

Fylkesmannen i Finnmark har deltatt med en representant i arbeidsgruppa som har revidert metodehåndboka i tilsyn for barnehage og grunnopplæring. Arbeidet har vært positivt og læringsrikt.

Tilsammen har fire rådgivere deltatt på tilsyn etter barnehageloven. Alle har mer eller mindre deltatt på sentrale kurs om tilsyn og tilsynsmetode. Fagsammensetningen har vært juridisk, skolefaglig og barnehagefaglig bakgrunn. Tilsynsarbeid har hatt høy prioritet på avdelingen. Med bakgrunn i dette mener vi å ha innfridd resultatkravene i embetsoppdraget.

Se forøvrig annen rapportering i henhold til embetsoppdraget.

33.5 Kontroll av årsmelding per 15/12 og årsregnskap for ikke-kommunale barnehage

Årsmelding

Alle barnehager og barnehageeiere har rapportert innen fristen. En kommune har hatt problemer med å motta utfylt årsmeldingsskjema fra en ikke-kommunal barnehage. De fleste kommuner startet arbeidet med årsmeldinger tidlig, mens enkelte kommuner kom sent i gang og forsto ikke hva de skulle gjøre. Dette gjaldt spesielt en kommune som ikke har barnehagefaglig kompetanse i kommuneadministrasjonen. Fylkesmannen har veiledet både barnehageeiere og barnehagemyndighet i forbindelse med utfylling av skjemaene.

Alle årsmeldingene er kvalitetssikret av Fylkesmannen, spesielt opplysninger om antall barn over og under tre år, antall minoritetsspråklige barn, antall pedagogiske ledere og styrere, antall pedagogiske ledere/styrer med dispensasjon og evt. endringer i leke- og oppholdsareal i barnehagen. Det var en del feilrapporteringer på punkt 3 e og 8 som nå er rettet opp.

Oversikt over antall minoritetsspråklige barn i barnehage ble meldt til Utdanningsdirektoratet innen fristen.

Årsregnskap

En kommune har hatt problemer med å innhente årsregnskap fra en ikke-kommunal barnehage. En annen kommune (den samme som hadde problemer med å følge opp årsmeldingene) har ikke godkjent årsregnskap, selv etter purringer fra Fylkesmannen.

Oppdraget har vært løst av to rådgivere med god barnehagefaglig kompetanse. Fylkesmannen mener å ha innfridd resultatkravene i embetsoppdraget.

Resultatområde 34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen

Fylkesmannen anser at resultatområde 34 er gjennomført i tråd med oppdraget. Under hvert delresultatområde kommenterer vi hva vi mener vil være et forbedringspotensiale hos oss.

Nytt av året er at Fylkesmannen har initiert til prosjektet "Sjumilssteget" som er en tverrfaglig satsting hos Fylkesmannen. Denne satsingen innbefatter også barnehager.

34.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Vennskap og deltakelse:

Med utgangspunkt i kompetanseutvikling har Fylkesmannen hatt spesielt fokus på vennskap, det psykososiale miljøet i barnehagen og personalets ansvar. Sent i 2012 lyste Fylkesmannen ut midler til prosjekt- og pedagogisk utviklingsarbeid med utgangspunkt i kompetansestrategien "Vennskap og deltakelse". Målet med midlene var å stimulere barnehagene i Finnmark til å arbeide praktisk med dannelsesbegrepet i barnehagen, samt å arbeide med vennskap og inkludering. Vi oppfordret spesielt samiske barnehager til å søke. Ingen samiske barnehager søkte, men en norsk barnehage med samisk avdeling har gjennomført prosjektarbeid med vennskap som tema. Vi vil spesielt trekke fram et utviklingsprosjekt som heter "Vennskap – en ring av gull", gjennomført av Maurtua barnehage og sluttført i 2013. Barnehagen mener selv at prosjektarbeidet har vært vellykket. Arbeidet vil fortsette selv om prosjektperioden er over. Mer detaljert informasjon om prosjektet finnes på vår hjemmeside.

Fylkesmannen prioriterte å lyse ut midler til pedagogisk utviklingsarbeid i barnehagene i håp om å stimulere barnehageeiere og barnehager til å arbeide utviklingsrettet. Ingen barnehager i Finnmark har deltatt i sentralt initierte prosjekt i samarbeid med U/H sektoren, det være seg prosjekter Utdanningsdirektoratet eller nasjonale sentrer som Nafø har igangsatt. Finnmark ligger langt fra Oslo eller sentrale bystrøk og mange kommuner ligger langt fra kompetansesentra. Det medfører at barnehager i Finnmark ikke blir spurt om deltakelse. For oss har det vært viktig å sende ut signaler om at barnehagene i dette fylket også kan og skal få en mulighet til å arbeide utviklingsrettet.

Fylkesmannen har arrangert en stor barnehagekonferanse med tittel "Kan æ vær lamme dæ?" om vennskap og det psykososiale miljøet i barnehagen. Maurtua barnehage bidro på konferansen med erfaringer fra prosjektet "Vennskap - en ring av gull". Dette ble veldig godt mottatt av både deltakere og andre som holdt innlegg. Konferansen hadde stor oppslutning. Innledere til konferansen var Tove Flack fra Nasjonalt senter for læringsmiljø og atferdsforskning og Berit Bae fra Høgskolen i Oslo. Konferansen ble fulgt opp av fagsamling for barnehageeiere og barnehagemyndighet med veilederen "Barns trivsel – voksnes ansvar" hvor Mari Fagerheim fra Utdanningsdirektoratet bidro. For at flest mulig skulle ha anledning til å komme, ble fagsamlingen holdt to steder i fylket. Deltakerne på konferansen og fagdage har gitt tilbakemeldinger om at arbeid med veilederen var igangsatt i flere barnehager. Mange pedagoger har også meldt at kunnskap- og erfaringsspredning er en viktig motivasjonssfaktor for pedagogisk arbeid i barnehagen.

Fylkesmannen nedsatte i 2012 en tverrfaglig barn- og ungegruppe på embetet som skulle forberede igangsetting av Sjumilssteget som Fylkesmannen i Troms har utarbeidet. Det ble avholdt en "Kick-off" samling for alle kommuner i Finnmark høsten 2013. På denne samlingen hadde vi en sesjon om barn og unges psykososiale miljø i barnehage og skole. Veilederen "Barns trivsel - voksnes ansvar" og "Manifest mot mobbing" dannet bakgrunn for presentasjonen. Deltakelsen på konferansen og sesjonen var tverrfaglig, og vi anser det som positivt at informasjon om barn og unges psykososiale miljø spres til andre grupper enn bare barnehager og skoler.

Veiledning av nyutdannede barnehagelærere:

Fylkesmannen har ved flere anledninger tidligere år spredd informasjon om intensjonsavtalen mellom KS og KD vedrørende villedning av nyutdannede barnehagelærere. I 2013 valgte vi å ha fokus på dette temaet i en fagsamling for barnehageeiere og barnehagemyndighet. Liv Carstens Knudsen, koordinator for

veiledningsstudiene ved institutt for lærerutdanning og pedagogikk v/ Universitetet i Tromsø sto for det faglige innholdet. Intensjonen vår var bl.a. å sette søkelys på barnehageeierens ansvar, samt hvilke ringvirkninger dette kan ha for barn, barnehage/organisasjonsutvikling og rekruttering.

Kompetansemidler:

Fylkesmannen har prioritert å spre informasjon om kompetansestrategien Vennskap og deltakelse til alle kommuner, alle barnehager, alle nettverk/regioner og begge høgskolene i Finnmark. Informasjonen har skjedd på e-post, i brevpost, informasjon på samlinger og møter.

Fylkesmannen inviterte alle kommuner til å søke om kompetansemidler i tråd med fullmaktsbrev og kompetansestrategi. Alle kommuner som har søkt og fått midler har levert kompetanseplan i søknaden. Søknadene viser også at både kommunale og ikke-kommunale barnehager er inkludert i de lokale kompetanseplanene.

Til tross for god informasjon fra Fylkesmannen har to kommuner i Øst-Finnmark valgt ikke å søke om kompetansemidler. Den ene kommunen har forklart at de ikke har budsjettert egne midler til kompetanseutvikling av ansatte i barnehagen grunnet dårlig økonomi, og at summen de får tildelt fra Fylkesmannen til kompetanseutvikling, er for liten til at det monner. Den andre kommunen har ikke gitt noen forklaring til tross for flere henvendelser fra Fylkesmannen. Utdanningsdirektoratet har i sine tildelinger til Fylkesmannen beregnet tilskudd til kompetansemidler etter en fordelingsnøkkel basert på antall kommuner og antall barn i barnehage. Finnmark tildeles færrest midler, selv om kostnadene til kompetanseutvikling er meget store - gjerne større enn det sentrale fylker og kommuner har. Det er meget kostbart å engasjere eksterne kursholdere. I tillegg til timesatsen kommer reiseutgifter og overnatting. Mange kommuner og barnehageeiere har gitt tilbakemelding på at å sende to - tre ansatte på et kurs i Oslo eller Tromsø, sprenger kompetansebudsjettet.

Kompetanseheving for assistenter:

Kompass:

Fylkesmannen har hatt et konstruktivt og godt samarbeid med Høgskolen i Finnmark ved utformingen av kompetanseutvikling for assistenter og fagarbeidere i barnehagen (Kompass). For oss har det vært viktig å tilrettelegge kompetansehevingstilbudet på en slik måte at det skal nå flest mulig assistenter i barnehagen uavhengig av geografi og bosetting.

Da den første fullmakten til kompetanseheving for assistenter kom sommeren 2011, kunne ikke Høgskolen i Finnmark igangsette et utdanningstilbud før i 2012. Midlene i budsjettåret 2013 vil derfor bli benyttet i 2014. Kurset/utdanningen som pågår i 2013/14 er basert på midler tildelt i 2012.

Pågående kurs/utdanning ble startet høsten 2013, avsluttes våren 2014 og gjennomføres i Alta med tre stedlige samlinger og 2 nettbaserte samlinger. 19 assistenter meldte seg til utdanningen, mens 14 deltok på 1. samling. Vi ser at deltakerne på Kompass-studiet er fra flere kommuner i Vest-Finnmark til tross for reiseavstander. Vi tror deltakelsen er et resultat av utdanningens tilgjengelighet ved at studiet delvis er tilrettelagt som nettsamlinger.

Fylkesmannen har mottatt tilbakemeldinger fra assistenter som ønsker å delta, men som opplever at arbeidsgiver/barnehageeier ikke vil tilrettelegge for deltakelse grunnet økonomi (vikarutgifter), og fordi det er vanskelig å skaffe vikarer.

Fagbrev:

Totalt viser Basil-tall at det er 635 assistenter totalt i Finnmark, hvorav 185 er barne- og ungdomsarbeidere. Tre av kommunene har ingen ansatte med fagbrev, mens andre kommuner har tilbudt alle assistenter fagarbeiderutdanning (før 2013). Som et eksempel kan vi vise til Tana kommune som har over 50 % tilsatte i assistentstillinger med fagbrev. Til sammenligning har tre kommuner ingen ansatte med fagbrev. Disse kommunene har heller ikke søkt om deltakelse i praksiskandidatordningen. Fylkesmannen vurderer å rette ekstra informasjon om ordningen til disse kommunene i 2014.

Totalt har Fylkesmannen tildelt 72 000 kroner til fem kommuner og 24 assistenter som ønsker å avlegge fagprøve som praksiskandidat. Etter informasjon fra fylkeskommunen om utgifter den enkelte har ved å avlegge fagprøve, har vi gitt et tilskudd på 3 000 kroner per kandidat. Deltakerne kommer fra både kommunale og ikke-kommunale barnehager. Kommunene har selv ønsket å samarbeide med fylkeskommunen og OPUS i forbindelse med å avlegge fagprøve.

Rekruttering:

Fylkesmannen har etablert et Glød-nettverk som arbeider med rekruttering til arbeid i barnehagen, deriblant å synliggjøre for menn at det kan være attraktivt å jobbe i barnehagen. Gruppen har hatt tre møter, og oppgaver er fordelt blant medlemmene. Gruppen har bla. deltatt på lokale messer for utdanning, og det er avholdt seminar.

Når Fylkesmannen er på sine kommunebesøk, gjennomgår vi data fra kommunen på forhånd, blant annet for å se hvordan dekningen av faglært personale er. Det blir satt opp et dialogpunkt om hvordan kommunen kan arbeide for å bedre rekrutteringen. Det er viktig fra vår side ikke bare ensidig se på barnehager, men se på hvordan kommunen arbeider generelt med rekruttering. Spesielt små kommuner som det er mange av i Finnmark, er er sårbare når det gjelder å rekruttere og ikke misnt beholde fagfolk.

Likestilling:

Dette arbeidet må sees i sammenheng med rekruttering. Fylkesmannen har nedsatt ei gruppe av ulike samarbeidspartnere for å arbeide med dette oppdraget. Gruppen har hatt to møter i 2013. For å få et bedre grunnlag for arbeidet, ble det foretatt en spørreundersøkelse blant kommunene for å få en oversikt over situasjonen i fylket.

Det er videre arrangert seminar, og noen fra gruppa har deltatt på utdanningsmesser for å synliggjøre at det er behov for menn både i barnehager og skoler.

Ut fra ressurser og kompetanse anser vi resultatkravet som oppnådd.

Se for øvrig egen tabellrapportering.

Kompetansetiltak	Samarbeidspartner/UH-institusjoner m.fl.	Antall deltakere totalt	Antall deltakere fra kommunale barnehager	Antall deltakere fra ikke-kommunale barnehager
Videreutdanning i barnehagepedagogikk		0	0	0
PUB-studier		0	0	0
Kompetansehevingssstudie for assistenter	Høgskolen i Finnmark	14	8	6

Kompetansetiltak jf 20 mill.	Samarbeidspartner/UH-institusjoner m.fl.	Antall deltakere totalt	Antall deltakere fra kommunale barnehager	Antall deltakere fra ikke-kommunale barnehager	Midler pr tiltak (kr)
Fagbrev (praksiskandidatordningen)	Kommunene samarbeider med Finnmark fylkeskommune	24	19	5	3000
Basiskompetanse for assistenter		0	0	0	0

34.3 Andre satsingsområder

Styrking av kompetanse på språkstimulering for minoritetsspråklige barn i samarbeid med fagmiljø:

Fylkesmannen har samarbeidet med Nafø om å styrke barnehagenes kompetanse på språkstimulering og flerkulturell pedagogikk. Vi har arrangert en konferanse hvor tema var:

- flerspråklig utvikling hos barn i førskolealder
- holdningsskapende arbeid
- flerspråklig arbeid uavhengig av tospråklig assistanse
- å tilrettelegge for vennskap, lek og deltakelse.

Foruten Nafø, bidro også tidligere fokusbarnehage i Finnmark på konferansen. Konferansen ble avholdt i Alta med nærmere 50 deltakere. Tilbakemeldingene fra deltakerne var meget positive, spesielt fordi mange av temaene var praktisk rettet.

Ny Nafø barnehage i Finnmark er Elvetun barnehage i Hammerfest. Dette er en barnehage med barn fra mange ulike kulturer og språk. Barnehagen er tildelt midler til et spennende pedagogisk utviklingsarbeid som vi håper kan få betydning også for andre barnehager. Utviklingsarbeidet omhandler å utvikle tiltak til bedre språkforståelse og å øke ordforrådet blant minoritetsspråklige barn ved hjelp av musikk, rytme, melodi og klang. Nordvågen

barnehage er også tildelt midler til språkstimulering for minoritetsspråklige barn. De ønsker å gjennomføre "Lek i butikk" prosjektet som har hatt god effekt i andre fylker.

Til barnets beste – veileder:

Veilederen Til barnets beste har vært et tverrfaglig samarbeid hos Fylkesmannen mellom oppvekst- og utdanningsavdelingen og helse- og sosialavdelingen. Veilederen og meldeplikten har vært et eget tema på fylkesmannens fagsamlinger med barnehageeier og barnehagemyndighet.

Samisk:

Vi viser til vår redegjørelse under resultatområde 33.3 som går over i oppdraget under dette resultatområde. Vi vil her bare spesifisere at det er opprettet kontaktpunkter med Sametinget, og Sametinget er med i forarbeid til kurs og konferanser.

To samiske barnehager fikk tildelt kompetansemidler til utvikling av metoder til språkopplæring og digitale verktøy i spåkopplæringen.

Ut fra kompetanse og ressurser mener vi at vi har innfridd resultatkravet.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
31.1 Tilsyn	kr 1 187 082,26	kr 0,00
31.4 Informasjon og veiledning	kr 939 994,03	kr 20 000,00
31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartl. prøver	kr 172 993,42	kr 808 251,89
31.9 Annet tilsyn og forv. på utd.omr. (rest 31)	kr 0,00	kr 0,00
32.2 Kompetanseutvikling	kr 95 207,86	kr 50 308,38
32.3 Skoleporten	kr 169 941,77	kr 0,00
32.9 Andre oppg. for økt kval. i gr.oppl.(rest 32)	kr 1 771 686,95	kr 114 673,40
33.1 Tilskuddsforvaltning	kr 0,00	kr 0,00
33.2 Klagesaksbehandling	kr 0,00	kr 0,00
33.3 Informasjon og veil. bh	kr 0,00	kr 0,00
33.4 Tilsyn	kr 305 506,97	kr 0,00
33.5 Kontroll av årsmelding og årsregnskap	kr 0,00	kr 0,00
33.9 Andre tilsyn og forv. på b.hageomr. (rest 33)	kr 42 415,38	kr 0,00
34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen	kr 1 084 034,23	kr 8 960,00
36 Landsdekkende oppgaver KD	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under KD	kr 89 670,85	kr 14 000,00
Sum:	kr 5 858 533,00	kr 1 016 193,00

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 41 Tilsyn og klagesaksbehandling etter barnevernloven

Se punktene under.

41.1 Hendelsesbasert tilsyn

Vi hadde 20 saker som ikke var avsluttet ved utgangen av 2012. Det kom inn 28 saker i 2013. 26 saker ble behandlet i løpet av året og det ble konkludert med 11 lovbrudd. Ved utgangen av 2013 sto 22 saker ubehandlet.

Flere av sakene omhandler beklagelser knyttet til ulike forhold ved barneverntjenestens håndtering og behandling

av saken. De 11 sakene der vi konkluderte med lovbrudd omhandler forhold som barneverntjenestens behandling av melding og undersøkelser, oppfølging av tiltak og oppfølging av samvær.

41.2 Planlagt tilsyn

Vi gjennomførte 4 individtilsyn, derav 3 meldte og 1 uanmeldt, ved de to barnevernsinstitusjonene i fylket. Det ble ikke gjennomført systemrevisjon ved noen av institusjonene. Disse prioriteringene ble foretatt etter ROS-vurderinger som vi meddelte Statens helsetilsyn ved begynnelsen av året.

Som ledd i landsomfattende tilsyn med barneverntjenestene i kommunene ble det gjennomført tilsyn ved de kommunale barneverntjenestene i Kautokeino, Alta og Porsanger barnverntjeneste. Alle tre tilsynene inngikk i det landsomfattende tilsynet rettet mot kommunens arbeid med oppfølging av barn i fosterhjem. Det ble funnet lovbrudd i en av de tre kommunene.

Eksempler på lovbrudd er: Kommunen sikrer ikke oppfølging og kontroll av det enkelte barns situasjon i fosterhjemmet

41.3 Klagesaker

Ved utgangen av 2012 hadde vi 1 sak som ikke var avsluttet. Denne saken ble avvist da det ikke var en rettighetsklage etter § 6-5. Vi fikk inn 2 saker i 2013. Disse to sakene kom inn i slutten av desember og er ikke ferdig behandlet ved utgangen av 2013.

Fylkesmannen har i 2013 behandlet 12 klager fra beboere på institusjonene eller fra deres foresatte. Alle omhandler klager over enkeltvedtak, jf. rettighetsforskriften § 26 første ledd. Ingen av klagenes gjelder andre brudd på rettighetsforskriften, jf. § 27 annet ledd.

10 av sakene omhandlet tvang i akutt faresituasjon (§14), en sak var klage på ransaking av rom og eiendeler (§16), og en var tilbakeføring etter rømming (§20).

12 av klagenes omhandler klager over enkeltvedtak, jf. rettighetsforskriften § 26 første ledd

Det vises forøvrig til rapport sendt Statens helsetilsyn den 20.01.2013.

41.9 Andre oppdrag

Fylkesmannen har gjennomgått de halvårlige rapporteringene fra kommunene, per 30. juni og 31. desember. De sluttførte fristkjemaene fra barneverntjenestene, som er sendt Fylkesmannen ved utløpet av hvert kvartal, er ikke gjennomgått i år som følge av ressursituasjonen.

1 kommune er fulgt aktivt opp i år. Hovedgrunnlaget for denne særlige oppfølgingen var bekymring knyttet til kommunens utførelse av lovpålagte tjenester etter barnevernsloven. Det har i denne forbindelse vært avholdt møter mellom politisk og administrativ ledelse i kommunen og embets- og avdelingsledelsen hos Fylkesmannen.

Det er i 2012 ikke gitt mulkt til noen av kommunene i Finnmark.

I forbindelse med vårt samarbeid med fylkesdumaen og barneombudet i Murmansk gjennomførte vi i 2013 en enkel kartlegging av barnevernssaker i de vel 500 russiske eller blandede norsk-russiske barnefamilieene i Finnmark. På grunnlag av svar fra 11 av våre 17 barneverntjenester, konkluderte vi med at barnevernssaker ikke var hyppigere i disse familieene enn i andre familier i fylket.

Resultatområde 73.1 Klager på økonomisk stønad og kvalifiseringsprogrammet etter lov om sosiale tjenester i NAV

Det er realitetsbehandlet 26 klagesaker etter Lov om sosiale tjenester i NAV i løpet av 2013, derav 1 sak som er kommet inn i 2012. I tillegg er det registrert 2 saker som ikke er realitetsbehandlet, men sendt til rette instans for behandling. Det er kommet inn 26 reelle klagesaker, derav 1 sak som er ferdigbehandlet i 2014.

Fylkesmannen i Finnmark har ikke mottatt noen klagesager etter STL §29, kvalifiseringsprogram.

Saksbehandlingstiden er gjennomsnittlig 24,4 dager for de 26 realitetsbehandlede sakene. Alle sakene er behandlet innen 3 måneder. (100%)

Av de 26 realitetsbehandlede sakene er 21 saker stadfestet, og 5 er opphevet.

Resultatområde 74 Tilsyn etter lov om sosiale tjenester i NAV

Se punktene under

74.1 Hendelsesbasert tilsyn

Vi har ikke hatt henvendelser som har resultert i hendelsesbaserte tilsynssaker på NAV området i 2013.

74.2 Planlagt tilsyn

Landsomfattende tilsyn med kommunens ansvar for å sikre forsvarlig tildeling og gjennomføring av kvalifiseringsprogram, ble gjennomført i to kommuner. I en kommune ble det avdekket 2 avvik, og den andre kommunen ingen avvik. Erfaringer fra tilsynene er formidlet videre i NAV systemet, noe som også har resultert i større fokus på internkontroll og saksbehandling i kontorene.

Det var også planlagt landsomfattende tilsyn i en kommune til - behandling av søknad om økonomisk stønad, med ekstra fokus på søknader fra personer med forsørgeransvar for barn. Grunnet langtidsfravær hos revisjonsleder måtte tilsynsbesøket dessverre avlyses. Kommunen hadde imidlertid sendt inn dokumentasjon på forhånd, og tilsynstemet ga kommunen tilbakemelding og veiledning på innsendt dokumentasjon, særlig søknader og vedtak, som hjelp til forbedringsarbeid videre.

74.9 Andre oppdrag

Vi har i 2013 gjennomført et områdeovervåkningsprosjekt med sammenstilling av forskjellige data for å belyse utviklingen på levekårsområdet i vårt fylke. Analysen tok utgangspunkt i en hypotese som ble framsatt av flere rådmenn, om at sosialhjelpsutbetalingene har økt voldsomt i forbindelse med etableringen av NAV kontorene. Vi gjorde en kartlegging av sosialhjelpsutbetalinger og antall sosialhjelpsmottakere fra 2004 til 2012. Vi ser at det har vært en jevn økning frem til toppåret som var 2009, og at det deretter har avtatt. Vi sammenholdt sosialhjelpsdataene, andre data som arbeidsledighet, inndvandrerandel, uførepensjonister, ungdomsledighet og drop outs fra videregående skole mm. Se for øvrig resultatområde 73.

Kartleggingen ble presentert på vår felles NAV dag 3. oktober, der rådmenn, ordførere og NAV-ledere ble invitert til å diskutere funnene og hvordan de kan brukes i arbeidet med å finne gode strategier for fremtiden.

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling som gjelder helse- og omsorgstjenester

Saksmengden innenfor hendelsesbasert tilsyn og klagesaker har økt også i 2013. Til tross for at vi har prioritert dette arbeidet høyt, har vi ikke greid å redusere restanser eller saksbehandlingstid. Dette skyldes både kapasitetsproblemer hos oss (Finnmarks-permisjon for leger og stor turn over blant juristene) og stort sakstilfang, særlig på Pasientreisesaker som omtales nærmere i 82.3. Økningen i hendelsesbaserte henvendelser har tvunget oss til tøffe prioriteringer av hvilke saker vi går inn i, og forsøke å få til en lokal avklaring i de mindre alvorlige sakene. Det medfører at de sakene vi faktisk går inn, blir stadig mer komplekse og arbeidskrevende.

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

I 2013 fikk Fylkesmannen inn 79 hendelsesbaserte tilsynssaker innen helse og omsorg og ferdigbehandlet 71. Av disse ble 16 avsluttet uten tilsynsmessig oppfølging etter lokal avklaring. De 55 sakene som ble sluttbehandlet som tilsynssaker har en median saksbehandlingstid på 5,7 mnd.

Når det gjelder politisaker, har vi fått 3 henvendelser fra politiet med spørsmål om etterforskning skal iverksettes. I samtlige av disse sakene anbefaler vi ikke at etterforskning iverksettes, men alle sakene ble besluttet fulgt opp som tilsynssak i etterkant. Vi hadde ingen saker i 2013 der Fylkesmannen ba politiet om å etterforske uten forutgående henvendelse fra dem.

82.2 Planlagt tilsyn

Tilsyn ved helsestasjonstjenesten for barn 0 til 6 år ble gjennomført som et egendesignet tilsyn, en kombinasjon mellom stikkprøve-, og egenmeldingstilsyn. Tilsynet ble gjennomført i fire kommuner, som var valgt ut basert på en kartlegging Fylkesmannen gjorde i 2012. Hovedinntrykk etter tilsynene er at helsestasjonene er presset på ressurser, og har redusert sitt tjenestetilbud. Dette går ut over de anbefalte helsekontrollene, både ved at helsekontroller kuttes og at tidspunkter for undersøkelser forskyves og slås sammen. Erfaringene med den valgte tilsynsmetoden er positive, bl.a. har de tilsynte kommunene gitt uttrykk for at det er svært nyttig at helsepersonell og ledelse settes sammen til diskusjon rundt utfordringene i tjenesten. Ulempen er at vi har måttet snevre inn tilsynsystema, samt at mulighetene for en mer dynamisk dialog med kommunen blir mindre. Det siste har vi prøvd å kompensere for ved å presentere funnene fra stikkprøvetilsynet på åpningsmøtet og oversende foreløpig rapport før sluttmøtet, og invitere til dialog i de respektive møtene. Det ble påpekt avvik i to av kommunene og diskutert forbedringer med alle.

Det er gjennomført landsomfattende tilsyn med psykisk helsevern til barn og unge i 2013. Tilsynet har bestått av en systemrevisjon ved barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk i Karasjok, samt egenrapportering fra poliklinikkene i Hammerfest, Alta og Kirkenes. Det ble ikke avdekket avvik i Karasjok. I egenvurderingene konkluderes det med avvik på de tre andre poliklinikkene. Avvik knyttet til innhold og kvalitet i utredningsarbeidet er de viktigste funnene i egenvurderingene.

Det er gjennomført 2 systemrevisjonstilsyn med helse- og omsorgstjenester til utviklingshemmede. Formålet var å undersøke hvordan kommunene etterlever helse- og omsorgstjenestelovens kap. 9, som omhandler det å forebygge og regulere bruk av tvang og makt overfor noen personer med psykisk utviklingshemming. Det ble avdekket 1 avvik i den ene kommunen og 2 avvik i den andre. Avvikene er omhandler at kommunene ikke sikrer at regelverket i kap 9 brukes, samt manglende forsvarlighet i tjenestetilbudet.

82.3 Klager på helse- og omsorgstjenester etter pasient- og brukerrettighetsloven m.fl.

I 2013 fikk vi inn 116 rettighetsklager på helse- og omsorgsfeltet. 71 saker ble behandlet, av disse ble 17 saker avvist, trukket, eller videresendt til rett klageinstans. 50% av de 54 realitetsbehandlede sakene ble behandlet innen 3 mnd.

Det ble behandlet 2 klager vedrørende nødvendig helsehjelp, ingen av dem ble behandlet innen 3 måneder. Median saksbehandlingstid var 4,1 måneder. I tillegg ble det behandlet 11 andre rettighetsklager på helse- og omsorgsfeltet, der ble 74% behandlet innen tre måneder.

Det ble behandlet 41 saker vedrørende syketransport, med en median saksbehandlingstid på 3 måneder. Der årsrapporten for 2012 viste markant nedgang i antall innkomne syketransportklager, er tallet gått betydelig opp igjen i 2013. Nedgangen i 2012 ble forklart med veiledning fra Fylkesmannens side overfor Pasientreiser Finnmarkssykehuset. Selv om det er uklart hva økningen i 2013 skyldes, er det på det rene at det fremdeles er mangler - særlig ved saksutredningen - i mange av de sakene som oversendes til oss. Vi har tatt dette opp med Helse Nord RHF på våre halvårige møter, og RHF'et har også arrangert et telematikk møte mellom de tre nordlige Fylkesmennene og Pasientreisekontorene i regionen.

I motsetning til de fleste andre steder i landet medfører mange av pasientreisesakene hos oss meget kompliserte juridiske vurderinger. Det skyldes i hovedsak at forskriftens bestemmelser ofte ikke kan anvendes direkte på våre forhold: Store avstander, dårlig utbygde offentlige kommunikasjoner, sentralisering av behandlingstilbud osv medfører at pasientreiser hos oss ofte kan bli lange og besværlige, men samtidig helt avgjørende for om befolkningen faktisk skal få tilgang til likeverdige helsetjenester med resten av landet. Forskriftens bestemmelser kan ofte være vanskelig å tolke opp mot de faktiske transportmulighetene, og vi har i flere tilfelle måttet avvente uttalelser fra Helsedirektoratet som lovtolkningsmyndighet før vi kan avgjøre sakene.

Pasient - og brukerrettighetsloven kap 4A: Vi har behandlet 32 vedtak, 29 tatt til etterretning, 2 opphevet og 1 uaktuelt å sluttbehandle. Ingen klager er mottatt. 23 vedtak med varighet over tre måneder. 15 vedtak med varighet lengre enn tre mnd: 8 ble gjennomgått etter 3-4 mnd. 5 etter 4-5 mnd og 2 etter 4-5 mnd. Lang behandlingstid etter tre mnd. skyldes sein tilbakemelding fra de som har fattet vedtak, og ufullstendige tilbakemeldinger som krever oppfølging før behandling.

82.9 Andre oppdrag

Helse- og omsorgstjenestelovens kap. 9.

Fylkesmannen har behandlet 2705 meldinger om skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner etter § 9-5, tredje ledd, bokstav a. Videre har vi behandlet 4 vedtak etter § 9-5, tredje ledd, bokstavene b og c. Alle fire vedtak er stadfestet. En av kommunene meldte i desember om at de ikke klarte å fornye vedtak etter kap. 9, behandling av utløpte vedtak ble forskjøvet til 2014.

Vi har gjennomført 3 stedlige tilsyn med tjenestetilbud der det ytes tjenester med elementer av tvang. Det ble påpekt avvik ved 2 av tilsynene.

Vi har også gjennomført systemrevisjonstilsyn i 2 kommuner. Tilsynsystema var om kommunene sikret at det ikke ble brukt ulovlig tvang og at endringer i grunnleggende behov utløste endringer i tjenestetilbud. Det ble påpekt avvik i begge kommunene.

Vi gjennomførte grunnkurs i saksbehandling etter khol. kap. 9, der alle kommunene var invitert.

Resultatområde 83 Folkehelse

Se punkt under.

83.2 Planlagt tilsyn

Fylkesmannen deltok i juni på Helsetilsynets rådgiversamling hvor tilsyn på folkehelseområdet var tema, og veileder til pilottilsyn ble gjennomgått. Dette som et ledd i forberedelser til tilsyn av folkehelsearbeid i kommuner og fylkeskommuner i 2014.

Klagesaker i miljørettet helsevern rapporteres i NESTOR. Det ble ferdigbehandlet én klage i 2013. Det ble ikke mottatt nye saker.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 41 Tilsyn og klagebehandling etter barnevernloven

41.1 Hendelsesbasert tilsyn

Vi hadde 20 saker som ikke var avsluttet ved utgangen av 2012. Det kom inn 28 saker i 2013. 26 saker ble behandlet i løpet av året og det ble konkludert med 11 lovbrudd. Ved utgangen av 2013 sto 22 saker ubehandlet.

Flere av sakene omhandler beklagelser knyttet til ulike forhold ved barneverntjenestens håndtering og behandling av saken. De 11 sakene der vi konkluderte med lovbrudd omhandler forhold som barneverntjenestens behandling av melding og undersøkelser, oppfølging av tiltak og oppfølging av samvær.

41.2 Planlagt tilsyn

Vi gjennomførte 4 individtilsyn, derav 3 meldte og 1 uanmeldt, ved de to barnevernsinstitusjonene i fylket. Det ble ikke gjennomført systemrevisjon ved noen av institusjonene. Disse prioriteringene ble gjort etter ROS-

vrderinger som vi meddelte Statens helsetilsyn ved begynnelsen av året, og formålet var å frigjøre ressuser til det hendelsesbaserte tilsynet der vi hadde store restanser.

Som ledd i landsomfattende tilsyn med barneverntjenestene i kommunene ble det gjennomført tilsyn ved de kommunale barneverntjenestene i Kautokeino, Alta og Porsanger barnverntjeneste. Alle tre tilsynene inngikk i det landsomfattende tilsynet rettet mot kommunens arbeid med oppfølging av barn i fosterhjem. Det ble funnet lovbrudd i et av de tre kommunene.

Eksempler på lovbrudd er: Kommunen sikrer ikke oppfølging og kontroll av det enkelte barns situasjon i fosterhjemmet

41.3 Klagesaker:

Ved utgangen av 2012 hadde vi 1 sak som ikke var avsluttet. Saken fra 2012 ble avvist da det ikke var en rettighetsklage etter § 6-5. Vi fikk inn 2 saker i 2013. Disse to sakene som kom inn i slutten av desember og er ikke ferdig behandlet ved utgangen av 2013.

Fylkesmannen har i 2013 behandlet 12 klager fra beboere på institusjonene eller fra deres foresatte. Alle disse omhandler klager over enkeltvedtak, jf. rettighetsforskriften § 26 første ledd. Ingen av klagen gjelder andre brudd på rettighetsforskriften, jf. § 27 annet ledd.

10 av sakene omhandlet tvang i akutt faresituasjon (§14), en sak var klage på ransaking av rom og eiendeler (§16), og en var tilbakeføring etter rømming.

12 av klagen omhandler klager over enkeltvedtak, jf. rettighetsforskriften § 26 første ledd.

Det vises forøvrig til rapport sendt Statens Helsetilsyn den 20.01.2014.

Resultatområde 42 Familierett

Se punktene under.

42.1 Ekteskapsloven

Vi har i 2013 utstedt 181 separasjonsbevillinger og 156 skilsmissebevillinger. Det er en økning i antall separasjoner fra 2012, da vi utstedte 159 bevillinger. Antallet skilsmisser har derimot gått ned fra 174 i 2012.

Vi avsto 10 søknader om skilsmisse i 2013 fordi vilkårene for skilsmisse ikke var oppfylt.

42.2 Anerkjennelsesloven

Vi har behandlet 25 søknader om godkjenning av utenlandsk skilsmisse i år. Dette er en nedgang fra 2012 da vi behandlet 36 saker.

42.3 Barneloven

Vi har ikke hatt noen saker på området. Vi får en god del henvendelser på telefon der vi gir råd og veiledning.

42.4 Veiledning og informasjon

Vi har jevnlig henvendelser på telefon fra privatpersoner som ønsker informasjon og veiledning om barneloven. Dette gjelder særlig i forbindelse med spørsmål om samvær, men også en del spør om reisekostnader og delt bosted.

Resultatområde 43 Førre tilsyn med kommunenes plikt til å sørge for et krisesentertilbud

Vi gjennomførte tilsyn med fire kommuner - Loppa, Kautokeino, Lebesby og Gamvik. Tilsynene ble gjennomført som modifiserte systemrevisjoner, bestående av dokumentgransking av kommunenes styringsdokumenter og kommunenes sjølmelding på elektronisk spørreskjema. Et gjennomgående funn ved tilsynene var at kommunen ikke går inn og styrer virksomheten på en måte som sørger for at krisesentertilbudet er i samsvar med alle gjeldende lovkrav.

Vår erfaring med tilsynet er at det har vært nyttig for å synliggjøre overfor kommunene det ansvaret de har for å sørge for et krisesentertilbud til sin befolkning. Metoden vi brukte ved tilsynet tvang fram et bedre samarbeid mellom forskjellige instanser i og utenfor kommunen som utgjør det helhetlige krisesentertilbudet.

Resultatområde 44 Førre tilsyn med familievernkontor

Vi har gjennomført tilsyn med alle fire familievernkontorene i fylket. Tilsynene ble gjennomført som modifiserte systemrevisjoner, bestående av dokumentgransking av styringsdokumenter og familievernkontorenes sjølmelding på elektronisk spørreskjema. Tema for tilsynet var opplysningsplikten til barneverntjenesten, lov om familievernkontorer § 10. Det ble ikke påpekt avvik i noen av tilsynene, men gitt en merknad til to av kontorene.

Resultatområde 45 Barn og unge

Barn og unge har vært det store tverrsektorielle satsingsområdet for Fylkesmannen i Finnmark i 2013, og arbeidet fortsetter i 2014-2015. Vi har valgt Sjumilsstegs-modellen som tilnærming til dette satsingsområdet, og opprettet en prosjektgruppe med representanter for alle fagavdelingene. Prosjektleder er plassert på Helse- og sosialavdelingen, men er en ressurs for hele embetet. Modellen forutsettes kjent fra andre fylker og blir ikke nærmere beskrevet her. Forskjellige sider ved arbeidet er beskrevet under de respektive resultatområdene.

Alle kommunene i Finnmark er med i Sjumilssteget og deltok på en "kick-off"-konferansen, som ble avholdt i Alta i november og samlet mer enn 250 deltakere. På dag 2 av konferansen arrangerte vi parallelle fagsamlinger for forskjellige fagområder, derunder barnevern. Også internt i fylkesmannsembetet arbeider vi aktivt med implementeringen av FN's barnekonvensjon, og startet opp med en fagdag i juni.

45.1 Informasjonsvirksomhet og samordning

Fylkesmannen har hatt samarbeidsmøte med Bufetat på regionalt nivå i samarbeid med Fylkesmennene i Troms og Nordland. Det har også vært avholdt et samarbeidsmøte med Bufetat på fagteam-nivå. Vi har i tillegg deltatt på et dialogmøte mellom kommunene og Bufetat i regi av Bufetat.

I oktober hadde vi en konferanse for barnevernlederne i fylket der fokus var informasjon og samordning, aktuell forskning på barnevernområdet og føringer for barnvernområdet. *Regionledelsen i Bufetat* var invitert til å orienterte om status og utvikling i statlig barnvern, og to av *tiltakene i Bufetat* presenterte sine tilbud. Vi hadde invitert en foreleser som holdt et innlegg om skjønnsutøvelse i barnevernet. NOVA presenterte ny veileder om funksjonshemmede barn i barnevernet.

Vi gjennomførte fagsamlinger for ansatte i den kommunale barneverntjenesten sammen med Fylkesmannen i Troms der tema var fosterhjem, og i november der tema var systematisk og planmessig barnevernsarbeid. Fagsamlingen i november var tilknyttet vår store barne- og ungekonferanse der Sjumilssteget og barnekonvensjonen ble satt på dagsorden.

Fylkesmannen mottar daglig henvendelser fra kommunene i fylket, der vi gir veiledning ifht. lovverk, forskrifter, retninglinjer og veiledningsskriv. Vi mottar også mange henvendelser fra privatpersoner vedr. spørsmålstillinger knyttet til barnevernloven og barneloven.

Fylkesmannen har rapportert om aktivitetene på barnevernområdet i kommunene i halvårsrapporter som vi har

oversendt departementet.

45.2 Fritak for taushetsplikt

Vi har behandlet to saker om fritak fra taushetsplikt for ansatte i barneverntjenesten

45.4 Biologisk opphav

Vi behandlet totalt 17 saker i år: 6 saker med spørsmål om biologisk forelder og 11 saker om adopsjon.

45.7 Tilskudd til kommunalt barnevern

Fylkesmannen har rapportert om aktivitetene på barnevernområdet i kommunene i halvårsrapporter som vi har oversendt departementet.

Vi har fordelt 4,8 stillinger til kommunene. Midler til samhandling og kompetanseheving ble tildelt i henhold til retningslinjer. Det har vært gitt midler til opplæring i "Kvello-metoden" og barnesamtalen. Vi har også gitt midler til et felles opplæringstiltak for våre 7 kommuner i Øst-Finnmark som omhandler utdanning i barnesamtalen/dialogiske samtaler med barn.

For midler gitt av departementet og Helsetilsynet, har vi ansatt en person som har arbeidet med den kommuneale satsingen på barnevern, 7milssteget og arbeidet med å styrke tilsynet overfor kommunene.

Resultatområde 46 Universell utforming

Fylkesmannen deltok i fylkesprosjektet innen universell utforming der Finnmark fylkeskommune var pilotfylke. Vi hadde en medarbeider i prosjektgruppen og assisterende fylkesmann i styringsgruppen. Prosjektet ble avsluttet i løpet av 2013. Universell utforming ivaretas kontinuerlig i arealplangruppen som behandler kommunale planer som kommer til høring.

Resultatområde 47 Integrering av innvandrere

Se punktene under.

47.1 Statsborgerseremonier

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMFI	2	17,72
Sum	2	

47.2 Bosetting av flyktninger

Temaet ble tatt opp i toppledergruppens kommunemøter, men ellers nedprioriteret i 2013.

47.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Fylkesmannen i Finnmark har behandlet en klage på enkeltvedtak etter introduksjonsloven i 2013. Klagen omhandlet rett til introduksjonsprogram, jf. introduksjonsloven § 2. Klager fikk ikke medhold.

Fylkesmannen har veiledet kommuner og deltakere som har henvendt seg med spørsmål om regelverket. Videre bidro Fylkesmannen med et innlegg på IMDIs samling for kommunene i fylket våren 2013. I innlegget snakket Fylkesmannen om tilsyn, klagesaksbehandling og kommunal internkontroll knyttet opp mot introduksjonsloven.

47.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Fylkesmannen har ikke mottatt klager som gjelder opplæring i norsk og samfunnskunnskap i 2013.

I samarbeid med VOX ble det arrangert en konferanse for lærere i voksenopplæringen. På samme konferanse ble det også dannet et nettverk for lederne i de voksenpedagogiske sentrene. Netteverket skal styres av lederne selv, men Fylkesmannen kan være til hjelp med hensyn til veiledning etc.

47.5 Tilsyn med kommunenes gjennomføring av introduksjonsloven

Fylkesmannen har høsten 2013 gjennomført tilsyn med to kommuner i Finnmark, Sør-Varanger og Alta, med kommunenes gjennomføring av introduksjonsloven. Temaet for tilsynet var om deltakerne i introduksjonsordningen får et helårlig og fulltidstilbud i sine kommuner.

Det ble avdekket to lovbrudd i begge tilsynene. Kommunene gir verken et helårlig eller et fulltidstilbud til sine deltakere. Kommunene fikk tre måneder til å rette opp lovbruddet.

Siden tilsynet var nytt for Fylkesmannen, har vi brukt mye ressurser på å sette oss inn i tilsynstemaet. Dette medførte at tilsynet har tatt lenger tid enn vi forutså, og en av rapportene ble først ferdigstilt på nyåret 2014.

Vi har til sammen brukt 6 uker på tilsyn i 2013. Dette er 2-3 uker mer enn vi brukte på tilskudsarbeid tidligere år.

Resultatområde 48 Fremme likestilling og motivirke diskriminering

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
41 Tilsyn med barnevernområdet	kr 665 597,27	kr 0,00
42 Familierett	kr 446 844,84	kr 0,00
43.1 Tilsyn med kommunale krisesentertiltak	kr 0,00	kr 0,00
43.9 Andre krisetiltak (rest 43)	kr 0,00	kr 0,00
44 Familievern	kr 0,00	kr 0,00
45 Barnevern	kr 464 827,46	kr 256 735,20
47 Integrering	kr 0,00	kr 0,00
47.5 Tilsyn med introduksjonsloven	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under BLD	kr 105 499,95	kr 0,00
Sum:	kr 1 682 769,00	kr 256 735,00

Justis- og beredskapsdepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.2 Vergemålsloven

I denne rapporteringen vil Fylkesmannen i Finnmark vise til e-post av 4.2.2014 fra Justisdepartementet hvor det fremkommer presiseringer knyttet til årsrapporteringen til Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Embetene blir bedt om å se bort fra resultatkravene og måloppnåelsen slik det var forutsatt i embetsoppdraget for 2013. Oppstartsproblemene og manglende leveranse av tilfredsstillende saksbehandlingsverktøy, og derav merbelastning og restanseøkning for embetene, oppgis som årsak til endringen i rapporteringskrav.

Fylkesmannen i Finnmark vil også vise til omtalen i Prop. 1 S Tillegg 1 (2013-2014), som handler om at vergemålsreformen har vist seg være mer kompleks enn antatt. Det uttales videre her at målene om rettslikhet og individtilpasning er midlertidig nedprioritert til fordel for arbeidet med utbetaling, IKT-løsning for saksbehandling og nedarbeiding av restanser.

Fylkesmannen i Finnmark blir videre i e-post av 4.2.2014 fra Justisdepartementet bedt om å redegjøre kort for en vurdering av følgende 3 risikomomenter i sin årsrapportering:

1) Hvor sannsynlig er det at embetet ikke har en beredskapsordning for hasteoppnevninger av verger og representanter?

Fylkesmannen i Finnmark har avtale med omtrent 20 verger som står i beredskap for å ta på seg hasteoppdrag. Vergekorpsset dekker hele Finnmark, og vår erfaring til nå er at dette er tilfredsstillende for å sikre en akseptabel forvaltning av området. Fylkesmannen har gitt veiledning og opplæring etter behov.

På bakgrunn av dette, mener vi at vi har en tilfredsstillende beredskapsordning for hasteoppnevninger av verger og representanter.

2) Hvor sannsynlig er det at embetet ikke har en trygg kapitalforvaltning?

Vergemålsseksjonen hos Fylkesmannen i Finnmark har medarbeidere med økonomikompetanse og erfaring fra bank. Dette medvirker til at kvaliteten på arbeidet med kapitalforvaltning er på et akseptabelt nivå. Vi jobber kontinuerlig med kvalitetssikring, internkontroll og rutiner for å videreutvikle vårt arbeid med forvaltning av økonomiske midler. I tillegg samarbeider vergemålsseksjonen tett med økonomiavdelingen på embetet, noe som er med på å trygge den løpende saksbehandling når det gjelder kapitalforvaltning.

Overføringen av økonomiske midler fra overformynderiene har i noen tilfeller ikke vært god nok. Det kan det være en risiko for at Fylkesmannen ikke har mottatt de midler som vi burde ha mottatt. Fylkesmannen i Finnmark følger opp dette mot de kommunene dette gjelder, og har iverksatt tiltak for å sikre eventuelle midler som ikke er overført. I tillegg jobber Statens sivilrettsforvaltning sentralt mot bankene for å bidra til at eventuelle midler blir kartlagt og overført til riktig forvaltningsnivå.

På bakgrunn av dette, er det middels sannsynlig at embetet ikke har en trygg kapitalforvaltning.

3) Hvor sannsynlig er det at embetet ikke har en tilfredsstillende håndtering av godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter?

Fylkesmannen i Finnmark har hatt stor fokus på kvalitet og saksbehandlingstid, og har derfor tidlig på høsten 2013 tilsatt en midlertidig ansatt som spesielt har jobbet med godtgjøring og utgiftsdekning til verger. Dette har vært et av de prioriterte områdene høsten 2013, og vi har i stor grad lyktes med riktig utbetaling i tide.

På bakgrunn av dette, er det lite sannsynlig at embetet ikke har hatt en tilfredsstillende håndtering av godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter.

Fylkesmannen i Finnmark har i stor grad fått merke utfordringen som mangler ved saksbehandlerverketøyet og

etableringen av en ny virksomhet har medført. Til tross for dette, har vår kriseplan og iverksetting av nødvendige tiltak knyttet til overgangen 1.7.13 medvirket til at vi har håndtert saksbehandlingen på en tilfredsstillende måte og foretatt utbetalinger fortløpende og i tide.

Fylkesmannen i Finnmark har oppjustert bemanningen og brukt andre avdelingers medarbeidere og kompetanse for å ivareta oppstartsproblemer og restanseutfordringer. Rutiner og kvalitative satsinger har blitt noe forskjøvet, men vi kan likevel se at vi har muligheter for å prestere akseptabelt både kvantitativt og kvalitativt.

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMFI	4	0
Sum	4	0

51.3 Forlikrådene

Ingen tilsynssaker i 2013. Veiledet rundt sammensetningen av forlikrådene samt godkjent innsendte forsikringer tilknyttet medlemmene.

51.5 Tomtefesteloven

Feste er del av problemstilling i flere saker. Men kun en klagesak vedrørende festerett er registrert i 2013.

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

Fylkesmannen i Finnmark behandlet 387 saker om fri rettshjelp i 2013. Veldig effektivt med et sommerengasjement av en jurist, som tok unna mye gamle saker. Rundt årsskiftet 13/14 var vi helt ajour på området.

52.3 Navneloven

Vi mottok i 2013 to klager på navnesaker. Den ene ble trukket tilbake av Skatteetaten på grunn av at de mottok nye opplysninger før vi rakk å behandle klagen. Den andre ble oversendt Fylkesmannen i Nordland som var rette klageinstans. Med andre ord behandlet vi ingen klagesaker her i Finnmark.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnsikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnsikkerhetsutfordringer (fylkes-ROS)

Fylkesmannen har i 2013 revidert FylkesROS for Finnmark gjeldende for 2014-2017. Denne ble presentert for fylkesberedskapsrådet og regionalt beredskapsforum høsten 2013. Fylkesmannen har også utarbeidet en tverrsektoriell oppfølgingsplan for 2014-2017 rettet mot felles prioriterte utfordringer for fylkesberedskapsrådet og regionalt beredskapsforum. Planen er presentert for disse, og de er gitt tilslutning til denne. Fylkesmannen har i tillegg, på basis av identifiserte utfordringer i FylkesROS, utarbeidet en egen handlingsplan knyttet til vårt oppdrag innenfor samfunnsikkerhet og beredskap.

Fylkesmannen vektla under utarbeiding av FylkesROS å involvere flere sentrale eksterne beredskapsaktører i styring av prosjektet. Vi benyttet også i stor grad eksterne fagressurser/fagorgan i innhenting og kvalitetssikring

av analysen. Vi har også vært opptatt av å utforme ROS-analysen på slik måte at den er godt strukturert og dermed lettere tilgjengelig for målgruppen; som er definert som beslutningstakere i offentlig og privat sektor. Dette for å sikre et bedre eierforhold til prosess og resultat slik at FylkesROS skal være et bidrag til arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap i fylket.

Fylkesmannen vil i neste møte med Fylkesberedskapsrådet og regionalt beredskapsforum etterspørre hvordan de enkelte deltakere har fulgt opp handlingsplanen internt og overfor samvirkeaktører.

Fylkesmannens egen handlingsplan inngår som del av den løpende aktivitet sammen med oppfølging av embetsoppdraget.

53.2 Regional samordning – forebyggende samfunnssikkerhet

Fylkesmannen har i eget brev av 7. mai 2013 redegjort for planlagte tiltak for å styrke embetets arbeid med ledelse, kultur og holdninger for risikoerkjennelse og gjennomføringsevne. Fylkesmannen gjennomførte 29. august seminar om sikkerhetskultur for administrativ og politisk ledelse i kommunene. Rapport om gjennomføring er sendt DSB.

Sikkerhetskultur og risikoerkjennelse har også vært deltema i innledningsforedrag i forbindelse med øvelser og tilsyn i kommunene, og er i tillegg omtalt i forventningsbrev til kommunene for 2013. Det var også et tema i møte i fylkesberedskapsrådet og regionalt beredskapsforum høsten 2013, bl.a. under gjennomføring av en samhandlingsøvelse for deltakerne i råd og forum.

Fagavdelingene i embetet involveres i forbindelse med rullering av planverk og utvikling av tiltakskort. Dette anser vi som viktig for at de skal få en oversikt over utfordringer og risikoforhold generelt og i egen sektor spesielt - og dermed skape grunnlag for risikoforståelse og risikoerkjennelse. Et konkret resultat av dette er egen krisehåndbok for personellsikkerhet, ferdigstilt i 2013.

En planlagt samling for lederne i embetet høsten 2013 ble gjennomført sammen med Beredskapsrådsmøte, hvor det var lagt inn en atomberedskapsøvelse.

Fylkesmannens pådriverrolle for oppfølging av funn i FylkesROS er omtalt i punkt 53.1. FylkesROS er distribuert til fylkets kommuner. Vi er kjent med at FylkesROS benyttes som planleggingsgrunnlag og informasjonsbase for de kommuner som er i prosess med utarbeidelse/revisjon av helhetlig ROS-analyse. I KDS og KBO-enhetene i fylket var enighet om at delkapittel om kraftforsyningen skulle legges til grunn som et risikobilde for kraftforsyningen.

Fylkesmannen påser at klimautfordringer er hensyntatt i forbindelse med plansaker som er på høring. Fylkesmannen har bistått kommuner der vi har fått konkrete henvendelser om klima Fylkesmannen deltok i april 2013 på et klimaseminar sammen med Finnmark fylkeskommune i regi av klimatilpsaningssekretariatet i DSB sammen med NVE og Met.no. Formålet var å styrke egenkompetanse for å gi bedre veiledning til kommunene.

53.3 Samfunnsplanlegging

Fylkesmannen har et etablert samarbeid med NVE knyttet til å ivareta statens interesser i PBL-saker. Fylkesmannen har rutiner for å informere relevante fagmyndigheter dersom det vurderes innsigelse som berører sektormyndighetene.

I 2013 har det ikke vært dialog med fylkeskommunen om samfunnssikkerhet i regional planlegging. Årsaken var at Fylkesmannen reviderte FylkesROS for Finnmark. Finnmark fylkeskommune var representert i styringsgruppa for FylkesROS for Finnmark.

Fylkesmannen påser at samfunnssikkerhet er vurdert i saker som er til behandling hos Fylkesmannen etter plan- og bygningsloven. Det gis veiledning til enkeltkommuner der dette blir etterspurt. Fylkesmannen sender forløpende ut veiledningsmaterieell og annen informasjon som kan være til nytte for kommunenes samfunnssikkerhetsarbeid.

Det er et moment ved tilsyn å se på sammenhengen mellom eksempelvis helhetlig ROS og PBL. Vi søker generelt å påpeke at sektorplanverk og overordnet planverk må være samordnet, men ser et forbedringspotensiale på dette feltet.

Ang. skoleskyting: dette er løftet fram i vårt årlige forventningsbrev til kommunene. Kommunene det ble ført

tilsyn med i 2013 hadde ikke oppdatert helhetlig ROS-analyse. Alle kommunene fikk avvik for dette. Kommunene har fått tilsendt Politidirektoratets veileder om alvorlige hendelser i barnehager og utdanningsinstitusjoner.

Fylkesmannen har informert om kommunal beredskapsplikt i Fylkesmannens opplæring av kommunale folkevalgte.

Fylkesmannen deltar på møter i regionalt planforum. I disse møtene påser vi at ulike samfunnssikkerhetsforhold blir belyst avhengig av type sak. I tillegg har Fylkesmannen hatt egne møter med kommuner hvor samfunnssikkerhet har vært del av tematikken.

GIS blir i liten utstrekning benyttet innen samfunnssikkerhets- og beredkapsområdet. Vi har relativt liten GIS-kompetanse hos personell som arbeider innen dette området. Det er derfor vanskelig i initiere GIS-aktivitet.

Fylkesmannen har hatt en konsesjonssak fra NVE i 2013.

NRBD og MOB-områder har ikke vært prioritert i 2013, men er løftet fram som en utfordring i FylkesROS for Finnmark 2014-2017.

Fylkesmannen har deltatt på flere møter der utfordringer med regional kraftsystemutvikling har vært tema: dialogmøte med NVE, regionalt kraftsystemmøte for Finnmark, nasjonalt kraftsystemmøte, nettutviklingsmøte med Statnett, årlig møte med KDS og KBO.

Fylkesmannen påser i saker som er til behandling etter PBL at radon og ikke-ioniserende stråling er vurdert. Vi har også rutiner for å opplyse om dette ved behandling av oppstart av reguleringsplaner. Fylkesmannen har ved to anledninger søkt å gjennomføre seminar om radon og ikke-ioniserende stråling, men dette ble ikke gjennomført som følge av manglende interesse fra kommunene.

Fylkesmannsembetet har en tverrsektoriell arealplangruppe som skal bidra til at uttalelser fra Fylkesmannen er samordnet på tvers av sektorgrenser. Gruppen er også en arena for kompetanseutvikling innen samfunnsplanlegging.

53.4 Tilsyn

Fylkesmannen har en fire-årig tilsynsplan som angir hvilke kommuner det skal gjennomføres tilsyn med i perioden. Fylkesmannen har gjennomført tilsyn i følgende kommuner i 2013: Nordkapp, Gamvik og Kvalsund.

Tilsynsaktiviteten i 2013 var lavere enn normalt. Dette fordi arbeidet med FylkesROS for Finnmark var prioritert. Etterslep for tilsynene innhentes i vårt tilsynsaktivitet i 2014.

Fylkesmannen har fulgt DSBs tilsynsveileder i forbindelse med tilsyn og har benyttet DSBs innmeldingsløsning.

Fylkesmannen har i sitt årlige forvetningsbrev til kommunene påpekt at skoleskyting må vurderes som scenario i kommunens helhetlige ROS-analyse og innarbeides som del av relevante beredkapsplaner – eksempelvis kommunens overordnede beredkapsplan og beredkapsplaner for skole og helse.

Resultatområde 54 Beredkapsforberedelser

54.1 Regional samordning - beredkapsforberedelser

Fylkesmannen har rutiner for varsling og rapportering til kommuner, fylkesberedkapsrådet, regionalt beredkapsforum og overordnede myndigheter. Fylkesmannen benytter DSB-CIM ved varsling og rapportering. Fylkesmannen gjennomførte i 2013 en øvelse for å styrke kommunenes evne til å benytte DSB-CIM til å rapportere til embetet.

Fylkesmannen har i 2013 videreutviklet samordningen av planverk mot politidistriktene.

Det har vært gjennomført møte om objektsikkerhet med politiet i Øst-Finnmark.

Fylkesmannen har tatt initiativ til å få til en særskilt avtale om varsling av atomhendelser med Guvernøren i Murmansk. Dette har ikke ført fram.

Fylkesmannen legger ned betydelige ressurser i å vedlikeholde varslingslister for regionale aktører samt kommunene som en del av samordning av planverk og beredskapsforberedelser. Det er framdeles en utfordring å få samordnet planverkene mellom ulike aktører. Dette skyldes etter vår mening at mange aktører ikke får sentrale styringssignaler om å bidra til samordning av planverk på regionalt nivå.

Fylkesmannen inviterer flere ulike offentlige og frivillige aktører til å delta på våre øvelser med kommunene. Vi vurderer dette som en egnet arena for læring, utvikling av samarbeid og samordning av planverk.

Fylkesberedskapsrådsmøtene har tilsvarende funksjon.

Fylkesmannen har en aktiv rolle i Totalforsvarssamarbeidet med samarbeidsmøter med Heimevernet og politiet sammen og hver for seg, deltakelse i Siv/mil kontaktmøte i Nord-Norge og bistand til en HV-17-øvelse i mai der objektsikkerhet inngikk.

Finnmark Røde Kors er representert i fylkesberedskapsrådet. Fylkesmannen oppfordrer under øvelser og tilsyn til å inkludere frivillige organisasjoner i kommunale beredskapsråd, ref. DSBs veileder om kommunal beredskapsplikt. Vår invitasjon av frivillige organisasjoner som observatører under våre øvelser av kommunene er en del av dette. Dette er også tatt inn i vårt forventningsbrev til kommunene.

Fylkesmannen har gjennomført ett møte i fylkesberedskapsrådet/regionalt beredskapsforum.

Fylkesmannen har deltatt på flere møter med Direktoratet for nødkommunikasjon; både innen brann og kommunehelsetjeneste. Direktoratet har også vært på møte hos Fylkesmannen og i fylkesberedskapsrådet/regionalt beredskapsforum.

Fylkesmannen har så langt ikke hatt et fokus på nødvendigheten av å sette av tilstrekkelige ressurser til implementering av nødnett i kommunene.

Fylkesmannen har behandlet noen plansaker knyttet til etablering av basestasjoner for Nødnett i fylket.

Fylkesmannen har over flere år hatt fokus på kraftforsyningsberedskap i fylket. Alle beredskapsøvelser i kommunene i 2013 har hatt bortfall av strøm og EKOM som scenario. Vi inviterer alltid nettselskapene til denne type øvelser, med det formål at kommuner og nettselskaper skal møtes for å avklare behov for gjennomgang av planverk. Nettselskapene har også bidratt til utvikling av scenariene.

I 2013 kartla Fylkesmannen status for etablert dialog mellom nettselskapene og kommunene. Resultatet viste at det var stort sprik mellom nettselskapene på dette området. Kartleggingen er oversendt NVE.

Fylkesmannen deltar på et årlig møte med KDS og KBO-enhetene hvor kraftforsyningsberedskap er tema. Kartleggingen omtalt i foregående avsnitt var et av temaene Fylkesmannen tok opp. Fylkesmannen har også bedt nettselskapene om å vurdere nødvendigheten av å lage en egen informasjonsfolder rettet mot sine kunder med tema egenberedskap ved strømutfall.

Fylkesmannen har en god dialog med KDS, men vi har per i dag ikke en helhetlig plan for rasjonering og soneutkoblinger på fylkesnivå.

Fylkesmannen varsler i tråd med sine varslingsrutiner om hendelser knyttet til kraftforsyningen.

Fylkesmannen har ikke, av ressursmessige årsaker, fulgt opp arbeidet med hvordan beredskaps- og redningsetatene følger opp dambruddsbølgekart.

Fylkesmannen har ikke gjennomført atomberedskapsøvelser med kommunene i 2013, men det er gjennomført slik øvelse for fylkesberedskapsrådet og regionalt beredskapsforum, ref punkt 53.2 og 54.4. Fylkesmannen har videreformidlet relevant faginformasjon på atomområdet til kommuner og regionale etater. Fylkesmannen har oversikt over hvilke kommuner som har plan for atomberedskap. Vi har i vårt forventningsbrev til kommunen i 2013 bedt kommunene om å ha en beredskapsplan for atomhendelser at denne i størst mulig grad integreres i kommunens øvrige beredskapsplanverk.

Fylkesmannen har ikke rapportert om verdivurderinger og klassifisering av våre aktiva.

54.2 Organisering for krisehåndtering

Fylkesmannens krisehåndteringsplan er innrettet slik at omfang av hendelsen er styrende for hvilke beredskapsnivå som aktiveres i embetet. Planverket har 3 beredskapsnivå. Når det gjelder beredskapsforberedelser, revideres vår krisehåndteringsplan hvert år. Vi viser også til punkt 54.4.

Fylkesmannen bruker DSB-CIM. Vi har oppdatert kursdokumentasjon for systemet. Videre har vi gjennomført oppfriskingskurs i bruk av DSB-CIM for pressetjenesten i embetet. Vi har også hatt intern opplæring av personell i DSB-CIMs ROS-modul.

Vi har gjennomført DSB-CIM-opplæring for kommunene Nordkapp og Nesseby. Kautokeino kommune fikk innføring i ROS-modulen. Det ble også gitt oppfriskingskurs til Sør-Varanger kommune. Per 31.12. har 17 av 19 kommuner tatt i bruk DSB-CIM. Den 18. fikk opplæring i februar 2014. Fovørig har det vært gitt veiledning til enkeltkommuner ved behov.

Grunnet langtidssykdom har ikke arbeidet med revisjon og oppdatering av planer og instruksjoner for sambands- og kryptotjenesten blitt fulgt opp.

Fylkesmannen har igangsatt arbeidet med innføring av nytt gradert samband. På grunn av langtidssykefravær som nevnt over, og nødvendig ombygging av lokaler, er ikke arbeidet ferdigstilt.

I den årlige revisjonen av embetets krisehåndteringsplan er sårbarheten i egen kriseorganisasjon vurdert. Bl.a. har det vært foretatt en gjennomgang av nødstrømsstrukturen, og endel korrigerende tiltak er iverksatt. For å sikre kontinuitet, er det utpekt faste stedfortredere for personell med særlig ansvar i vår beredskapsorganisasjon.

Fylkesmannen har rapportert til Kystverket hvem som er miljøfaglig kontaktperson i embetet.

54.3 Beredskapsplaner innen samfunnssikkerhet

Fylkesmannen har revidert sitt beredskapsplanverk i 2013. Fylkesmannens krisehåndteringsplan er sendt til alle kommunene samt fylkesberedskapsrådet og regionalt beredskapsforum. DSB er kopimottaker av planverket.

I forbindelse med utsendelse av planverket ble de statlige regionale mottakerne bedt om å samordne sine planverk mot Fylkesmannen og mot andre samvirkeaktører.

Fylkesmannen har gitt innspill til både kommunale, regionale og nasjonale beredskapsplaner der dette er blitt etterspurt.

Fylkesmannen er i gang med arbeidet med å sikre gjennomføring av tiltak i SBSen, men dette har ikke vært prioritert i 2013. Det har ikke vært anmodninger om bistand fra eksterne til revisjon og videreutvikling av SBS i 2013.

Fylkesmannen har deltatt på ett møte med Østfinnmark politidistrikt om nøkkelpunkter og distriktsobjekter.

Fylkesmannen har ikke fått henvendelser om bistand til videreutvikling av planverk basert på BFF i 2013.

Kraftforsyningen er et gjentakende tema på møter i fylkesberedskapsrådet/regionalt beredskapsforum. FylkesROS avdekket at risikoen knyttet til svikt i kraftforsyningen er så høy at tema er prioritert på topp i tverrsektoriell oppfølgingsplan til FylkesROS. Samarbeid med KDS er omtalt under punkt 54.1. Nettselskapene har prioringsplaner mot kommunene, men vår kartlegging har vist at det har vært liten dialog mellom kommuner og kraftselskaper ved utarbeidelsen av disse. Fylkesmannen har ikke aktivt etterspurt status for nettselskapenes arbeid med prioritering av andre samfunnskritiske virksomheter i 2013.

Fylket har per i dag ikke en helhetlig fylkesplan for rasjonering og soneutkoblinger, se punkt 54.1.

Nødvendigheten av egenberedskap knyttet til strømutfall er poengtert i dialogen med kommunene, både under tilsyn og under øvelser. Ett av punktene i Fylkesmannens forvetningsbrev til kommunene i 2013 retter seg mot kraftberedskap i kommunene. Egenberedskap er også et av tiltakene for 2014 som er løftet fram i tverrsektoriell oppfølgingsplan til FylkesROS.

Fylkesmannen har fokusert på å veilede kommunene i kommunal beredskapsplikt og påpeke forbedringspunkter i kommunenes beredskapsplanverk for å møte lovkravene.

I 2013 ble det gjennomført tilsyn i kommunene Nordkapp, Kvalsund og Gamvik knyttet til kommunal beredskapsplikt. Fylkesmannen ber kommunene om å fastsette overordnede mål for samfunnssikkerhets- og

beredskapsarbeidet i kommunene i forbindelse med tilsyn og i høringsinnspill til kommuneplanens samfunnsdel.

Beredskapsplaner for atomhendelser er omtalt i punkt 54.1.

54.4 Øvelser

Fylkesmannen har en fire-årig øvelsesplan. Øvelsesaktiviteten mot kommunene i 2013 var lavere enn normalt. Dette fordi arbeidet med FylkesROS for Finnmark var prioritert. Etterslep for øvelsene innhentes i vårt øvelsesaktivitet i 2014.

KOMMUNENE:

Det er gjennomført øvelser i strategisk krisehåndtering i kommunene Hasvik og Måsøy. Scenario for begge øvelser var bortfall av strøm og ekom. Årsaken til at vi valgte strøm/ekom var tuftet på ROS-analyse på regionalt nivå.

Øvelsene var rettet mot kommunenes krisehåndtering, informasjonsberedskap og helse- og sosialmessig beredskap. Sivildforsvaret, Heimevernet, Politiet, Statnett Mattilsynet, lokale nettselskaper samt representanter fra relevante frivillige organisasjoner ble invitert som øvelsesobservatører. Det er utarbeidet rapporter fra alle øvelser. DSB er kopimottaker av disse.

Funn, trender og effekt: Øvelsene avdekket at handlingskompetansen i kommunene er god, men at det fortsatt er forbedringspotensiale i planverk.

Det ble også avdekket at det gjennomgående har vært liten dialog mellom kommuner og nettselskaper med tanke på avklaring av prioriteringer ved rasjonering og soneutkoblinger. Dette er påpekt i øvelsesrapportene.

Kommunene melder selv at de har nytte av øvelsene og at det bidrar til å sette beredskap på dagsorden.

Fylkesmannen arrangerte på forespørsel øvelse for psykososialt kriseteam i Vadsø. Evalueringsrapport er skrevet. Funn, trender og effekter: Øvelsen avdekket at kriseteamet i svært liten grad var øvet, og at kriseteamet så nytten av slike øvelser.

Fylkesmannen tilbød Nesseby en atomberedskapsøvelse i 2013 (utenom øvelsesplanen), men kommunen tok ikke i mot tilbudet.

FYLKESMANN, FYLKESBEREDSKAPSRÅDET OG REGIONALT BEREDSKAPSFORUM

Fylkesmannen gjennomførte samhandlingsøvelse med fylkesberedskapsrådet og regionalt beredskapsforum høsten 2013. Scenariet var atomberedskap. Statens Strålevern hadde ansvar for gjennomføring av øvelsen. Fylkesmannens kriseledelse og krisestab ble øvet.

Funn, trender og effekt: øvelsen identifiserte at det fremdeles er behov for å ha fokus på kompetanseheving innenfor atomområdet. Atom er ett av områdene som er prioritert i den tverrsektorielle handlingsplanen til fylkesberedskapsrådet og regionalt beredskapsforum. Øvelsen avdekket at det er behov for å gjennomføre samhandlingsøvelser, men at det er svært utfordrende å lage øvelser som skal dekke så mange faginstanser.

Det ble gjennomført en øvelse av embetets presstjeneste høsten 2013. Beredskapsstaben hadde ansvar for gjennomføring av denne. Det er utarbeidet evalueringsrapport etter øvelsen. Funn, trender og effekt: Øvelsen avdekket nødvendigheten av jevnlig øvelser for å styrke egenkompetanse og krisehåndteringsevne. Presstjenesten planlegger en ny øvelse for å bygge på erfaringene de gjorde seg. Det er avtalt oppfølgingsmøte i april 2014 om oppfølging av funn fra øvelsen.

STORULYKKEBEDRIFTER:

Fylkesmannen er ikke kjent med at det har vært gjennomført øvelser i bedrifter som er omfattet av Storulykkeforskriften. Fylkesmannen har heller ikke tatt initiativ til slike øvelser.

VARSLINGSØVELSER:

Fylkesmannen deltok i Nasjonal varslingsøvelse i juni. Funn, trender og effekt: Øvelsen avdekket at planverk og varslingsystemer fungerte som forutsatt. Mindre enkeltavvik er korrigert.

Fylkesmannen har også gjennomført egen varslingsøvelse overfor kommuner, fylkesberedskapsråd, regionalt

beredskapsforum og FMFIs beredskapsorganisasjon. Varslingsdata ble testet. I øvelsen testet vi også kommunenes evne til å rapportere i DSB-CIM. Funn, trender og effekt: Øvelsen avdekket at planverk og varslingsystemer fungerte som forutsatt. Enkeltavvik er korrigert. Vi ser behov for å øve kommunene mer jevnlig i bruk av DSB-CIM.

Fylkesmannen deltok på nasjonal varslingsøvelse i regi av Statens strålevern. Funn, trender og effekt: Øvelsen avdekket at varslingsrutinene fungerte. Vi har gitt innspill til forbedringer til Strålevernet ut fra våre erfaringer fra øvelsen.

NASJONAL ØVELSESKALENDER

Øvelsene er ikke registrert i Nasjonal øvelseskalender. Det har vært etterlyst tilgang til denne overfor DSB, men vi har ikke respons fra DSB.

ANDRE ØVELSER

Fylkesmannen har fått invitasjon til deltakelse i ulike øvelser av både militær og sivil karakter i 2013, men vi har av ressursmessige årsaker måttet takke nei.

Fylkesmannen var representert under Barents Rescue 2013.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Håndtering av uønskede hendelser og kriser

Fylkesmannen har system for å ivareta sin koordinerende rolle overfor regionale myndigheter og kommunene i samsvar med retningslinjer for varslings- og rapportering på samordningskanal.

Fylkesmannen har en kriseorganisasjon med avklarte roller og stedfortredere.

Det har i 2013 ikke vært noen store hendelser. Fylkesberedskapsrådet og regionalt beredskapsforum har ikke vært aktivert, men har vært informert om mindre hendelser i fylket i tråd med varslingsrutinene. Fylkesmannen har vært involvert i noen mindre hendelser: brann i trafostasjon med konsekvenser kommuner (rapport sendt til DSB), ekstremvær med følger for ekom og strøm i Hasvik kommune, streik i Widerøe med konsekvenser for helse mv.

For Fylkesmannens del har arbeidet hovedsaklig bestått i informasjonsformidling, varslings-, kontakt med, og bistand til, sentrale myndigheter, oppfølging av kommuner og rapportering til/fra ulike aktører i henhold til etablerte rutiner.

Fylkesmannen har, i tråd med varslingsrutinene, videreformidlet og kvittert for varsel fra NVEs flomvarslingstjeneste.

DSB-CIM er blitt benyttet som verktøy i forbindelse med Fylkesmannen sin håndtering av hendelser.

Fylkesmannen etterspør evalueringsrapporter ved hendelser vi er kjent med. Det er også et moment vi vektlegger under tilsyn, ref. forskriftskrav. I vårt forventningsbrev har vi bedt kommunene om å rapportere inn hendelser, noe som ville gitt oss et bredere grunnlag for å etterspørre evalueringsrapport i etterkant av hendelsen. Vi opplever at enkelte kommuner uoppfordret sender evalueringsrapporter til Fylkesmannen, mens vi hos andre må etterspørre dette.

Ressursrapportering

Resultatområde
51.2 Vergemålsloven

Kapittel 1510 Fagdep.
kr -17 109,00 kr 2 025 154,59

51.9 Annen siviladministrasjon (rest 51)	kr 373 969,01	kr 0,00
52.1 Fri rettshjelp	kr 804 215,93	kr 13 094,00
52.9 Annet Borgerettigheter (rest 52)	kr 379,00	kr 0,00
53 Forebyggende samfunnsikkerhet	kr 1 223 630,45	kr 0,00
54 Beredskapsforberedelser	kr 447 095,12	kr 0,00
55 Regional og kommunal krisehåndtering	kr 49 963,30	kr 0,00
Andre oppgaver under JD	kr 63 226,71	kr 0,00
Sum:	kr 2 945 370,00	kr 2 038 248,00

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Kommunerettet samordning er en viktig oppgave for embetet. Oppgaven ledes av kommunal- og samordningsseksjonen i embetets nye Justis- og samfunnsavdeling. Den interne samordning skjer i ledergruppen, i kommunegruppen, plangruppen og en ny tilsynsgruppe som ble etablert i 2013. Her sitter representanter fra alle avdelinger.

Kommunegruppen ledes av kommunal- og samordningsseksjonen og fornyet sitt mandat i 2013. Hovedoppgaven er kriterier og fordeling av skjønnsmidler og statusrapporter på kommuner med utfordringer. Den nyetablerte tilsynsgruppa er et tiltak for å konkretisere samordningskravet til Fylkesmannen. Formålet er finne fremme til en felles stemme for planlagte tilsyn fra fylkesmannen og gi kommunene bedre veiledning i tillegg til kontroll. Gruppen ledes av kommunal- og samordningsseksjonen.

Kommunal- og samordningsseksjonen eksterne samordningsoppgaver løses med dialog og møter med kommuner, regionale statsetater, KS, fylkeskommunen og andre relevante aktører. Samarbeidet med KS-Finnmark er godt.

Det årlige kontaktmøtet med ordførere og rådmenn ble for 2013 skjøvet til januar 2014 etter ønske fra kommunene. Møtet ble gjennomført i Kirkenes og med godt oppmøte. Alle kommunene var representerte, de fleste med både ordfører og rådmann. Tema: plan- og bygningsloven, kommuneøkonomi, motorferdsel, sjumilssteget og våre nye områder: vergemål og reindrift.

Embetet gjennomførte 7 fylkesmannsbesøk i 2013: Sør-Varanger, Hasvik, Loppa, Båtsfjord, Berlevåg, Nordkapp og Alta. Vi har videreutviklet kommunebilder som sendes kommunene i forkant og som danner grunnlag for dialogen. Formannskapet er tilstede på dialogmøtene. Disse møtene er viktige både for dialog og for å sikre at embetet får innsikt i den enkelte kommunes rammebetingelser.

Vi gjennomfører årlige møter med fylkesordfører. Fylkesmannen var ansvarlig for siste møte som ble gjennomført i oktober. Tema: videregående opplæring, utdanning av helsefagarbeidere, reindrift og markering av grunnloven og frigjøringsjubileum. Vi samarbeider godt på flere områder. Vi deltar på Fylkestinget og i øvrige regionalt utviklingsarbeid med relevans for kommunene i Finnmark.

Vi deltar på KRD sine samlinger vår og høst, og ser dem som viktige for det kommunerettede samordningsarbeidet.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Fylkesmannen i Finnmark har fordelt 3,59 mill. kr. av tilbakeholdte skjønnsmidler til omstillings- og fornyingsprosjekter i kommunene. Det var utlyst midler i en søknadsrunde med søknadsfrist 15. mars.

Det er behandlet 24 søknader og det ble gitt støtte til 14 prosjekter fra 12 ulike kommuner. 3 av prosjektene som fikk støtte var samarbeidsprosjekter mellom flere kommuner. Det er gitt bistand til de kommuner som har bedt

om det i forhold til utforming av prosjekter og søknader. Erfaringsmessig blir søknadene bedre dersom kommunene har søkt bistand før søknadene leveres.

Det var ikke utlyst spesielle områder som det kan søkes støtte innenfor, men det er lagt vekt på at prosjektene skal ha en varig positiv effekt for innbyggerne/brukerne i kommunene. Som en konsekvens av liten kapasitet er det lagt mest vekt på å få kommunene i gang med omstillingsarbeidet og mindre vekt på oppfølging, evaluering og erfaringsoverføring.

Det ble også brukt 200.000 til en satsning i samarbeid med kommunene som heter Gode skoleeiere og som er ment å gå over to år.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Vi har prioritert arbeidet med å samordne statlig tilsyn i 2013. Vårt viktigste bidrag har vært å etablere en intern tilsynsgruppe som ledes av kommunal- og samordningsseksjonen. Vi koordinerer egne tilsyn i denne gruppa og har som mål å utvikle harmoniserte tilsyn fra fylkesmannen.

Vi har en egen tilsynskalender og legger også her inn tilsyn fra andre statlige tilsynsaktører. Vi gjennomfører et årlig møte i begynnelsen av året med disse andre aktørene for å dele informasjon og koordinere tilsynsaktiviteten vår for året som kommer.

Det er etablert kontakt med revisjonsdistriktene om bedre samarbeid og koordinering mellom kommunenes egenkontroll og oss. Det er rutiner for deling av informasjon. Vi er også et godt samarbeid med KS-Finnmark om tilsynsrutiner til det beste for kommunene i Finnmark.

Grunnlaget for vårt arbeidet ligger i § 10A i Kommune-loven og retningslinjer for Fylkesmannens samordningsrolle. Vi har ikke mottatt noen henvendelser fra kommuner som mener tilsynsbelastningen har vært for stor i 2013.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

Fylkesmannen i Finnmark har gjennomgått alle kommunebudsjettene med hensyn på om de kvalifiserer for innmelding i ROBEK.

Det er foretatt lovlighetskontroll av budsjettet for 2 ROBEK-kommuner. Budsjettvedtakene ble ikke opphevet.

En kommune er meldt inn i ROBEK i løpet av året og pr 31.12.2013 er det tre kommuner i ROBEK: Gamvik, Karasjok og Kautokeino.

Det er behandlet 3 saker om godkjenning av låneopptak for ROBEK-kommuner. Alle ble godkjent.

Embetets strategi i forhold til godkjenning av låneopptak for ROBEK-kommuner er å være restriktiv og kun godkjenne:

1. låneopptak på selvkostområdene,
2. lån til tiltak der kommunen har pålegg om utbedringer
3. lån til tiltak som bør gjennomføres for å spare kostnader på kort eller lang sikt

Embetets strategi er godt kjent blant kommunene slik at ROBEK-kommunene på egenhånd reduserer investeringene til et minimum.

Det er behandlet og godkjent 3 kommunale garantier.

62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

Økonominettverket for økonomisjefer/medarbeidere i kommunene som ble startet i 2010 i samarbeid med KS er videreført. Det er avholdt to nettverkssamlinger, en i mai og en i oktober begge i etterkant av KS sine konferanser med bl.a. presentasjon av Kommuneproposisjon og Statsbudsjett. Fylkesmannen har vært aktiv i å arrangere samlingene og har også hatt faglige innlegg på samlingene.

En kommune ble meldt inn i ROBEK i løpet av året og det er nå tre kommuner i registeret. Fylkesmannen har vært på oppfølgingsmøter i to kommuner og et møte etter innmelding av den sist innmeldte kommunen. Det er videre mye kontakt med ROBEK-kommunene via telefon og epost.

Skjønnsmidler til kommunene er fordelt med utgangspunkt i retningslinjene for skjønnsfordelingen.

Fylkesmannen har fulgt opp kommunene i forhold til KOSTRA-rapporteringa for 2012 ved å sende påminning om rapportering i epost i forkant av rapporteringsfristen og ved å følge opp med individuelle meldinger til de kommunene som ikke hadde rapportert fullstendig innen fristen.

Fylkesmannen gjennomfører fylkesmannsbesøk/dialogmøter i hver kommune i løpet av valgperioden. Kommuneøkonomi er et sentralt tema i alle møtene og det er laget kommunaløkonomiske analyser med bakgrunn i regnskapsdata fra KOSTRA og i utvalgte nøkkeltall som grunnlag for disse møtene. Det ble gjennomført 7 slike møter i 2012. Hovedpunkter fra disse analysene er tatt inn i kommunebilder som fylkesmannen har sendt til kommunene og brukt som grunnlag for dialogen i kommunemøtene.

Kommuneøkonomen har samarbeidet med Oppvekst og utdanningsavdelingen om veiledning til kommunene om økonomisk likeverdig behandling av kommunale og ikke kommunale barnehager og fastsetting av kommunale tilskudd.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

63.1 Kommunalrett

Lovlighetkontroller brukes i tiltakende grad, det har i møter med kommuner og politikere vært fokusert på at dette ikke er en klageomgang og at instituttet skal brukes korrekt. Best mulig innstillinger og 2. gangs behandling i kommunene er med på å belyse sakene best mulig til vår behandling.

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMFI	10	9	1	0			5	2
Sum	10	9	1	0	0	0		

63.2 Valg

To saker tilknyttet valggjennomføringen. Går på den lokale ivaretagelsen av hemmelighold.

Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentleglova i forhold til kommunesektoren

Det gis løpende veiledning til kommunene på området. Behandlet 10 klager på manglende innsyn. Det er gitt innsyn i to av disse sakene.

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

Embetet har ikke hatt noen saker om kommuneinndeling i 2013.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Fylkesmannen fremmer interkommunalt samarbeid som virkemiddel for å redusere sårbarhet i tjenesteproduksjon eller øke kvalitet på viktige rettsikkerhetsområder. Dette legger vi vekt på ved tildelingen av tilbakeholdte skjønnsmidler til omstillings- og utviklingsprosjekter.

Det vises forøvrig til pkt. 61.2

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

Fylkesmannen i Finnmark fattet i 2013 vedtak i 58 klagesaker etter plan- og bygningsloven. Dette er det høyeste antallet klager som er behandlet i et enkeltstående år. I løpet av året 2013 oppfylte vi også kravet til saksbehandlingstid på 90 dager. Raooprteringen for 2013 er gjort på vanlig måte gjennom Systematisk sammenligning på FM-nett.

66.2 Saker om ekspropriasjon

2 saker i 2013, også forhåndstiltredelsesproblematikk.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Ingen saker i 2013.

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMFI	0			
Sum	0	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Ingen saker i 2013.

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMFI	0			
Sum	0	0		

Ressursrapportering

62 Kommuneøkonomi	kr 606 531,81	kr 0,00
66 Bolig- og bygningsrett	kr 1 012 875,41	kr 0,00
Andre oppgaver under KR D	kr 3 002,20	kr 0,00
Sum:	kr 1 622 409,00	kr 0,00

Arbeidsdepartementet

Resultatområde 73 Sosiale tjenester

Fylkesmannen arbeider sammen med NAV Finnmark og kommunene om utvikling av de sosiale tjenestene i fylket. I dette samarbeidet har vi i 2013 bidratt med en systematisk oversikt over levekårsutviklingen i vårt fylke, som utgangspunkt for diskusjoner om hva som vil være gode strategier for arbeidet framover. Analysen tok utgangspunkt i utviklingen på økonomisk sosialhjelp de siste 10 årene, og relaterte den til arbeidsledighet, andel uførepensjonister, innvandrere, andel der sosialhjelpen er et nødvendig tillegg til andre trygdeytelser, samt til ungdomsledighet og frafall fra videregående skole. Hovedfunnet var at både antall sosialhjelpsmottakere og utbetalingene har gått ned fra toppåret 2009, og at vi ikke finner noen systematisk sammenheng med noen av de andre parametrene vi undersøkte. Vi påviste imidlertid store forskjeller mellom ellers sammenlignbare kommuner, og det har trigget en god diskusjon om brukeroppfølgning og tidlig intervensjon. Hvordan og i hvilke fora denne diskusjonen går, omtales nærmere under enkelte av resultatområdene nedenfor.

73.1 Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

De 26 klagesakene vi fikk inn i 2013 er behandlet i henhold til kravet om saksbehandlingstid.

Opplæring i lov om sosiale tjenester med forskrifter og rundskriv ble avholdt med en samling for alle NAV kontor i fylket, 12.-13.februar 2013. Kursmaterie ll fra Arbeids- og velferdsdirektoratet tilpasset Finnmark ble benyttet. Alle 19 lokalkontor var representert, i tillegg til NAV Finnmark. 12 av kontorene hadde også med seg leder, nestleder eller fagledere, tilsammen 82 deltakere fra både kommunal og statlig side.

Rådgivere hos Fylkesmannen er i kontinuerlig kontakt med NAV ansatte, for råd, veiledning og drøfting. Lovkunnskap og aktiv bruk av rundskriv i saksbehandlingen er også i disse situasjonene viktig å formidle.

Landsomfattende tilsyn med kommunens ansvar for å sikre forsvarlig tildeling og gjennomføring av kvalifiseringsprogram, ble gjennomført i to kommuner. En kommune fikk avdekket 2 avvik, og en kommune ingen avvik. Erfaringer fra tilsynene er formidlet videre i NAV systeme, blant annet til på NAV- leder samling, noe som også har resultert i større fokus på internkontroll og saksbehandling i kontorene.

73.2 Sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen – formidlingstiltak og kompetanseutvikling

"Levekårsgruppa" på Helse- og sosialavdelingen er ansvarlig for å følge med på levekårsutviklingen i fylket. De har primært brukt folkehelseprofilene og statistikk fra SSB til å sammenstille sine analyser.

Fylkesmannen og NAV Fylke har utarbeidet en felles kompetansehevingsplan overfor NAV kontorene og kommunene, der vi også samordner planlagt aktivitet som angår begge aktører. Rådgiver fra Fylkesmannen og rådgiver fra NAV fylket utveksler jevnlig informasjon om behov og utfordringer ved alle NAV Kontorene i fylket. Blant annet blir NAV kontorenes rapportering på "målekortet" drøftet, slik at vi sammen kan få et overblikk over eventuelle opplæringstiltak og tema/satsingsområder.

Kompetanseveiledere fra NAV fylke og Fylkesmannen samarbeider om å avholde felles nettverkssamlinger for NAV-ansatte i fylket. Fokusområdene i disse nettverkene er nødvendigheten av tett, koordinert, helhetlig og individuelt oppfølgingsarbeid av brukere i NAV som trenger dette over tid uavhengig av type program og stønad. I mai 2013 ble det avholdt "Sosialfaglige dager" i nettverkene Øst og Vest. Alle NAV kontor deltok med tilsammen 58 deltakere. I september var tema på nettverkssamlingene arbeidsevnevurdering, 15 av 19 kontor var representert med tilsammen 20 deltakere.

Samordningsgruppen på ledernivå har jevnlig møter. Foruten ledernivå i NAV Finnmark og hos Fylkesmannen,

deltar KS og repr fra rådmannsutvalget. Denne gruppen arrangerte felles NAV-dag 3. oktober for ordførere, rådmenn og NAV-ledere, der fylkeslegen presenterte analysen av sosiale trender og utvikling i Finnmark. Videre har vi fått fast post på NAV-ledermøtene, der vi belyser ulike tema som det er viktig for oss å forankre på ledernivået. Tema som hvordan spille hverandre gode, hvordan lære av tilsyn, barn og unges oppvekstvilkår og sammenhengen mellom levekår og helse har vært satt på dagsorden.

Det har i 2013 ikke vært samarbeid med universitet/høgskole, dette skyldes at fusjonen mellom Høgskolen i Finnmark og Universitetet i Tromsø har krevd store ressurser fra de to institusjonene.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

De tertialvise rapporteringene er sendt inn i henhold til fristene. I samarbeid med NAV fylke har vi fulgt med på lokalkontorenes arbeid med KVP jf. målekort og kommunenes kvantitative rapporteringer.

De fleste NAV kontor benytter seg av muligheten til å kontakte fylkesmannen for råd og veiledning innenfor fagområdet sosiale tjenester og KVP. Fylkesmannen har en hovedkontaktperson på området KVP, men også flere ansatte er godt skolert på fagområdet og yter god veiledning både pr. telefon og epost. Vi etterstreber at terskelen for kontakt skal være lav, og at veiledning gis fortløpende ved behov.

De fleste kontorene har ikke lengre dedikerte KVP veiledere, slik at informasjon og kompetansehevingen rundt satsingen er tatt med i øvrig opplærings- og nettverkssatsing for NAV kontorene. Enkelte kontor har signalisert behov for ekstra veiledning i oppfølgingsarbeid i NAV, derunder KVP, uten at de har kommet med konkrete problemstillinger eller forslag til hvordan de tenker seg gjennomføring av slik kontorveiledning.

Noen små kommuner som ligger langt fra større befolkningsentra, sliter med å finne adekvate tiltak innenfor rimelig reiseavstand. Det kan medføre at de kvier seg for å "bruke opp" enkeltpersoners KVP-rettigheter før man får etablert bedre tilbud om tiltak.

Alle kontorene har mottatt "verktøykassa", utarbeidet av tidligere Prosjekt KVP i Finnmark. Denne inneholder rutiner og forslag til løsninger i KVP arbeid og annet Oppfølgingsarbeid, og som oppdateres underveis.

73.4 Utenrettslig økonomisk rådgivning

Det har dette året ikke vært prioritert å avholde kurs på området. Økonomisk rådgivning har vært tema på nettverksamlingene som NAV og Fylkesmannen har avholdt i felleskap. Våre 4 ressurspersoner har videre deltatt på Penger til besvær, og har på vår bestilling kartlagt behovene for kompetanse ute i kommunene slik at vi sammen med dem kan skreddersy kompetansehevende tiltak i 2014.

73.5 Boligsosialt arbeid

Tilskuddsordningen på boligsosialt arbeid har vært kunngjort på ulike av Fylkesmannens arenaer, ved siden av at vi har direkte kontakt med kommuner som har store utfordringer på området. Tre av våre kommuner har dette året mottatt tilskudd til boligsosialt arbeid. Disse har vært fulgt opp med veiledning. Vårt samarbeid med Husbanken er videreført i form av deres deltakelse i Rusforums arbeidsutvalg, samtidig med at vi i påvente av ny boligstrategi har avholdt et felles seminar om boligsosialt arbeid. På seminaret deltok 9 av kommunene. I tillegg til innlegg fra Husbanken og Fylkesmannen hadde 3 kommuner innlegg, der de delte erfaringer fra boligsosiale prosjekter. Vår tette kontakt med Husbanken har fortsatt som tidligere, der vi bl.a. holder hverandre oppdatert om bruk av tilskuddsmidler.

73.6 Barn og unge

2013 ble kick-off for embetets barn/unge-satsing, med intern fagdag på våren og en stor barn/unge-konferanse 4.-5.november. Satsingen, som skjer etter mønster av Sjumilssteget i Troms der Barnekonvensjonen har hovedfokus, omtales nærmere andre steder i denne rapporten. Kommunene er igang med egenkartlegginger for å avdekke utfordringer de har med implementeringen av Barnekonvensjonen. Prosjektansvarlig for Sjumilssteget er plassert på Helse- og sosialavdelingen. Hun sitter også i fylkeskommunens faggruppe for Ny Giv.

Fylkeslegen har vært i diverse fora og snakket om barn og unges oppvekst- og levekår, presentert statistikk om

ungsomsledighet, drop-outs i den videregående skole mv. Dette har dannet utgangspunkt for gode diskusjoner og refleksjoner blant annet sammen med NAV lederne om hva vi kan gjøre for å komme tidlig nok i for å hidre dette, og hvilken samfunnsøkonomisk gevinst vi får ved å lykkes i arbeidet med tidlig innsats.

Internt på Helse- og sosialavdelingen tilstreber vi optimal samordning av arbeidet med barn og unge innenfor de forskjellige fagområdene (folkehelse, rus, psykisk helse, barnevern) gjennom vår "Levekårsgruppe". Samarbeidet griper også over på andre områder (funksjonshemmede barn og unge, koordinerende enhet osv) som sorterer under vår "Omsorgsgruppe" og over mot andre avdelinger. Dette kom bl.a til uttrykk ved at vi arrangerte en rekke parallellsesjoner innenfor forskjellige fagområder på dag 2 av vår store startkonferanse for Sjumilssteget i november. Ved slik samordning hos oss prøver vi å fremme samordning også ute i kommunene.

Alta kommune har også dette året mottatt tilskudd som omhandler fritidsaktiviteter som inkluderende arena for barn av flyktninger.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
73.3 Kvalifiseringsprogrammet	kr -347 405,35	kr 477 707,80
73.9 Andre oppgaver – Sosialtjeneste (rest 73)	kr 1 138 889,78	kr 9 428,40
74 Tilsyn med sos. tj. i arbeids- og velferdsforv.	kr 1 097 444,71	kr 0,00
Andre oppgaver under AD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 1 888 929,00	kr 487 136,00

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 76 Samhandling, kvalitet og helseberedskap

Se punktene under

76.1 Samarbeid mellom kommune- og spesialisthelsetjenesten

Samhandlingsreformen har vært i en rolig fase etter implementering, og etter at videre finansiering av sykestuedrift er blitt avklart. I kommunal medfinansiering av spesialisthelsetjenester og betaling for utskrivningsklare pasienter har kommunene total sett kommet nokså kostnadsnøytralt ut, og har altså ikke fått det økonomiske handlingsrommet til oppbygging av kommunale tjenester som de hadde håpet.

Vi har bidratt med informasjon og opplæring til alle kommunene i ny helselovgivning, bl.a gjennom samarbeidet med Finnmark fylkeskommune og deres partnerskapskommuner. Også en kommune som ikke er med i partnerskapet deltok på en samling i 2013. Evaluering av samarbeidsavtalene var hovedtema i en konferanse i regi Helse Finnmark HF, hvor den nye samhandlingskoordinatoren for Nord-Norge deltok. Dette har vi vurdert som et hensiktsmessig og godt tiltak som dekker for behovet for opplæring. For å ytterligere følge med på utviklingen har Fylkesmannen hatt dialog med samhandlingsleder i Helse Finnmark, med fokus på samarbeidsavtalene, og fulgt med på utviklingen innen kommunal medfinansiering og andre styringsdata fra Helsedirektoratet. Fylkeslegen sitter i Overordnet samarbeidsorgan OSO med møte- og talerett. Dette bidrar til oversikt over framdrift og samhandlingsutfordringer.

Innhold i samarbeidsavtale 2, som omhandler de koordinerende enheter var tema på nettverkskonferanse for koordinerende enheter i Finnmark.

76.3 Kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten

Fylkesmannen har benyttet aktuelle arenaer for å bistå kommuner og helseforetak med råd og veiledning om forbedringsarbeid og implementering av gode kvalitets- og styringssystemer, bl.a i samarbeid med

Utviklingssettene i fylket. Med bakgrunn i henvendelser fra enkeltkommuner og Fylkesmannens erfaring fra klagesaker og tilsyn, har utvalgte kommuner fått særskilt oppfølging i form av kurs og veiledning.

I samarbeid med KS og de tre Utviklingssetter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT'ene) i fylket, ble det arrangert oppstartseminar for de kommunene i Finnmark som enda ikke deltar i prosjekt "Samarbeid om etisk kompetanseheving". Kommunene følges opp av KS og USHT'ene i arbeidet, og det er planlagt en større etikk konferanse i Finnmark høsten 2014 der USHT'ene, KS og Fylkesmannen står som arrangør.

Det ble gjennomført saksbehandlerkurs for ansatte i kommunal helse- og omsorgstjeneste, med hovedtema: Evaluering og fornying av vedtak om helse og omsorgstjenester. Videre ble det gjennomført parallellsesjoner ifht hvordan fatte vedtak etter pasient- og brukerrettighetslovens kap 4A og helse og omsorgstjenestelovens kap. 9. Vergemål ble også gjennomgått. Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial og helsetjenesten og praksisfeltets anbefalinger for å oppnå god kvalitet på tjenestene i sosial og helsetjenestene ble delt ut til deltakerne. Dette er også lagt ut på Fylkesmannens hjemmeside.

Det er opprettet demensnettverk i Finnmark med 3 underliggende ressursgrupper: Ressursgruppe pasient- og brukerrettighetslovens kap 4A, Ressursgruppe samisk pasient og demens, og Ressursgruppe Helse og omsorgstjenestelovens kap.9. Ressursgruppene blir særskilt kompetansehevet innen de respektive områdene og er ressurspersoner for egen og andre kommuner. De bidrar med kompetanseformidling i demensnettverket og på andre arenaer i samarbeid bl.a med USHT'ene og Fylkesmannen.

IPLOS: Det ble ikke avholdt IPLOS temadag i 2013. Fylkesmannen hadde IPLOS- samling 30.10.12 og planlegger ny IPLOS-samling 1. halvår 2014.

Det er gitt tilbakemelding til Helsedirektoratet om at IPLOS ikke er et egnet redskap for brukergruppen med psykisk utviklingshemning.

Fylkesmannen har ikke hatt kapasitet til å følge opp normering av legetjenester i sykehjem i 2013.

76.5 Felles digitalt nødnett

Fylkesmannen i Finnmark har vært representert på to informasjonsmøter med kommunene i hhv øst-fylket og vest-fylket, arrangert av Helsedirektoratet. For øvrig er informasjon om nødnettet distribuert i forbindelse med annen kontakt med kommunene.

76.6 Helseberedskap og smittevern

I 2013 ble revisjonen av Fylkes-ROSen for Finnmark ferdigstilt. Det har vært etablert en styringsgruppe rundt dette arbeidet med 2 representanter fra FMFI, 1 fra kommunene, 1 fra Fylkeskommunen, 1 politimester og 1 regionleder fra NVE. I dette arbeidet har man implementert erfaringer fra H1N1 pandemi og konsekvenser etter 220711. Fylkes-ROSen ble ferdigstilt i september-13, og man har nå startet arbeid med å lage handlingsplaner for de nærmeste årene og spre informasjon til kommuner og andre organisasjoner med beredskapsansvar.

Fylkesmannen har gjennomført møte med politimesteren i Vestfinnmark, med tema legeressurs i lokal redningssentral. Finnmark har spesielle utfordringer med å skaffe LRS-leger, fordi begge politidistriktene har sete langt unna Fylkesmannen.

Det ble gjennomført atomberedskapsøvelse i sammenheng med møte i Fylkesberedskapsrådet og regionalt beredskapsforum. Fylkeslegen bidro med innlegg på nasjonal helseberedskapskonferanse i Bodø.

Det har vært gjort et forarbeid for å arrangere smittevernkonferanse. Vi har kartlagt ønske om tema, tid og sted på våren, men fikk ikke gjennomført konferansen i 2013. Kartleggingen legges til grunn med plan om gjennomføring i 2014.

76.7 Personell og kompetanse

Kompetanseløftet 2015

Alle kommunene i Finnmark søkte i 2013 om midler til kompetanseheving via tilskuddsordningen. Av søknadene ser vi at kompetansehevingstiltakene nå absolutt gjenspeiler de prioriterte områdene som kompetanseløftet legger føringer på.

Også i 2013 var søknadssummene betydelig høyere enn tilgjengelig tilskuddssum. Alle kommunene har utarbeidet kompetansehevingsplan som vedlegges søknadene, men kun et fåtall av kommunene har implementert planen i annet kommunalt planverk (de store kommunene har integrert den i økonomiplanen). Det er et gjennomgående trekk at det økonomiske tilskuddet fra kompetanseløftet styrer hvilke tiltak i planen som gjennomføres. Fordi søknadssummene er betydelig høyere enn de midlene Fylkesmannen har til fordeling, ser vi at planene til kommunene ofte ikke blir gjennomført fullt ut, pga at kommunene har satt av lite egne midler til gjennomføring.

Fylkesmannen har i 2013 hatt et tett samarbeid med Utviklingssentrene for sykehjem og hjemmetjenester (USHT'ene), Nasjonalt kompetansesenter for Aldring og Helse (NKAH), Finnmark fylkeskommune (FFK) og KS for å øke antallet og andelen med fagutdanning innen brukerrettet pleie og omsorgstjeneste. Vi ser at de som har gjennomført opplæringen: "Dette må jeg kunne, introduksjon til helse- og omsorgsarbeid", ofte motiveres til å ta videre kompetansehevingstiltak innen helse og omsorg, bl.a helsefagarbeiderutdanning.

Pr i dag deltar 62 personer uten fagkompetanse i helse og omsorgstjenesten i Finnmark på "Jeg vil bli helsefagarbeider" med ABC til fagbrev. Det viser seg at dette er et særs egnet undervisningstilbud for dem som har jobbet lenge i helse og omsorgstjenesten og som av ulike grunner ikke har klart å gjennomføre en utdanning/skolegang tidligere. Den tette veiledningen og oppfølgingen trekkes spesielt fram. Det er utarbeidet egen plan for å tilby alle kommunene deltakelse i ABC-opplæring innen utgangen av planperioden 2015

I forbindelse med rekruttering til helsearbeiderfaget har Fylkesmannen samarbeidet med KS, USHT'ene, Samisk videregående skole og Sametinget for å opprette en samisk rekrutteringspatrulje. I dialog med ledernivå i kommunene har Fylkesmannen, USHT'ene og KS hatt fokus på betydningen av å opprette/ beholde lærlingeplasser, både i forhold til kapasitet og i forhold til de økonomiske aspektene. Det er også startet et eget prosjekt ved Samisk videregående skole: Helsefagarbeiderutdanning med tilleggskompetanse innen samisk kulturforståelse.

Den store økningen av personer som tar fagutdanning har medført et stort press på Finnmark fylkeskommune (FFK) i forhold til godkjenning av praksis og gjennomføring av fagprøve. Fylkesmannen tildelte derfor midler til FFK for å øke deres kapasitet for å håndtere den økte arbeidsmengden.

Fylkesmannen samarbeidet med rådgiver hos FFK om hvilke fagarbeiderutdanninger innen helse som skal prioriteres. Bakgrunnen for prioriteringene er kommunenes kompetansehevingsplaner som belyser kommunenes behov og den kjennskapen fylkesmannen har til hvilke kompetansebehov kommunene har i nær og lang framtid.

Det er i 2013 bl.a gitt tilskudd til:

- Kommuner som samarbeider om lederopplæringen "Helse i plan"
- Deltakelse på opplæringspakken innen Aktiv omsorg, som er lagt til Alta.
- Kommunene som deltar i nettverket/ressursgrupper innen: Helse- og omsorgslovens kap 9, Pasient og brukerrettighetsloven kap 4A, Demens og Den samiske pasienten, (se også pkt 76.8)
- Kompetansehevende tiltak innen områdene i demensplanen til demensnettverket, se også pkt 84.13.
- Pilotprosjektet ABC: utviklingshemmede og aldring, eldreomsorgens ABC og demensomsorgens ABC
- Kompetansehevingstiltak som kommunene har relatert til nye oppgaver i forbindelse med innføringen av Samhandlingsreformen. Dette gjelder bl. a tilskudd til videreutdanning innen kreftomsorg, diabetes og tverrfaglig kompetansehevingstiltak innen folkehelse.

Finnmark har hatt god erfaring med desentraliserte utdanningsløp. Flere utdanningsløp tilbys nå også med nettbasert støtte og Fylkesmannen har gitt tilskudd til utdanningsinstitusjoner som iverksetter slike løp og til de kommunene som har ansatte som deltar på dette.

Etter fusjonen mellom Høgskolen i Finnmark og Universitetet i Troms, er tilpassede tilbud fra denne tilbydereren redusert. Dette har medført at andre aktører og universitet/ høgskoler er blitt mer aktuelle for Finnmarksbefolkningen, da disse i større grad tilrettelegger for desentrale løp og undervisning som kan følges på lyd/bilde. Fylkesmannen er i dialog med flere utdanningstilbydere om tilrettelagte løp med bakgrunn i behov som kommunene melder inn via sine kompetansehevingsplaner.

Fylkesmannen har også arbeidet sammen med en gruppe fra bl.a Helse Nord og KS for å kartlegge kompetanseutfordringene som følge av samhandlingsreformen, og har utarbeidet en tiltaksplan for å møte disse

utfordringene.

Finnmark er et fylke som rekrutterer helsearbeidere fra andre land. Det har vært en utfordring for dem å få norsk offentlig godkjenning, spesielt fordi i 2013 har reglene vært endret underveis i prosesser. Finnmarkskommuner bruker betydelig med midler for å få sine ansatte autorisert som norsk helsepersonell fordi mangelen på denne type personell er stor. Fylkesmannen har gått inn og gitt tilskudd til denne prosessen for at utenlandske helsearbeidere skal få nødvendig kompetanse for å få norsk autorisasjon. Kommunene gir tilbakemelding om at prosessen for å få norsk autorisasjon er svært uklar, også for dem som skal veilede og avgjøre når autorisasjonen kan utstedes.

Veiledningsgrupper i allmenn- og samfunnsmedisin

Fylkesmannen forvalter tilskudd til rekrutterings/ stabiliseringstiltak for leger til primærhelsetjenesten i Finnmark, Troms og Nordland. Vi dekker legenes utgifter i forbindelse med deltakelse i veiledningsgrupper i allmennmedisin og samfunnsmedisin. I 2013 hadde vi en stor økning i antallet leger som gikk i spesialisering fra årene før:

I 2013 var det 74 leger som fikk tilskudd til spesialisering. I allmennmedisin: 27 fra Finnmark, 13 fra Troms og 36 fra Nordland. I samfunnsmedisin: 4 fra Finnmark, 3 fra Troms og 2 fra Nordland. Til sammenligning var det 37 som fikk tilskudd totalt i 2012 og 38 i 2011. Se også egen rapport på dette i brev til Hdir datert 5.2.14.

Turnustjenesten

Turnuslegene er det viktigste rekrutteringsgrunnlaget for legestillingene i fylket, og Fylkesmannen har engasjert seg sterkt i å få den nye turnusordningen til å fungere. Dette er nærmere omtalt i kapittel 2.2. Gruppeveiledning, legevaktkurs og kurs i offentlig helsearbeid har vært gjennomført etter retningslinjene. Finnmark legeförening arrangerte kurs i veiledning høsten 2013.

For fysioterapeutene sliter vi med å skaffe tilstrekkelig antall turnusplasser i spesialisthelsetjenesten i Finnmark.

76.8 Rettsikkerhetsarbeid

Saksbehandlerkurs ble gjennomført i 10.-11. juni 2013 for ansatte i kommunal helse- og omsorgstjeneste. Første dag var generell påbyggende saksbehandling for personer som har den grunnleggende kompetansen i saksbehandling. Fokus var evaluering og fornying av vedtak. Dag to besto av to sesjoner. Den ene sesjonen var for PBRL kap 4A. Den andre sesjonen var rettet mot de som arbeider med KHOL kap 9, det ble gjennomført grunnkurs i kap. 9 med fokus på saksbehandlingsregler, jf. kap 82.9.

Vi har også etablert en egen ressursgruppe for kapittel 4A. Gruppen består av tannhelsetjenesten, spesialisthelsetjenesten og 5 kommuner i fylket. Denne ressursgruppen er en undergruppe i demensnettverket i Finnmark, og noen medlemmer deltar i begge gruppene. Formålet med denne gruppen er å drive kontinuerlig opplæring og veiledning i kommune/ spesialisthelsetjeneste/ tannhelsetjeneste. Det er også en arena for utveksling av erfaring. Ressursgruppen er knyttet opp mot USH, og en person der har særskilt ansvar for oppfølging av ressursgruppa. Så langt har gruppa hatt tre møter: To i tilknytning til andre arrangement og ett på telematikk. Det er påbegynt en kartlegging av opplæringsbehov i hele fylket som medlemmene i nettverket har gjort. Dette skal danne utgangspunkt for videre opplæring i fylket. Medlemmene i gruppa skal kompetanseheves og formidle kunnskap i "sine områder" i samarbeid med fylkesmannen. Medlemmene av ressursgruppa deltok på regional helse-og omsorgskonferanse i Tromsø.

Pasient - og brukerrettighetsloven kap 4A: Vi har behandlet 32 vedtak, 29 tatt til etterretning, 2 opphevet og 1 uaktuelt å sluttbehandle. Ingen klager er mottatt. 23 vedtak med varighet over tre måneder. Median saksbehandlingstid etter for innledende 0,2 mnd. 15 vedtak med varighet lengere enn tre mnd: 8 ble gjennomgått etter 3-4 mnd. 5 etter 4-5 mnd og 2 etter 4-5 mnd. Lang behandlingstid skyldes sein tilbakemelding fra de som har fattet vedtak, og ufullstendige tilbakemeldinger som krever oppfølging før behandling.

Vi har også avholdt 2 møter i ressursgruppe- og en nettverkssamling for kap. 9. Det har også vært gjennomført særskilt kap. 9 opplæring i en kommune, på grunn av stor utskifting av personell.

Fylkesmannen har i samarbeid med Ressurscenter for hjemmetjenester stimulert til at 4 kommuner deltar i pilotprosjekt for ABC utviklingshemming i regi av nasjonalt senter for aldring, helse og utviklingshemming. Håndbok for seksualitet og utviklingshemming, det å forebygge og håndtere overgrep er revidert i juni 2013.

Fylkesmannen har behandlet 2705 meldinger om skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner etter § 9-5, tredje ledd, bokstav a. Videre har vi behandlet 4 vedtak etter § 9-5, tredje ledd, bokstavene b og c. Alle fire vedtak er stadfestet. En av kommunene meldte i desember om at de ikke klarte å fornye vedtak etter kap. 9, behandling av utløpte vedtak ble forskjøvet til 2014.

Vi har gjennomført 3 stedlige tilsyn med tjenestetilbud der det ytes tjenester med elementer av tvang. Det ble påpekt avvik ved 2 av tilsynene.

Vi har også gjennomført systemrevisjonstilsyn i 2 kommuner. Tilsynsystema var om kommunene sikret at det ikke ble brukt ulovlig tvang og at endringer i grunnleggende behov utløste endringer i tjenestetilbud. Det ble påpekt avvik i begge kommunene.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

Se punktene under.

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Vi hadde ingen saker i år.

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMFI	0	0
Sum	0	

77.3 Særfradrag

Vi har behandlet 2 saker med en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 11 dager.

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMFI	2	2
Sum	2	

77.4 Førerkortsaker

Fylkesmannen har en viktig samfunnsoppgave i forhold til førerrett, trafikkikkerhet og ivaretagelsen av befolkningens rett til rettferdig og lik behandling.

I løpet av 2013 ferdigbehandlet vi 520 førerkortsaker. Dette er en nedgang på ca. 6% fra året før og er helt i tråd med det som skjer nasjonalt innenfor dette feltet.

Nedgangen vi ser nå er mest sannsynlig en konsekvens av endringene i førerkortforskriftens helsekrav som kom 1. august 2011.

Sakene som er behandlet fordeler seg på; tilrådninger om inndragning av førerrett (206), uttalelser om at helsekrav er oppfylt (43), innvilget dispensasjon fra helsekravene (221), avslag på dispensasjonssøknad (30). De resterende sakene er råd og veiledning til søkere, helsepersonell, trafikkstasjon, institusjoner m.m. Det ble totalt sendt ut 997 brev. Det er et krav om å holde saksbehandlingstiden innenfor en periode på 6 uker. Dette kravet holder vi oss godt innenfor, men endelige tall kommer fra HDIR først i februar.

Det ble på høsten 2013 satt i gang en tilsynssak på grunnlag av en førerkortsak. Tilsynssaken ble åpnet som følge av en dødsulykke hvor det i politiets etterforskning kom fram at føreren mest sannsynlig ikke fylte helsekravene

til synsfelt. Det var tidligere ikke meldt inn til Fylkesmannen om at denne personen ikke fylte helsekravene og mest sannsynlig heller ikke hadde gjort det de siste 8-10 årene. Tilsynssaken er pr i dag ikke avsluttet.

På grunn av stor økning i saksmengden fra 2009 til 2011, har alle Fylkesmenn bedt om økte ressurser for å kunne håndtere det på en forsvarlig måte. Siden dette har blitt avslått, har Fylkesmannen i Finnmark gjennom overføring av ressurser internt på avdelingen, engasjert en ekstra saksbehandler på området.

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMFI	520	3
Sum	520	

77.5 Pasientjournaler

Vi hadde ingen saker i år.

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMFI	0
Sum	0

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

Se punktene under.

83.1 Folkehelsearbeid

Det er i Finnmark svært varierende hvordan kommunene har grepet fatt i folkehelsearbeidet. Mange kommuner har kommet godt i gang med implementering av folkehelse i planverk. 18 av 19 kommuner er deltakere i Fylkeskommunens folkehelsenettverk, og alle disse har utnevnt folkehelsekoordinatorer. Funksjon og stillingsstørrelse varierer fra full dedikert stilling, til kun det å inneha en funksjon i sin opprinnelige jobb uten stillingsprosent. Folkehelsekoordinatorer er også plassert forskjellig i kommuneorganisasjonen; fra rådmannens stab, kommuneoverlege, og kultursjef høyt i styringslinjen, til fysioterapeut, helsesekretær og helsesøster mer perifert i organisasjonskartet. Fylkeskommunens partnerskapsarena for folkehelse oppleves å være en viktig og god arena for kommunene.

Folkehelsekoordinatorer er viktige aktører både i kommunene og i nettverk. Fylkeskommunens oppfølging av folkehelseloven innebærer også utarbeidelse av regional folkehelsestrategi, som skal vedtas av Fylkestinget i desember 2014. Det ble i 2013 bl.a. gjennomført en bred samling for kommuner, frivillige organisasjoner og andre aktører som et ledd i oppstart av denne strategiutviklingen. Fylkesmannen er representert i referansegruppen for satsningen.

Fylkesmannen vurderer det slik at det fortsatt er en hovedutfordring å løfte kunnskap og kompetanse innenfor folkehelsearbeidet. Dette gjelder både på politisk, administrativt og på faglig nivå innen de forskjellige sektorene. Vi ser en god utvikling i hvordan folkehelseperspektivet synliggjøres i planverk, men også at det kan mangle noe på tiltakssiden. Fortsatt er det overvekt av tiltak som er basert på prosjekter og ekstern finansiering.

Fylkesmannen har hatt regelmessige folkehelsemøter med Finnmark fylkeskommune på rådgivernivå. Det ble gjennomført 8 møter i 2013, samt ett møte på regionalt nivå hvor også Helse Nord RHF deltok. Fylkeskommunen har inngått folkehelsepartnerskap med 18 av de 19 kommunene i fylket. Dette er like mange om i 2012. Partnerskapet møtes fast to ganger i året, og Fylkesmannen er fast bidragsyter. Fokuset har være folkehelseloven og kunnskapsbasert folkehelsearbeid.

Den tverrsektorielle arealplangruppa hos Fylkesmannen er et viktig forum for ivaratakelse av "Helse i plan" i fylket. Plangruppa er tverrfaglig sammensatt, og har vurdert kommunale og fylkeskommunale planer i forhold til plan og bygningslov, folkehelselov, statlige føringer, og annet relevant regelverk. Fokus for 2013 har vært å bidra til gode innspill i kommunenes rullering av kommuneplanens samfunnsdel, og å innarbeide en større forståelse for barn- og ungeperspektivet.

Det har ikke vært gjennomført kompetansetiltak om helsemessige forhold ved skolemiljøer, som et resultat

av prioriteringene for 2013. Helsedirektoratets kartlegging av godkjenningsstatus ved skolene og kommunenes tilsynspraksis viser at under halvparten av skolene i Finnmark er godkjent. For 2 av 10 skoler foreligger en vedlikeholdsplan, noe som er lavest i landet. Finnmark ligger lavest på andel av skolene det er ført tilsyn med, og der det er ført tilsyn er det i 9 av 10 tilfeller påvist avvik.

Midler til forebygging av uønskede svangerskap og abort ble gitt til: Alta kommune (kr.130 000), Hammerfest kommune (kr.30 000), Båtsfjord kommune (kr.29 000), Porsanger kommune (kr.44 400), Fylkesgruppen av helsesøstre i Finnmark (kr.15 000), Gamvik kommune (kr. 54 100), Lebesby kommune (kr. 40 300,-), Tana kommune (kr. 54 000), Vardø kommune (kr.47 000) Kautokeino kommune (kr. 56 200,-).

Fylkesmannen har behandlet to klager etter alkoholloven i år, og vi har også hatt en del muntlige og skriftlige henvendelser vedrørende tolkning og forvaltning av alkoholloven. En kort innføring i alkoholloven som alkoholpolitisk virkemiddel ble gitt under Fylkesmannens folkevalgtopplæring, som ble gjennomført både i øst- og vest-fylket i 2013. I vårt kompetansesamarbeid med Korus Nord har vi planlagt å gjennomføre et mer omfattende kompetansehevende tiltak for kommunene i 2014.

Vi har ikke gjennomført kontroller eller sanksjoner når det gjelder statlige bevilgninger i år. Vi har likevel hatt en oppfølging med en av de få innehaverne av en statlig skjenkebevilling i fylket, vedrørende godkjenning av nye styrere og stedfortredere.

Fylkesmannen har samarbeidet med Norsk Astma og allergiforbund (NAAF) om fremming av FRIprogrammet i kommunene, og markering av Verdens tobakksfrie dag 2013. Dette har gitt meget gode resultater, og Finnmark har vært fylket med høyest andel ungdomsskoleelever som har gjennomført programmet.

Resultatområde 84 Kommunale helse- og omsorgstenester

Se punktene under.

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

Fylkesmannen i Finnmark har ikke innvilget dispensasjoner i 2013. Enkelte mindre kommuner har utfordringer med å rekruttere stabile leger over tid og har derfor gjort avtaler med vikarbyråer. I kontakt med kommunene understreker vi viktigheten av kontinuitet i oppfølgingen i tråd med fastlegeforskriften og at kommunenes valg av bemanningsordning må reflektere dette.

I noen av de største kommunene i fylket med befolkningsvekst, er det til tider fulle lister uten valgmuligheter og endog ikke tilstrekkelig kapasitet i fastlegeordningen. Vi har likevel ikke truffet noen tiltak ut over å påpeke problemet og kommunens plikter i fastlegeordningen.

Fylkesmannen forvalter egne tilskuddsmidler for rekruttering av primærleger til fylket. Dette ivaretar vi både ved egne aktiviteter og ved tilskudd til prosjekter i kommunene. I 2013 ga vi prosjektmidler etter søknad til hhv Nordkapp kommune, Måsøy kommune og Lebesby- og Gamvik kommuner.

Av egne aktiviteter i 2013 vil vi fremheve fylkeslegens deltakelse i utredning av mulighetene for at medisinerstudenter fra UiT kan fullføre 5. og 6. studieår i Finnmark. Dette ser vi på som en ny mulighet for å rekruttere leger til fylket. Vi har også deltatt aktivt i rekruttering og utvelgelse av turnusleger til fylket i den nye ordningen.

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Vi har ikke iverksatt noen særskilte tiltak, utover dialogmøte med Vadsø som er vertskommune for det eneste fengselet i fylket. I møtet var et fokus på bemanningen i fengsel med lege og sykepleiere.

84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Fylkesmannen i Finnmark har prioritert å fokusere på det samiske.

I samarbeid med utviklingssenter for sykehjemstjenester til den samiske befolkning, er det opprettet en ressursgruppe som har fokus på demensomsorg til den samiske pasient og deres pårørende. Ressursgruppen er nasjonal med deltakere fra kommuner i Finnmark, Troms og Oslo/ Akershus. Gruppen kompetanseheves på samisk kulturforståelse rettet mot helse og omsorgstjenester og da særskilt demensomsorg. Kunnskapen viderefremmes til demensnettverket som er opprettet. I tillegg bistår personene i ressursgruppen egen og andre kommuner i enkeltsaker og saker av prinsipiell karakter.

I et samarbeid mellom fylkesmannen, KS og prosjekt "bli helsefagarbeider", utviklingssenter for sykehjemstjenester til den samiske befolkning, samisk vg skole, sametinget og 3 kommuner, er det startet et prosjekt der samiske helsefagarbeidere rekrutterer samisk ungdom til helsefagarbeideryrket.

Fylkesmannen har også i 2013 samarbeidet med utviklingssenter for sykehjemstjenester til den samiske befolkning og samisk videregående skole for videreføring av studietilbudet; bli helsefagarbeider med samisk kulturkompetanse.

Representanter fra helse- og sosialavdelingen deltok på Samisk legeforenings konferanse om helsetjenester i et urfolksperspektiv i oktober. Temaet har sin bakgrunn i at Helse Finnmark nå er i gang med et omfattende utviklingsarbeid for å styrke sine tjenester mot befolkningen, herunder den samiske befolkning. En egen arbeidsgruppe holder på med å utrede innhold og organisering i en kommende "Sámi Dearvvašvuoda Siida" / "Samisk Helsepark" som skal samle ulike tjenester rettet mot samisk befolkning: psykiatri, rus, somatikk, læring- og mestring (LMS) og forskning.

I tillegg har fylkeslegen bidratt med innlegg om folkehelsearbeid til den samiske befolkningen. Hun har også holdt innlegg om helse og levekår for samiske barn under en konferanse arrangert av Senter for samsk helseforskning, UiT.

Fylkesmannen gjennomførte en større omsorgskonferanse i samarbeid med FM i Troms, KS, Tromsø kommune, UiT og Nasjonalforeningen for folkehelse, der en hadde hovedforelesninger om betydningen av samisk språk og kulturforståelse i helse og omsorgstjenestene.

Fylkesmannen samarbeider med utviklingssenter for sykehjemstjenester til den samiske befolkning og Sametinget for å sette fokus på tilnærmet likeverdige tjenester til densamiske befolkning.

Vi har ikke ikke innhentet oversikt over kommunene rutiner for bruk av tolk, i tråd med de retningslinjer som ble gitt av Hdir i brev datert 16.07.13, der det fremkommer at Hdir selv skal gjøre denne oppgaven og at oppdraget dermed frafalt.

Handlingsplan mot kjønnslemlestelse:

Fylkesmannen har tildelt kr. 70 000,- til Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS Nord), som skal etablere et nettverk av ressurspersoner fra områder der kjønnslemlestelse praktiseres. Opplæring og etablering av nettverket skal gå over to år.

84.8 Forebyggende helsetjenester

Fylkesmannen har være premissleverandør og bidragsyter på helsesøstrene i Finnmark sine årlige fagdager, hvor internkontroll og avvikshåndtering var eget tema. Vi presenterte bl.a resultater fra kartleggingen av helsestasjons- og skolehelsetjenesten i fylket, og det ble en god disusjon rundt kapasiteten og bemanning i tjenesten. Dette vurderes å ha vært et godt tiltak for å styrke helsestasjonene i deres rolleforståelse og mulighetsrom for påvirkning i eget system. Bl.a. gir dette seg utslag i hvordan helsesøstrene forholder seg i budsjett-drøftinger og omorganiseringer i egen kommune.

Fylkesmannen ser med bekymring på at det i Finnmark er flere kommuner som nedbemanner og innskrenker helsestasjons- og skolehelsetjenesten, enn de som styrker tjenestene.

I forhold til etablering av frisklivssentraler har Fylkesmannen bidratt med opplæring og informasjon under partnerskapsamling i Finnmark fylkeskommunes regi. Her ble det gått gjennom bakgrunn, lovverk og tilskuddsordning for frisklivssentraler. I 2013 var det 7 nye kommuner som satte i gang planlegging av frisklivssentraler, mot 2 i 2012, noe som er en gledelig utvikling.

84.11 Tannhelse

Vi har hatt møte med fylkestannhelsetjenesten i oktober, der det er avtalt samarbeid om å implementere tannhelseopplæring i vår utadrettede virksomhet, slik at tannhelse blir en del av helse- og omsorgstjenestepersonellet sin helhetlige kunnskap.

Fylkesmannen har fått tilbakemelding om at tannhelsetjenestens personell har rutiner for å melde fra om mistanke om omsorgssvikt/overgrep mot barn.

Det er gjennomført samarbeid mellom Fylkestannhelsetjenesten, Ressursgruppe for kap. 9 og Fylkesmannen, der det er utarbeidet felles rutiner for undersøkelse- og behandling av pasienter med utviklingshemming. Rutinene er utarbeidet for samarbeid som inkluderer helse- og omsorgstjenestens personell og tannhelsetjenestens personell.

Tannhelse i folkehelsearbeidet var også tema på møtet i oktober. Mange av fylkets tannpleiere jobber utadrettet med fokus på forebygging. Videre er det igangsatt et folkehelseprosjekt i Kautokeino kommune, her skal det settes fokus på tannhelse i samiske områder.

Fylkestannhelsetjenesten informerte om at det har vært så store behandlingsbehov i fylket, at arbeidet med kommunene som folkehelseaktører nok har blitt nedprioritert. Nå er imidlertid Fylkeskommunen inne i dette arbeidet, og går inn for mer helhetlig tenkning rundt tannhelsetilbudet, samtidig som fokuset på karies og en forståelse for klinikkenes arbeidspress tas med i betraktningen.

Videre er Fylkeskommunen i gang med prosjektet Tannhelse i Nord, som har som mål å kartlegge tannhelseforhold i et større perspektiv i en rekke kommuner med samisk og norsk befolkning.

84.12 Habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator

Fylkesmannen har bistått Helsedirektoratet i oppfølgingen av kommuner som har personer under 50 år med nedsatt funksjonshemming i institusjon.

I nettverkssamling for koordinerende enheter ble det satt fokus på å identifisere god praksis, ved at kommuner og regionalt helseforetak løftet frem eksempler på de gode løsningene.

Fylkesmannen har også arrangert møte mellom den personen som er adresse for koordinerende enhet i Finnmarkssykehuset, leder for samhandlingsenheten i Finnmarkssykehuset, og tidligere representant for regional koordinerende enhet i Helse Nord. Fokus på møtet var samarbeid og ansvarsavklaring mellom kommuner og spesialisthelsetjenestene.

Det er gjennomført en kartlegging av kommunenes koordinerende enheter. Vi har kartlagt antall individuelle planer (IP) i kommunene, antall koordinatører, antall koordinatører uten IP, samarbeid mellom koordinerende enheter og andre relevante instanser, elektronisk system for IP, brukertilfredshet og suksessfaktorer:

Dette lykkes de koordinerende enhetene i Finnmark med:

- Implementering av planen som et verktøy i det daglige adm.arbeidet
- Foresatte/foreldre har en fast kontakt de skal forholde seg til. IP gir god oversikt over mål og hvem som er involvert i arbeidet rundt de ulike brukerne.
- Samarbeid
- Den administrative fasen bestående av: Vedtak, oppnevning av koordinator, melding til søker og oppnevnt koordinator samt informasjon til koordinator og veiledning ved meldt behov.
- I de Individuelle planene som fungerer ser vi at det er koordinatører som har god oversikt, dette er koordinatører som gjerne har fungert en stund. Det er også der den som eier IP'en er deltakende.
- Vi ser også at der IP'en fungerer letter det arbeidet til de forskjellige etatene i kommunen,

Utfordringer:

- Vanskelig med å rekruttere koordinatører. Systematisk opplæring av oppnevnte koordinatører er ikke iverksatt.
- Oppfølging av koordinatører individuelt og i gruppe. Oppfølging av gjennomføringen av IP'en i praksis som del av individuell oppfølging.
- KE har ikke eget budsjett – det vil si ingen midler til opplæring, kompetanseheving etc. – noe som er en utfordring med tanke på å arrangere kurs og opplæring av koordinatører – samt at det hadde vært en fordel

om KE medlemmene hadde hatt mulighet for å få kompetanseheving ved å selv få delta på kurs og opplæring iblant.

- Koordinatorrollen blir til delt, men enkelte koordinatorene har problemer/utfordringer med å komme i gang med utarbeidelsen av planen. Ikke alle ser at IP- er et godt verktøy for å bli kjent med brukeren.
- Koordinatoroppgradningen oppfattes som belastende merarbeid.
- Det er også en utfordring at ikke alle enhetsledere ser fordelene med bruk av IP – og ikke gir ”tillatelse” til sine medarbeidere å være koordinator da de mener det tar for mye av arbeidstiden til den enkelte. Noe som gjør rekruttering av nye koordinatorene vanskeligere
- Vanskelig å få koordinatorene til barn, blir ofte et ”helseproblem” mens ofte er koordineringsproblemerne innen skole. Barnehage ok. Stort press på rus/psykiatri, for lite ressurser.

84.13 Omsorgsplan 2015

Fylkesmannen i Finnmark samarbeider tett med de tre **Utviklingsentrene for sykehjem og hjemmetjenester i fylket (USHT'ene)**, og vi løser mange av våre oppdrag gjennom dette samarbeidet. Fylkesmannen og USHT'ene har en samarbeidsavtale som skal revideres årlig, og 2 fastsatte møter årlig: planleggingsmøte på våren og evalueringsmøte på høsten. Videre deltar Fylkesmannen på USHT'enes årlige fag- og samarbeidsutvalg. Fylkesmannen oppretter kontakt mellom kommuner og USHT'ene for å spre og utveksle erfaringer og kompetanse som USHT'ene innehar. Nettverk og ressursgrupper som er opprettet driftes av USHT'ene i et samarbeid med Fylkesmannen. Samarbeidet er øvrig belyst i punktene 76.3, 76,7, 84.11 og 84.13.

Fylkesmannen har formidlet informasjon om **Aktiv omsorg** til alle kommunene på egen hjemmeside. Informasjon om satsningen er også gitt på møter, kurs og konferanser. I samarbeid med USHT'ene har vi hatt fokus på dette blant annet på ABC samlinger og nettverkssamlinger. Alle kommunene har fått informasjon og er invitert til å delta på opplæringsstilbudet i Alta; Aktiv omsorg. Det er også gitt tilskudd via kompetanseløftet til denne opplæringen.

Kommunene har fått informasjonsmateriell og er gjort oppmerksom på **Nefroplanen** på kurs, konferanser og møter. I tillegg til dette er informasjon om planen lagt ut på Fylkesmannens hjemmeside. Fylkesmannen har i 2013 ikke hatt henvendelser fra kommuner ifht planen og brukergruppen den omhandler.

Fylkesmannen har invitert **frivillige organisasjoner og pårørende** til å delta på kurs og konferanser både som tilhørere og som bidragsytere. Representant for Nasjonalforeningen for folkehelse deltar i demensnettverket.

Fylkesmannen har vurdert og gitt uttalelse til Fylkesmannen i Troms på søknader fra Finnmark, i forhold til søknader om tilskudd til kompetansehevede tiltak for **lindrende behandling og omsorg ved livets slutt**. Søknadene er vurdert i et helhetlig perspektiv og anbefalinger om samarbeid mellom prosjekter er gitt. I tillegg er USHT'ene anbefalt involvert i prosjektene.

På Fylkesmannens hjemmeside, på konferanser, møter, nettverkssamlinger og i dialog med kommuner, får kommunene informasjon om satsningsområdene i **Demensplanen**. Kommunene bidrar med erfaringsutveksling og det er opprettet demensnettverk med kontaktpersoner i hver kommune. Vi ser at nettverkskontaktene tar kontakt med hverandre for å utveksle erfaringer og få råd og veiledning også utenom samlingene. Fylkesmannen har hatt konkret fokus på skal/bør oppgaver som kommunene skal/ bør ha på plass innen utgangen av planperioden. Kommunene har benyttet dette i planarbeid og i saksutredning til politisk nivå i egen kommune.

I samarbeid med USHT'ene, Nasjonalt Kompetansesenter for Aldring og Helse (NKAH) og kommunene har Fylkesmannen arrangert **nettverkssamlinger** der tema har vært; informasjon, utredning, demenssteam, pårørendeskole, dagaktivitetstilbud og unge pårørende. Samlingene har bestått av faglig påfyll, erfaringer fra kommunene og pårørende, gruppearbeid og nettverksbygging mellom kommuner. På disse arenaene og i kontakt med den enkelte kommune, er informasjon om satsningsområder i bl.a Omsorgsplanen og ulike tilskuddsordninger gitt.

Fylkesmannen og USHT'ene samarbeider med **Omsorgsforskning** og gir innspill på områder som kan benyttes i forskningsøyemed. På spørsmål fra Omsorgsforskning, opplyser Fylkesmannen om kommuner som kan bidra innenfor enkelte felt som det forskes på/ skal forskes på.

Fylkesmannen i Troms og Finnmark samarbeider med Tromsø kommune, Universitet i Tromsø, Nasjonalforeningen for folkehelse, KS, Senter for omsorgsforskning og USHT'ene om en stor **omsorgskonferanse i 2013**. Tema var demens, brukervedvirkning og betydningen av ledelse og organisering i demensomsorgen. Det var parallellsesjoner med tema dagaktivitetstilbud og "Inn på tunet"/ "Ut på havet",

pårørende og pårørendeskole, demensteam og legens rolle, utviklingshemmede og demens, spesialisthelsetjenesten og ambulant team, tannhelse, vergemål og investeringstilskudd fra Husbanken for å nevne noe. 350 personer deltok, ca 60 fra Finnmark der alle kommunene og Nasjonalforeningen for folkehelse var representert. Fylkesmannen satt i styringsgruppen og var møteleder.

Når det gjelder antall kommuner som har integrert **omsorgstjenestene i det kommunale planverket**, så vet vi at alle kommunene i Finnmark har integrert omsorgstjenestene i kommunenes økonomiplaner. Fylkesmannen har ikke oversikt over om omsorgstjenestene er integrert i andre kommunale planverk.

Fylkesmannen har oversikt over gjennomføringen av **utbyggingen av sykehjem og omsorgsboliger** som skjer i Finnmark. Dette gjennom dialog med Husbanken. Husbanken har god kompetanse når det gjelder universell utforming og Fylkesmannen har derfor benyttet oppstartsmøter og kommet med innspill i forhold til hvilke tjenester som skal ytes i boformene og at kommunen må ha fokus på hvilken kompetanse de må ha for å imøtekomme tjenestemottakernes behov. Når det gjelder styrking av driftsnivå ifht antall årsverk og faktiske driftskostnader har kommunene ulik tilnærming for hvordan de beregner dette. Fylkesmannen ser at kommunene ofte ved nybygg/ utbygging beregner reduksjon i driftskostnader med bakgrunn i ny teknologi, ny organisering, bygningsmasse som gjør at tjenesten kan ytes mer effektivt og stordriftsfordeler.

84.14 Psykisk helse og rus

IS-8 og IS-24 er gjennomgått og kvalitetssikret. På vårt initiativ har vi gjennomført samling for de regionale kompetansesentrene Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU Nord), Samisk nasjonalt kompetansesenter - psykisk helsevern (SANKS), Kompetansesenter rus, Nord-Norge (KORUS nord), Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid (NAPHA), Regionalt ressursenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS Nord) og Helse Nord, samt de tre fylkesmannsembetene. Denne samlingaen blir videreført i 2014.

Felles arbeid med kompetansehevede tiltak på rusområdet er gjennomført i samarbeid med KORUS Nord. Vi har i år hatt særskilt fokus på BrukerPlan og Ungdata-kartleggingene i tillegg til MI-kurs. Det er igangsatt et samarbeid med RVTS rundt oppfølging av kommunenes arbeid med psykososial beredskap, og prosjektet "Et selvmordsTRYGGERE Finnmark" i samarbeid med RVTS og SANKS er videreført i tråd med plan for 2013-2014.

Årlig samarbeidsmøte med Helse Finnmark, Klinikk psykisk helsevern og rus er gjennomført. Rusforum Finnmark's arbeidsutvalg har planlagt årlig samling for rus/psykisk helsefeltet. Denne ble i år slått sammen med embetets storsatsing på barn/unge. Se rapportering på pkt. 45.

For å bidra til at ulike sektors arbeid med barn og unge med sammensatte problemer blir bedre koordinert er sjumilsstegsatsingen iverksatt se pkt 45. I tillegg er det avholdt nettverkssamling for koordinerende enhet.

De statlige videreutdanningstilskuddene på psykisk helse og rusområdet er forvaltet som tidligere år.

"Levekårsgruppa" er fortsatt vår lokale samordning av områdene rus, psykisk helse, folkehelse, fattigdom og barn/unge på avdelingsnivå.

Det har også i år vært drevet veiledning mot enkeltkommuner på rusområdet, bl.a. sitter rusrådgiver i referansegruppa til Tidlig intervensjonsprosjektet i Nesseby.

Resultatområde 85 Spesialhelsetjeneste

Se punktene under.

85.1 Abort- og steriliseringsnemndene

Endring i abortnemnden ved klinikk Kirkenes i år. Nytt medlem er utnevnt av Fylkesmannen. oppdatert liste sendt til helsedirektoratet. Abortnemnden klinikk Hammerfest er uendret.

Ingen søknader om sterilisering.

85.3 Lov om transplantasjon

Inger saker i år.

Antall saker

Embeter	Antall
FMFI	0
Sum	0

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende midler

Det ble sendt ut 219 vedtak ang. fagområdet. 213 av disse med innvilget spesiell rekvireringsrett, 4 - innvilget generell rekvireringsrett og 2 - orienteringsbrev om mangelfull utfylling av søknad. Vi har i gjennomsnitt 1 ukes saksbehandlingstid.

I nesten halvparten av innvilgede søknader om rekvirering av sentralstimulerende midler har vi lagt ved en påminnelse til fastleger, om vurdering av helsekrav til førerkort for den aktuelle pasientgruppen. Dette har resultert i økt bevissthet rundt denne problematikken hos fastlegene, og vi har fått en del tilbakemeldinger: Noen viser seg å oppfylle førerkortforskriftens helsekrav, mens andre har søkt om dispensasjon. Vi tror dette tiltaket kan bidra til bedre trafikksikkerhet.

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMFI	219	1
Sum	219	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Ingen saker i år.

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMFI	0	0
Sum	0	

85.8 Behandling av klager etter psykisk helsevernloven

Inger saker i år.

85.9 Øvrige oppgaver knyttet til det psykiske helsevernet

Det har ikke vært saker på godkjenning av psykiatriske poliklinikker i 2013. Det foreligger ikke dokumentasjon for at de eksisterende poliklinikkene er godkjent. Stillingstall i poliklinikkene er rapportert til Helfo per. 28.5.2013.

På grunn av manglende rapporteringer på stillingstall fra Finnmarkssykehuset HF til fylkesmannen, og manglende dokumentasjon for godkjenning av poliklinikkene, ble det planlagt et samarbeidsmøte mellom Helfo, Fylkesmannen og klinikk psykisk helsevern og rus for drøfte hvordan områdene bedre kunne sikres i fremtiden. Tiltaket ble dessverre ikke gjennomført i 2013. Målet er å gjøre det i 2014.

85.10 Kontrollkommisjonsoppgaver

Forvaltning av tilskudd, arbeid med oppnevning samt øvrige oppgaver knyttet til kontrollkommisjonene har blitt løpende utført i 2014. Det er store utfordringer med å få rekruttert legemedlemmer inn i kommisjonene, særlig med tanke på personer med brukererfaring.

Kontrollkommisjonen i Vest- og Midt Finnmark har meldt fra om at de gjentatte ganger har påpekt uheldige forhold ved en institusjon, uten at dette er blitt rettet. Fylkesmannen starter derfor en tilsynsmessig oppfølging av forholdet.

85.11 Hjemsendelse, hjemhenting og gjennomføring av tvungen psykisk helsevern for pasienter som ikke har bosted i riket

Vi har ingen saker på dette i år.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
82 Tilsyn og klagesaksbeh. etter helsetj. loven	kr 3 448 811,95	kr 277 414,29
83 Folkehelsearbeid	kr 534 636,56	kr 0,00
83.1 Folkehelsearbeid generelt	kr 0,00	kr 0,00
83.2 Tilsyn etter folkehelseloven	kr 0,00	kr 0,00
84 Kommunale helse- og omsorgstjenester	kr 2 161 178,53	kr 580 287,12
85 Spesialhelsetjenesten	kr 530 228,95	kr 265 396,49
76 og 77 Kvalitet og samhandling og Andre oppdrag	kr 1 125 163,69	kr 6 000,00
Andre oppgaver under HOD	kr 157 231,22	kr 0,00
Sum:	kr 7 957 250,00	kr 1 129 097,00

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Oppdrag for Samferdselsdepartementet

91.2 Konesjon til anlegg og drift av taubaner

Ekspedert to garantierklæringer ved forsikring av skiheiser i 2013.

Utenriksdepartementet

Resultatområde 92 Oppdrag for Utenriksdepartementet

92.1 Apostiller

Det ble legalisert 561 dokumenter i 2013.

92.2 Forberedelse av saker om honorære konsuler

I 2013 er det gitt uttalelse i 2 saker vedr. honorære konsuler.

Kulturdepartementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Året har vært preget av ordinær aktivitet. Vi har ingen særlige problemstillinger å rapportere for 2013.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Ca en sak pr mnd, behandlingen av disse er standardisert og skjer innenfor en uke fra mottak.

Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdagsfred

Ingen saker etter lov om helligdager og helligdagsfred i 2013.

Resultatområde 98 Oppdrag på det administrative området

Representasjonsoppgaver

Embetet har i 2013 gjennomført og bidratt ved en rekke representasjonsoppgaver, herunder

- Barents Spectacle og Kirkeneskonferansen sammen med H.K.H. Kronprinsen
- Åpning Nordlyskatedralen i Alta sammen med H.K.H. Kronprinsessen
- Arrangert Folkevalgtopplæring i Alta og Kirkenes
- Møte med Guvernøren i Murmansk
- Arrangert og deltatt i besøk fra Stortingets Kommunalkomite
- Møte i Norsk-russisk Atomkommisjon i Kirkenes
- 75årsjubileum Murmansk Oblast i Murmansk
- Barentssamarbeidets 20 års markering, Kirkenes
- HV-sjefskifte
- Regionkonferanse Veivesenet
- Arrangert og deltatt i 20 års jubileum Pasvik naturreservat
- Arrangert og deltatt i to møter om barnevernsamarbeide med Murmansk Oblast
- Exercise Barents Rescue, Tromsø
- Dignity Day i Nordkapp sammen med H.K.H.Kronprinsen
- Åpning av Arktisk Universitet UiT i Alta
- Åpning av Sametinget sammen med H.M.Kongen og H.K.H.Kronprinsen
- Styringsmøter med LMD og Ut.dir.
- Høstkonferanser i KRD og Mil.dir.
- Deltatt med embetsledelsen ved 4 Fylkesmannssamlinger

- Deltatt med avdelingsledelsene ved utallige sektorsamlinger

98.0 Helhetlig og strategisk ledelse

Embetet har i 2013 jobbet med helhetlig og strategisk ledelse gjennom fellessamling for alle lederne ved embetet hvor dette har vært tema. I tillegg har vi hatt fokus på personallederrollen gjennom seminar høsten 2013. Vi har også startet arbeidet med revidering av virksomhetens reglement for fullmaktsdelegering og personal- og lønnspolitisk dokument. Utover dette har følgende hatt fokus innenfor ledelse i 2013:

- Ledermøtet som strategisk arena for topplederne. Presentere hovedutfordringer i hverandres embetsoppdrag i VP-møte og ledermøter
- Prioritere opp fokus på strategi og koordinering
- Fokus på reell prioritering av embetets portefølje som skal avspeiles i virksomhetsplanens tekst og tabelldel
- Økt fokus på beslutningstaking og gjennomføring
- Involvere medarbeiderne direkte og gjennom IDF, i grunnlaget for, og gjennomføringen av, strategiske og andre viktige beslutninger
- Dialog rundt utøvelse av lederskap gjennom ledermøtet, avdelingsmøter og fellessamlinger for alle lederne

98.1 Rekruttere, videreutvikle og beholde medarbeidere

Fylkesmannen hadde 5 ansatte med innvandrerbakgrunn per 31.12.2013. Embetet har i sitt personal- og lønnspolitiske dokument nedfelt at vi i vårt rekrutteringsarbeid også skal ivareta et mangfoldsperspektiv knyttet til etnisk bakgrunn. Ved utlysning av ledige stillinger bruker vi statens mangfoldserklæring og Fylkesmannen innkaller alltid minst en søker med innvandrerbakgrunn dersom det er slike kvalifiserte søkere til våre ledige stillinger.

I 2013 hadde embetet avtale med NAV om lønnstilskudd for en arbeidstaker.

Vi har ikke rekruttert personer med nedsatt funksjonsevne i 2013.

Fylkesmannen i Finnmark har ikke hatt lærlinger i 2013, og har heller ikke tatt inn personer med nedsatt funksjonsevne under 30 år på praksisplass.

Som et tiltak for å redusere sykefravær har embetet videreført en ordning som innebærer at de ansatte kan trimme i arbeidstiden en time i uka. Videre har man ved embetet laget avtaler med enkeltansatte som innebærer en særlig tilrettelegging i forbindelse med midlertidig, og mer varig, nedsatt funksjonsevne.

Når det gjelder tiltak knyttet til å øke den reelle pensjonsalderen har embetet bestemt at ansatte over 62 år får maksimal uthenting av fridager i hht avtaleverket, dvs 6 ekstra fridager innvilges de over 62 år. Ingen ytterligere tiltak er gjort.

Sykefraværet, legemeldt og egenmeldt fravær (kun egen sykdom - ikke tatt med fravær i forbindelse med barns sykdom) fordelt på kjønn var i 2013 slik:

Kvinner 8,9 % (egenmeldt 1,4 % + 7,5 % legemeldt)

Menn 3,6 % (egenmeldt 1,5 % + 2,1 % legemeldt)

Totalt sykefravær (legemeldt + egenmeldt) i 2013 var 6,8 %. Dette er en økning i sykefraværet sammenliknet med 2012 da det totale sykefraværet var på 5,1 %, og skyldes noen langtidssyke.

Embetet har til nå ikke hatt stor turnover blant såkalte eldre arbeidstakere (i 2013 var det ingen som pensjonerte seg), og det er forventninger om at embetets mål om å føre en livsfaseorientert personalpolitikk skal føre til en bedre tilrettelegging for denne gruppen.

Embetet hadde i 2013 en turnover på 14,4 %. I 2012 var turnoverprosenten 7,8.

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2012	% 2012	2013	% 2013
FMFI	5	4,7	5	4,9
Sum	5	0	5	0

98.2 Risikostyring

Vår virksomhet har i forbindelse med vår virksomhetsplanlegging hatt ytterligere en gjennomgang av risikostyringen ved embetet.

- Det er utarbeidet risikovurderinger for hver avdeling og stab ved embetet
- Risikovurderingene blir oppdatert 2 ganger pr. år
- Vesentlige risikoområder følges opp med embetsledelsen 2 ganger pr. år og eventuelt oftere ved behov
- Risikoreduserende tiltak dokumenteres gjennom vår virksomhetsplan og følges opp 2 ganger pr. år
- Rapportering av risiko er en del av vår gjennomgang av virksomhetsplan som gjennomføres med embetsledelsen 2 ganger pr. år

98.3 Medvirkning

Fylkesmannen i Finnmark har to møteplasser som gir rom for aktiv medvirkning fra organisasjoner og vernetjeneste; månedlige IDFmøter (IDF=Informasjon, Drøfting og Forhandling) samt arbeidsmiljøutvalget. I tillegg har de enkelte avdelingene sine faste avdelingsmøter som kan være arenaer for medvirkning. Embetet tilbyr også årlige medarbeidersamtaler.

Ledelse og organisasjoner er enige om å bruke IDFmøtet som en arena for å utveksle informasjon. I IDFmøtet vil partene avklare om og hvordan informasjon i saken skal behandles. Eksempler kan være allmøter, i avdelingsmøter eller ved informasjon via intranett. Referat fra IDFmøtene publiseres for øvrig på vår intranettside slik at alle ansatte kan orientere seg om de ønsker det.

Videre avholdes det årlig et felles VP-møte hvor embetsledelse, avdelingsledere og de hovedtillitsvalgte deltar.

98.4 Likestilling og likeverd

Likestilling

I vår utadrettede virksomhet er det relativt god bevissthet om likestilling og kjønnsperspektiv. Vi ønsker å utvikle dette videre. Når Fylkesmannen arrangerer eksterne møter eller konferanser er vi bevisste på kjønnssammensetning når vi setter opp program med innledere og forelesere. Kjønnsbalansen for innledere fra Fylkesmannen er god. Embetet har også god kjønnsbalanse innenfor de ulike ledernivåene. I kommunene er det bevissthet på kjønnssammensetning når valglister settes opp til sammensetning av utvalg. Vi gir ellers råd i enkelttilfeller når vi får henvendelser fra kommunene i slike saker.

Embetet ønsker i sin utadrettede virksomhet å være en aktør som er med på å fremme universell utforming ved at dette etterspørres i forbindelse med leie av hotellrom, leie av møtelokaler og lignende.

Fylkesmannen i Finnmark er i samarbeid med Finnmark fylkeskommune også del av fylkesprosjektet knyttet til universell utforming - et prosjekt støttet av miljøverndepartementet.

Fylkesmannen i Finnmark er et lite embete mht antall ansatte og vi vil derfor i særlig grad få store utslag på statistikk som omhandler små grupper. Vi vil hevde at det som framkommer av den statistiske oversikten og de forskjeller som kan leses ut av rapporten er forklarbare og ikke et resultat av en "systemfeil".

I forkant av lokale lønnsforhandlinger 2013 ble det innhentet og analysert nøkkeltall for likestillingsstatus i embetet i forhold til ansattgrupper og lønn. Heller ikke dette tallmaterialet viste at særlige tiltak var påkrevet. I

tabelldelen hvor vi har rapportert lønn fordelt på kvinner (91 %) og menn (100 %) har vi tatt med alle ansatte N= 98.

Når det gjelder rapportering mht deltidsstillinger er det tatt med ansatte som ved registreringsdato (1. oktober 2013) gikk i redusert stilling. Prosenten viser dermed ansatte som egentlig innehar en fulltidsstilling, men som f.eks av omsorgsgrunner har jobbet redusert en periode i 2013.

Når det gjelder medbestemmelse fra ansatte gjennom IDF, AMU synes det å være en nokså kjønnsbalansert representasjon. Toppledergruppa ved embetet består av totalt 7 personer, hvorav 5 er kvinner. I 2013 lyste Fylkesmannen i Finnmark ut tre lederstillinger (assisterende fylkesmann og to avdelingdirektører). Det er kun gjort ansettelse i stillingen som ass. fm, hvor en kvinne er ansatt. Lederkollegiet per 31.12.2013 besto av fylkesmannen, ass. fm og 5 avdelingsdirektører (2 menn og 5 kvinner).

Vi har egne prosedyrer for kunngjøring og saksbehandling av ledige stillinger. Vi bruker alltid statens mangfoldserklæring i annonseteksten og innkaller alltid minst en søker med innvandrerbakgrunn til intervju dersom vi har slike søkere.

I Fylkesmannens personal- og lønnspolitiske dokument er vi forpliktet til å legge til rette for mangfold på flere områder; kjønn, alder, arbeidstakere med nedsatt funksjonsevne og etnisk bakgrunn. Fylkesmannen i Finnmark skal arbeide for at aspektene ved livsfaser og mangfold ivaretas ved ansettelse, lønnsvurderinger, fordeling av oppgaver, innflytelse, sammensetning av grupper, utforming av arbeidstidsordninger og møtetider.

Lønn

		Kjønnsbalanse			Lønn	
		m%	k%	Totalt(N)	m (kr/%)	k (kr/%)
Embetsledelse/direktør	2013	17,0	83,0	100	100	109,7
	2012	43,0	57,0	100	100	90,4
Seksjonssjef/ass. direktør	2013	50,0	50,0	100	100	96,1
	2012	47,0	53,0	100	100	84,2
Saksbehandler I	2013	61,0	39,0	100	100	87,9
	2012	44,0	56,0	100	100	101,7
Saksbehandler II	2013	27,0	73,0	100	100	96,4
	2012	23,0	77,0	100	100	98,8
Kontorstillinger	2013	12,0	88,0	100	100	99,5
	2012	25,0	75,0	100	100	98,5
Fagarbeiderstillinger	2013	0,0	0,0	0	100	0,0
	2012	0,0	0,0	0	100	0,0
Unge arb.takere inkl lærlinger	2013	0,0	0,0	0	100	0,0
	2012	0,0	0,0	0	100	0,0
Totalt i embetet	2013	33,4	66,6	500	100	99,5
	2012	36,4	63,6	500	100	95,3

Deltid

		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%
Totalt i virksomheten	2013	43,8	56,3	30,0	70,0	46,0	54,0	20,0	80,0
	2012	50,0	50,0	50,0	50,0	34,0	66,0	33,3	66,7

Ansatte

	Ledere med personalansvar			Medarbeidere			Lønn		
	2013	M%	K%	Totalt	M%	K%	Totalt	M%	K/M i %
FMFI	17,0	83,0	100	32,0	68,0	100	100	91,0	

98.5 Føringer på IKT-området

Lisensrapportering er gitt i november i henhold til rapporteringskrav.

Andre

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
91 Andre faglige oppg. på oppd. for statlige virk.	kr 724 435,83	kr 0,00
92 Andre faglige oppgaver for ikke-statlige virk.	kr 995,00	kr 0,00
95 Ressursbruk knyttet til adm/felles oppg./drift	kr 17 898 305,79	kr 0,00
Sum:	kr 18 623 736,00	kr 0,00